

S DIVADLEM U KRAKONOŠE

20 let

**národních přehlídek vesnických
a zemědělských
divadelních souborů**

VYSOKÉ NAD JIZEROU

S DIVADLEM U KRAKONOŠE

20 let

**národních přehlídek vesnických
a zemědělských
divadelních souborů**

VYSOKÉ NAD JIZEROU

- Spal sem nad Dvoračkama v klečovým křáci a po půlnoci mě probudilo sjetlo. Mhourám vočma, co to je a vono to vod Vysokýho - tam přeci bejvá v noci tma - že vona tam už zas je tá divadelní činěnice? Udál sem luftem pár kroku přes Strážnik a Třický vercha a hele - vono je těch sjetel ve Vysokym dost!

Docela malinký je na EMENVÉ - tam pišou a na zamazaný mašině tisknou Větrník - ráno to budou vydávat jako čerstvý noviny.

Velký sjetlo je v baráku - říkaj mu „požární zbrojnice“; tam teď hraje muzika a je tam veselo, tancujou, vypravujou, zpívaj a radujou se divadelníci s patronama. Sou tu i vzácný náušťunici, kerý divallo sice nehrajou, ale dávaj na to prachy a rady. Za chvíli bude konec a pudou se vyspať do náramně honosnýho vostávání ve Strojmetalu, někdo pude do sokolouny, někdo do Nistějky a Moravy a hromada lidí pude spáť do komůrek u známejch - říkaj tomu „soukromí“. Moc dlouho spáť nebudou. V tomdle tejdnu sou lidi ve Vysokym jako ve fofru a já přemejšlim, jak nim pučit můj čarodějnej vobleč, aby mohli lítať luftem a ušcko stihli.

Největčí šajn - teda sjetlo, co mě zbudilo, je u divadelního baráku, kerej má meno po mně a taky jako já se menuje i parta lidí, co ve Vysokym divallo dělaj. Tak se tiše podvám, esli je tu klid, jak v tůdle dobu má u pořánnejch lidí bejť. - Klid neni. - Hned dóle seděj a přemejšlej študovaný lidi - „porota“ - každej něco říká, co se mu na tý hře, kerá se dneska hrála, libilo a nelibilo a pak mudrujou vo tom, kerak to ráno na semináři řeknou, aby se soubor neurazil a taky aby nad chválou túze nezpych. - Sál je práznej, ale uklizenej a jeviště je vodeuřený; to tady maj takovej zvyk, že po představení se hned vopona vodeuře - „aby lidi zas přišli“. I šatny sou prázny, ale ráno se sem začnou stěhovať lidi z inýho souboru, postavěj kulisy, pak začnou zkoušet a připravovať dje představení. Je to fuška, ale dyž se potom zapelni celej sál, venku je pelno aut a autobusu, všude to šumí a hemží se - to je zas paráda, zlášť dyž se kus libí a lidi sou spokojený a dlouho pleskaj. Lituju dost chlapy kolem sjetel a bedynek - říkaj nim „technici“ - kerý seděj nad jevištěm v takový kukani a je nim horko. Eště že maj v propalle to „blahoviště“

- to je komůrka se sperchou a teplou vodou. - - Půdou projdu vopaterně, abych nerušil - tady počítaj denní teržbu a vydání - ušecho musí bejt akorát, aby byli spokojený lidi i ouřady. V malým sále, kde se hospoda menuje polle toho, co je na loutkovým divadýlku k vidění, a velle v kuchyňce se eště voháněj vysavačem a handrama, na půdičce se škrabou bandory a propána! - tady se đúčata převlikaj a češou - to eště poletěj do „hasičárny“ terlovať - že si už nedaj pokoj, dyť je musej bolet nohy za celej den! Honem vlezu za záclonu, aby neřekly, že na ně brejlim, a nastojte! Za mnou je na věšáku mundúr, jako nosim já na podzim, i klo-

bouk s listim i vlasy s fousama z koudele. Sem dojatej a rád, že po slaunym uvítání na náronnim vejboru dojde i na mou fikuru, a vítám divadelníky z paulače u divalla. Hraje k tomu dechouka, tancujou malý i velký, předávaj si kytky i dary a soubor chodí vítat málem celej Vysokej. Horši to je s loučením; ale poslenni roky se změnil „plakánek“ do úsměvů - to si lidi slibujou, že se tu za rok zas ušickni sejdou.

A to je dobře: lidi maj žít spolu, nemaj si závidět a ubližovať a maj se mít rádi. A vo to ve Vysokym kráči.

Sem spokojenej a přeju dobrou noc i šťastný dobrýtro!

Krakonoš

U kulatého stolu

Na otázky odpovídají: **Libuše Erbsová**, v době vzniku Národní přehlídky vesnických a zemědělských divadelních souborů pracovníce pro kulturu v Českém svazu družstevních rolníků Praha; **ing. Vladimír Hetflejš**, v době rozhovoru vedoucí odboru kultury VČKNV; **Zdena Křivanová**, samostatná politická pracovníce pro kulturně výchovnou činnost Českého výboru Svazu družstevních rolníků Praha; **Ladislav Lhota**, člen ústředního výboru Svazu českých divadelních ochotníků Praha; **Jaroslav Šindelář**, v době vzniku přehlídky ředitel Ústředního domu lidové umělecké tvořivosti Praha, **Karel Tomas**, odborný pracovník pro divadlo Ústavu pro kulturně výchovnou činnost Praha.

Co bylo příčinou vzniku národní přehlídky vesnických a zemědělských divadelních souborů?

Erbsová: Od roku 1968 jsem působila jako pracovníce pro kulturu ve Svazu družstevních rolníků. Přípravovala jsem plán činnosti a mimo jiné měla chuť uskutečnit svůj dávný sen: resortní přehlídku divadelních souborů. Po konzultaci na ministerstvu kultury mi bylo řečeno, že se během roku 1969 připravuje ustavení Svazu českých divadelních ochotníků, tak abych se s nimi spojila. Došlo tedy k jednání v ÚDLUT a během roku 1969 i k jednání s SČDO (dr. Milanem Kyškou). ÚV SČDO také pociťoval potřebu rozšířit možnost seberealizace souborů z vesnice, a tak se naše iniciativy sešly.

Lhota: Když ministerstvo kultury ČSR v lednu 1970 oznámilo, že původně plánovaná přehlídka vesnických souborů se konat nebude, vešli jsme spolu s Jirkou Benešem za ÚV SČDO v jednání s Krajským osvětovým střediskem Středočeského KNV, kde jsme se dohodli a našli plnou podporu k uspořádání I. národní přehlídky v Žebráku. Přehlídku zorganizovalo Krajské osvětové středisko SKNV spolu s KV SČDO Středočeského kraje, Okresním osvětovým domem v Berouně, OV SČDO a Společenským klubem v Žebráku pod záštitou rady ONV v Berouně, rady MNV v Žebráku, ÚV ČSDR a ÚV SČDO.

Šindelář: Ústřední poradní sbor pro divadlo při ÚDLUT (jehož předsedou byl Jirka Beneš) plně podporoval myšlenku dát možnost venkovským souborům, kterých bylo tehdy ještě daleko více, ke konfrontaci vzájemné divadelní práce, poznávání partnerských souborů i výsledků, kladů a nedostatků divadelní činnosti. Do té doby toto vše chybělo, jen

zcela výjimečně se jednou za léta dostal venkovský soubor na krajskou či národní přehlídku, a to ještě do nesusměřitelné konkurence!

E r b s o v á : Protože ministerstvo kultury vidělo, že ČSDR je ochoten poskytovat určité finanční hodnoty nejen pro národní, ale i pro krajské přehlídky, uzákonilo tehdy v Ústřední radě ZUČ, že ČSDR bude hlavním garantem – za dodržení podmínky, že přehlídka ponese název „vesnických a zemědělských divadelních souborů”.

Podle čeho bylo zvoleno místo konání národní přehlídky?

S i n d e l á ř : První ročník přehlídky se konal v roce 1970 v Žebráku, kde bylo výborné organizační zázemí, divácký zájem i stoletá tradice místního velmi aktivního souboru.

E r b s o v á : Ale už během této první přehlídky se zjistilo, že kapacita divadla v Žebráku nestačí a stejně tak ani kapacita ubytování a stravování souborů a dalších zájemců. V Žebráku byl přítomen i tehdejší pracovník Okresního kulturního střediska v Semilech Petr Pešek. Přišel s návrhem, že ve Vysokém nad Jizerou je divadlo, které by se dalo pro podobný účel využít, že je tam pilný soubor a že s jeho pomocí by se dalo při přehlídkách počítat.

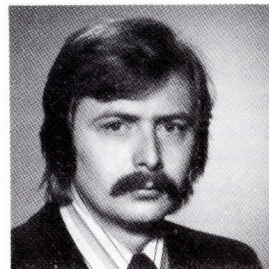
S i n d e l á ř : Tuším, že asi rok či dva předtím jsem se zúčastnil z titulu své funkce v ústavu oslav výročí souboru Krakonoš ve Vysokém nad Jizerou. Do té doby jsme o něm nic nevěděli. A přijel jsem do zcela jiného světa. Do světa upřímných, zapálených lidí, kteří divadlu a kultuře vůbec dávali ve Vysokém i v širokém okolí všechno. Pak jsem tam zajel ještě několikrát, poznal jsem blíže lidi i prostředí a vždy to bylo pro potěchu srdce v dobách ne zrovna radostných. Po řadě jednání v ústředním poradním sboru pro divadlo, v ÚV SČDO a s pracovníky SDR byl druhý ročník národní přehlídky uskutečněn už v roce 1971 ve Vysokém nad Jizerou. A tak si říkám, že pokud jsem udělal v životě něco prospěšného pro amatérské divadlo, byla to moje spoluúčast na národní přehlídce ve Vysokém. Přehlídku tehdy vyhlásily ministerstvo kultury ČSR, Český svaz družstevních rol-

níků, český ÚV SSM, Ústřední dům lidové umělecké tvořivosti a Svaz českých divadelních ochotníků, pořádaly ji ONV v Semilech, MěstNV ve Vysokém nad Jizerou, Ústřední dům lidové umělecké tvořivosti v Praze a Okresní kulturní středisko v Semilech. Záštitu převzal Východočeský KNV.

T o m a s : Přestože bylo nutné postupně rozšiřovat ubytovací kapacity, najít prostor pro semináře a občas i netradiční prostor pro některou inscenaci, Vysocití si se vším poradili. A pokud bude plánovaná přístavba divadla Krakonoš skutečně taková, aby vyhovovala amatérskému divadlu i přehlídce (tedy pokud budou respektovány připomínky skutečných odborníků znalých věci), zůstane Vysoké nad Jizerou šťastně zvoleným místem přehlídky i nadále – a to nehovořím o srdečném lidském prostředí, které dovedou Vysoctí vytvořit.

Jaký měla a má mít podle vás národní přehlídka vesnických a zemědělských divadelních souborů účel?

H e t f l e j š : Přiznám se, že jsem nad takto položenou otázkou poněkud v rozpacích, protože pořád

nechápu rozdíl mezi vesnickým a městským divadlem. Já dělím divadlo jen na dobré a špatné. Ale účel každé přehlídky je mi jasný: předvést, porovnat, setkat se, naučit se atd.

Křivanová: Posláním přehlídky je především přispívat k rozvoji kulturního života na vesnici a aktivizovat práci amatérských divadelních souborů v souladu s kulturní politikou Komunistické strany Československa a socialistického státu. Přispívat ke zvýšení ideové umělecké úrovně práce amatérských divadelních kolektivů, přinášet nové ideové, dramaturgické a realizační podněty pro inscenační práci amatérských divadelních souborů vesnického a zemědělského typu. Ovlivnit tvůrčí schopnosti a iniciativu zemědělské a vesnické mládeže, demonstrovat aktivní přístup obyvatelstva venkova ke kultuře a podněcovat a podporovat rozvoj kulturního a společenského života na vesnici. Poslání se v průběhu uplynulých let nezměnilo, pouze je v daleko větší míře naplňováno.

Erbsová: Tady bych chtěla poznamenat, že v prvních letech se sice prostředky sdružovaly, ale pak postupně přestávaly některé instituce přispívat a SDR musel svou dotaci zvyšovat. Je třeba ocenit jeho zásluhu, že se přehlídka udržela.

Tomáš: V současné době se po různých proměnách v podstatě ustálili pořadatelé a vyhlašovatelé přehlídky. Hlavním vyhlašovatelem je Český výbor Svazu družstevních rolníků, spoluvyhlašovateli pak rada Východočeského KNV Hradec Králové, Okresní výbor KSČ Semily, rada ONV Semily a ministerstvo zemědělství a výživy ČSR Praha. Pořadatelé jsou

odbor kultury ONV Semily, Městský národní výbor Vysoké nad Jizerou, Krajské kulturní středisko Hradec Králové, Okresní kulturní středisko Semily, okresní výbor Národní fronty Semily, okresní výbor Svazu družstevních rolníků Semily, ústřední výbor Svazu českých divadelních ochotníků Praha a divadelní soubor Krakonoš SKZ Vysoké nad Jizerou za odborné spolupráce Ústavu pro kulturně výchovnou činnost Praha.

Šindelář: V rámci národní přehlídky je možné metodicky a odborně podporovat a rozvíjet do té doby zanedbávaný umělecký růst a tvůrčí snahy venkovských souborů. Otvírat jim pohledy na nové směry a tendence amatérského divadla z hlediska dramaturgické i režijní koncepce, herecké práce i scénografie, dosud u všech souborů velmi zanedbávané. A kdo jim taky předtím kdy poradil a pomohl? Prospěšnost se dokazovala stoupající úrovní každého dalšího ročníku. Soubory to nejen potřebovaly, ale i chtěly, což se projevovalo každý rok v besedách i seminářích.

Tomáš: Domníval jsem se, že cílem přehlídky bylo mimo jiné především podchycení té části amatérského divadla, která je vytvářena ve specifických podmínkách vesnice, zejména v časových možnostech podmíněných sezónními pracemi na poli a podobně. Tento důvod podle mého názoru však v současnosti padá, protože se ve Vysokém objevují inscenace ve všech ohledech srovnatelné s dalšími národními přehlídkami; hrají zde tedy i soubory, jejichž členové nepracují sezónně, soubory, které působí v malém městě, ale mají vesnického či zemědělského zřizovatele, soubory z vesnic téměř průmyslových a podobně. Naopak stranou zůstávají soubory z obcí, které byly integrovány jako části měst a městeček a podobně. Určitě by stálo za to po dvaceti letech v souvislosti s vývojem ekonomických a společenských podmínek specifiku vysoké přehlídky znovu přehodnotit a upřesnit.

Liší se podle vašeho názoru vysocká přehlídka nějak podstatně od ostatních a v čem? A naopak – co má s nimi společného?

H e t f l e j š : Jsou přehlídky či festivaly, které jsou v příslušném místě na návštěvě. Pak jsou také naopak přehlídky, které jsou v daném místě doma. Prostě tam patří. To není dáno jen péčí organizátorů nebo podmínkami, to je dáno něčím mnohem hlubším. Například tradicí. Ta divadelní je ve Vysokém už víc než dvěstěletá. Vysočtí dělají svou přehlídku srdcem, to není obvyklé. A společně s ostatními přehlídkami mají starosti všeho druhu.

Š i n d e l á ř : Nesmírně přátelské prostředí, vpravdě lidské – a to je slovo, které se stává ve stycích mezi lidmi pomalu vzácností; obrovské nadšení a iniciativa místního souboru i orgánů ve Vysokém, prostě atmosféra, kterou nenajdeme na žádné jiné akci. Vždyť nejen soubory jezdí nadšeně a rády do Vysokého, ale i desítky amatérských divadelníků, kteří věnují své dovolené, aby přijeli mezi své. Společně s ostatními přehlídkami má Vysoké tu poctivou snahu dobrat se kladů i nedostatků v divadelní práci, otevřeně si je vyříkat, setkat se s přáteli z jiných souborů, zhlédnout to, co kraje nabídl. Samozřejmě, že z hlediska inscenačních výsledků nebylo, není ani nebude pořad jen posvícení. Ale cožpak je na jiných národních přehlídkách? – Znovu ale zdůrazňuji, v čem se Vysoké od ostatních národních akcí liší. V neopakovatelné atmosféře pracovní i lidské, která člověku musí dát kus radosti a optimismu nejen pro další divadelní práce, ale do života vůbec.

T o m a s : Novodobý rituál setkání amatérských divadelníků, který zde vzniká, nemá u nás na této úrovni obdoby. Pokud jde o současnou odbornou úroveň přehlídky, pak, přestože v některých kruzích či místech přezívají názory o „nižší“ úrovni této přehlídky („Na Hronov to nemá, je to z vesnice, tak to pošleme do Vysokého“), rozdíly nejsou patrné. Objevují se jak inscenace kvalitnější, tak i horší, v podstatě ale rozdíl mezi úrovní inscenací mířících do hlavního programu Jiráskova Hronova či Svitav a mezi Vysokým v současné době už není.

Co si slibujete od Národní přehlídky vesnických a zemědělských divadelních souborů ve Vysokém nad Jizerou v letech příštích?

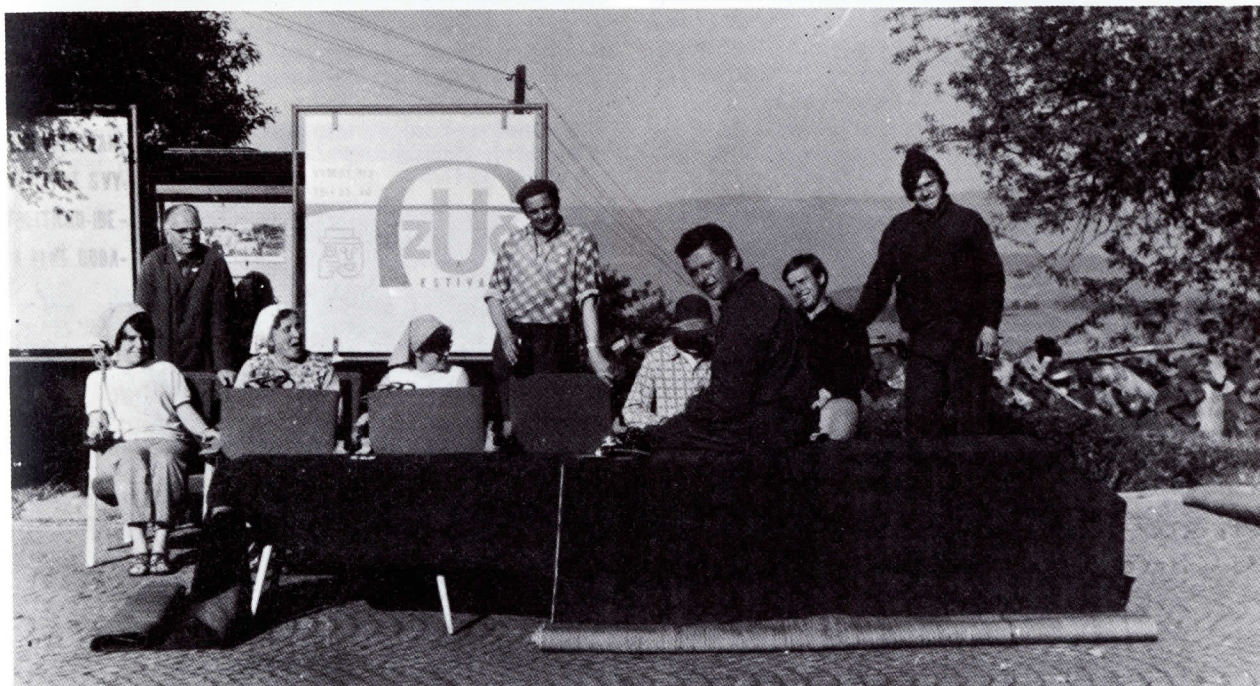
H e t f l e j š : Co přinášelo vysocké divadlo tomuhle kraji po celá dvě století? Ano, je o tom celá pěkná knížka. A tak si slibuji, že to bude mít pokračování. **Š i n d e l á ř :** Základna amatérského divadla se zužuje – tento fakt si nemůžeme zapírat. Jsou jiné zájmy, jiné podmínky, jiná generace. Ale jako film nezničil divadlo, divadlo nezničí televize ani video, věřím, že amatérské divadlo nezničí nic. Ani lidská tuhost a nepochopení. Vždyť vyrostlo z kořenů našeho národního bytí. Každá tradice, tedy i amatérského divadla, byla vytvořena po staletí i nyní činy, nikoliv jen vzpomínkami na minulost či vypočítáváním historických faktů. Tradice tedy znamená práci v nepřetržité souvislosti. A s láskou a chutí dělat, to ochotníci vždycky uměli a umějí. Jsem přesvědčen, že venkovské divadelní soubory budou vozit do Vysokého inscenace, které vždy budou vyjádřením jejich upřímných a současných postojů a stanovisek, že budou hovořit k divákům o problémech, ve kterých žijeme.

K ř i v a n o v á : V dalších letech přehlídky je nutno ve spolupráci s Ústavem pro kulturně výchovnou činnost ještě ve větším rozsahu provádět vzdělávací akce konané v průběhu přehlídky. V okresech a krajích provádět soustavnou metodickou pomoc nejen vyspělým, ale i začínajícím souborům, hlavně zemědělským. Ve větší míře chce Svaz družstevních rolníků prosazovat zastoupení zemědělských divadelních souborů. Do příštích let přeji přehlídce, aby se zachovala krásná tvůrčí atmosféra a přátelské vztahy mezi všemi, kdo do Vysokého přijíždějí.

T o m a s : Všechno záleží na dalším charakteru přehlídky. Pokud bude národní přehlídkou vesnických a zemědělských divadelních souborů, je nutné, aby se ujasnila koncepce přehlídky a podmínky účasti souborů; aby nebylo souborům, které tyto podmínky splňují, žádným způsobem bráněno v účasti na přehlídce (či v soutěži k ní mířící) a aby účast v ní nebránila ani zapojení těchto souborů do národní soutěže

amatérských divadelních souborů vrcholící na Jiráskově Hronově. Měla by se zkvalitnit vzdělávací část přehlídky a další doprovodné akce. Po dokončení přístavby divadla by bylo možné i její program rozšířit tak, aby dával ještě podrobnější obraz o současném stavu amatérského divadla na vesnici. – Pokud by v budoucnu nebylo vesnické divadlo vyděleno z celku amatérského divadla, je nutné v první řadě vyčlenit specifiku vysocké přehlídky tak, aby byla předem stanovena a určena, aby měla svoje místo v šíři proudu amatérského divadla. V každém případě by národní přehlídka v místě, kde má takové podmínky pro svoji existenci, měla zůstat zachována.

1/ Takhle to vždycky začíná: důkladným grunтовáním divadelní budovy. (Fotografováno 1972.)

2/ Aby to však mohlo vůbec začít, zasedá v průběhu roku několikrát a při přehlídce denně přípravný výbor, který všechno dění řídí, zajišťuje, koordinuje... Není divu, že se tváří starostlivě. (1986.)

4/ Zážitkem pro účinkující soubory je přivítání ve Vysokém nad Jizerou. Nejdříve se koná na MěstNV, kde představa všem popřeje příjemný pobyt. (1982.)

3/ Teprve v závěru přehlídky napětí povoluje a unavení členové přípravného výboru odněkud vydolují úsměvy pro objektiv všudypřítomného fotografa. (1988.)

5/ Členové souborů pro tuto příležitost často oblékají slavnostní kroje a blýsknou se i krajovými zvyky či specialitami. (1982, 1987.)

6,7/ Z národního výboru pak každý soubor putuje k divadlu, kde je za velkého zájmu místního i „přivandrovalého“ publika přivítán samotným vládcem hor Krakonošem. (1987.)

9/ Další s koláči, které od hezkých krojovaných děvčat chutnají dvojnásob (1988), ...

8/ Někdo přijíždí s vozíkem (1988), ...

10/ Jiný s cibulí (1988), ...

11/ Jiný pak dokonce složí a přímo Vysokému věnuje a zpívá vlastní písničku (1988).

12/ Příznivci souborů a divadla přicházejí přivítat své hosty za každého počasí v hojném počtu. Přece všem přší štěstí! (1988.)

13/ Bez Větrovanky si chvíle před Krakonošem nedovedeme už vůbec představit: hraje fanfáry, hraje k poslechu, hraje k tanci (1987)...

14/ ... a vítací taneček pro potěchu všech obstarávají Vrabčáci (1988), ...

15, 16/ ... nebo „dospěláci” ze souboru Krakonoš – často posléze za vydatné spoluúčasti vítaných souborů i přihlížejících diváků. (1983, 1980.)

Tradice a současnost divadla na vesnici

Protože se počítám k stálým návštěvníkům národních přehlídek vesnických a zemědělských divadelních souborů a často se zamýšlím nad specifikou a vývojem jejich práce, s potěšením jsem přivítala příležitost hlouběji se touto problematikou zabývat a alespoň stručně shrnout poznatky, k nimž jsme se během let dopracovali. Zdálo se mi rovněž zajímavé učinit několik letmých pohledů do historie, protože se na ni v praxi často odvoláváme. V této souvislosti cítím potřebu připomenout, že divadlo na vesnici se rozvíjelo jako součást celku našeho divadelnictví a pochopitelně v souvislosti se společensko-ekonomickými podmínkami toho kterého období. Nemůžeme je proto posuzovat izolovaně. Vzhledem k rozsahu tohoto článku půjde však skutečně pouze o letmý pohled do historie.¹ Druhá poznámka, kterou považuji za nutné učinit, se týká terminologie: současně se snahou věnovat péči nešpičkovým ochotnickým souborům vznikají od 50. let tohoto století spory a diskuse o přesnost vymezení termínu „vesnický soubor“, který byl pro tyto potřeby užít a užívá se dodnes. Budu jej užívat i v tomto článku, i když jsem si vědoma nepřesnosti vymezení tohoto pojmu.

Krátký výlet do historie

Začneme u velkého významu, který mělo divadlo na vesnici a malých českých městech v 17. a 18. století: toto barokní lidové divadlo bylo vytvářeno (jako jediné tehdy) v českém jazyce; proto mělo velký význam pro uchování české řeči a kultury. Hodně čerpalo ze zvyklostných a obřadních tradic (jako byly například dožínky a podobně). Hry tohoto období vyjadřovaly mimo jiné i životní protifeudální názor českého lidu v době utužení druhého nevolnictví. V jejich provedení byla zdůrazněna metaforičnost, komediálnost a obraznost, byla zapojena hudba a zpěv. Hrál se v těsném spo-

jení s publikem, které často zasahovalo do her.

S koncem tzv. „druhého nevolnictví“ na konci 18. století a začátku 19. století začalo ztrácet lidové divadelnictví na venkově svoji sílu a těžiště českého divadla se přesunulo do měst, kde se měšťanská třída začala utvářet a organizovat v zápase s přežívajícím feudalismem i v boji s pokročilejším měšťanstvem německým. Vznikající česká městská kultura byla často zaměřena k obraně českého jazyka a národnosti. Oba typy divadla – lidové a měšťanské – se ještě dlouho prolínaly. Tradice lidového divadla se nejdéle udržovaly v oblasti východních a severovýchodních Čech, kde se hry tohoto typu hrály ještě v 90. letech 19. století. (V době pozvolného rozkladu lidového divadla sepsal řadu her František Vodseďálek, působící na Vysocku.)

Lidové divadlo vytvořilo nezbytné předpoklady a základy k pozdějšímu rozvoji ochotnického divadla na venkově², k jeho bohaté a husté síti. Právě rozšířenost a obliba divadla umožnila, že z něj již první čeští obrozenští vzdělanci mohli vytvořit významný prostředek buditelského působení.

Na vytváření obrozenského typu českého divadelnictví se kromě profesionálního divadla³ podílelo také ochotnické divadlo, především v Praze i menších městech. Zprvu se hrával starý lidový repertoár, někdy nové předlohy podle vzoru profesionálních divadel; staré hry se hrávaly většinou ve starém typu prostoru, moderní obrozenský repertoár vesměs na jevišti s malovanými kulisami. Herecký projev byl často poznamenán prvky lidového divadla. Přestože tehdejší ochotnické divadlo nemělo valnou uměleckou úroveň, mělo velké zásluhy o rozšiřování českého divadelnictví i mimo pražské centrum a tím značný význam pro národní uvědomování. Stranou jeho vlivu však tehdy většinou zůstala venkovská chudina a rostoucí

městský proletariát. Těmto nejhudším vrstvám bylo dostupné pouze divadlo loutkové.

Rozvoj ochotnického hnutí ve 30. a 40. letech 19. století ovlivnilo Kajetánské divadlo (J. K. Tyl), jehož někteří členové pomáhali začínajícím souborům v Praze i na venkově. V uvedeném období bylo ochotnické divadlo pro národní život nejprínosnější. Vznikaly také ochotnické soubory na vesnici, které hrály městský repertoár (členy souborů byli zvláště řemeslníci, drobní živnostníci a zemědělci). Hrál se především Štěpánek, Klicpera a posléze i Tyl. Jan Kaška o tom napsal: „Z našich dnů se láska ku dramatickým představením diletanty, zvláště na venku, velmi rozmáhá, a to jest velmi potěšitelné; neboť to není jen patrná známka v tomto pádu probouzející se národnosti a pokrok všeobecného vzdělání, nýbrž také potěšující znamenání nynějšího času, že větší počet mladého lidu, následkem vzdělání, k šlechtetnějšímu a pokojnějšímu vyrazení oblibu svou naklonuje, a u vyvedení toho radost cítí, čímž se i jiným potěšení působí.“⁴

V roce 1848 vesměs ztratila česká představení svůj mimořádný politický smysl: zájem se obrátil k uskutečňování politických forem boje.

V době vzniku mimopražského divadelního profesionalismu pak už nebyl význam ochotnictva pro kulturní a národně uvědomovací činnost tak dalekosáhlý jako za národního obrození. Ale stále ochotnictvo zůstávalo hlavním šířitelem divadelní kultury na českém venkově. Hlavním smyslem ochotnického hnutí 60. a 70. let 19. století byla občanská výchova herců i publika. Závažnost a intenzita této činnosti se v různých místech lišily. Stále intenzivněji se v tomto období začínalo hrát divadlo na vesnici. Bylo třeba podporovat a rozvíjet v lidech demokratické cítění a učit je činorodému vlastenectví. V poněmčených oblastech trval úkol probouzet národní uvědomění.

Koncem 19. století došlo ke kvantitativnímu

rozvoji ochotnického divadla a k složité společenské diferenciaci. Nejvíce se hrálo v oblastech s velkou koncentrací obyvatelstva, v průmyslových nebo agrárně průmyslových komunitách. V těchto krajích (Plzeňsko, Lounsko, Praha a okolí, severovýchodní a východní Čechy) působil nejen ve většině měst, ale i ve větších vesnicích divadelní soubor. V období 1885–1918 přineslo řadu impulsů ochotnickému divadlu studentstvo a dělnictvo. Vznikaly i jejich samostatné soubory.

Avšak na přelomu století si řada osobností naší kultury začala klást otázku o smyslu ochotnického divadla (Táborský, Ladecký, Scheinpflug, Šubrt...). Viděla totiž, že proces národního uvědomění je dovršen, a nedokázala přisoudit ochotnickému divadlu jinou úlohu. Jenže v té době se už český národ dělil výrazně do dvou tříd, a proto nutně vznikly i dva proudy ochotnického divadla: měšťanský a dělnický, které se zprvu v praxi (v repertoáru i v provedení) příliš nelišily, ale posléze (zhruba od konce 19. století) se jádro dělnického proudu ochotnického divadla (především volbou repertoáru) snažilo naplňovat svůj cíl: sloužit výchově třídního a politického uvědomění. Početné měšťácké ochotnictvo (z jehož souborů vlastně dělnictvo a pokroková inteligence obvykle odešla) zatím často upřednostňovalo únikový repertoár a spíše stagnovalo. Důležitý program našlo až za druhé světové války v posilování odporu našeho národa proti fašismu. V tom s nimi spolupracovali členové dělnických spolků, které byly za války rozpuštěny. Řada souborů nepřestala pracovat ani po zákazu všech produkcí v roce 1944 a tajně připravovala svá představení tak, aby je ihned po osvobození mohla uvést.

Brzy po osvobození v období před únorem 1948 nastal opět útlum činnosti: společenská potřeba ochotnického divadla daná okupací se zdála být naplněna. Prvně v historii nestálo

ochotnické divadlo v opozici proti oficiální kultuře. A co teď s ním?

Všimněme si, že nikdy v minulosti nebyla ochotnickému divadlu kladena jako prioritní funkce umělecká, ale vždy především společenská (neboť umělecky hodnotných výsledků byly schopny dosáhnout jen výjimečné špičky ochotnického divadla). A že vždy v okamžiku, kdy se dospělo k naplnění jisté společenské potřeby, objevovaly se znovu diskuse a úvahy o budoucnosti, o smyslu ochotnického divadla. Setkávali jsme se s tím v historii vzdálenější a setkáme se s tímto jevem i v historii nedávné.

Po roce 1948⁵

Divadelní zákon v roce 1948 hovořil o jednotě profesionálního a ochotnického divadla. Tato jednota byla bohužel špatně pochopena a vyložena jako suplování funkce profesionálního divadla divadlem ochotnickým v místech, kde profesionální divadlo nepůsobilo. V praxi pak tento postoj vedl až k mechanickému kopírování profesionálního divadla ochotníky, čímž se naprosto vytratilo společenské poslání ochotnického divadla, jeho smysl pro vnitřní rozvoj a výchovu členů souborů.

„V souborech se pracovalo asi takto: zvolila se hra z repertoáru profesionálních divadel, o níž se předpokládalo, že bude mít u domácího publika úspěch. Více nežli o náročnosti dramatikova textu na režiséra a herce se uvažovalo o scénických nárocích. Na jedné zkoušce se hra přečetla, moc se o ní zpravidla nemluvalo a začalo se aranžovat – často také podle vzoru té které profesionální inscenace. V lepších souborech režisér dbal, aby představení mělo spád, v ostatních téměř všechnu svoji energii věnoval organizačním přípravám představení. Kde byli v souborech talentovaní ochotníci, časem se na mnoha rolích vlastně sami a bez pedagogického vedení 'vyhráli', tj. získali určitou zbehlou rutinu. Představení, jichž u čilejších souborů bylo několik desítek do roka, plně vyhovovala nárokům tehdejších diváků. Popsaný způsob práce

se jevil jako nejekonomičtější při zcela jednoznačně chápaném smyslu této činnosti: být doma náhražkou profesionálního divadla.⁶

V této době se hodně mluvilo a psalo o nevídaném rozkvětu lidové umělecké tvořivosti, kvantitativním i kvalitativním – a často se přehánělo. Později o takových projevech Jiří Beneš napsal: „Glorifikace neumělých představení, kterých máme v ochotnickém hnutí víc než dost, rovná se vydávání primitivnosti za pravou lidovost. Jestliže jsem proti takové glorifikaci, neznamená to, že máme taková představení zatracovat. Musíme je hodnotit v konkrétních společenských souvislostech a dívat se na ně jako na dané vývojové stadium, na němž nelze upět – už vzhledem k stále se zvyšujícím nárokům i posledního vesnického diváka.“⁷ Byla to doba, kdy politická angažovanost souboru byla posuzována nezávisle na kvalitě divadelního představení. Tato kvalita byla většinou nevalná.

V roce 1950 byl vyhlášen tzv. Soběslavský plán, který prosazoval nenásilné převedení ochotnických spolků v kulturně umělecké soubory ROH, ČSM, JZD a OB. Metody, jimiž se toto převádění někdy provádělo, nebyly dostatečně citlivé, takže důsledkem byl zánik řady ochotnických spolků. Postupně se však soubory přece jen začaly k novým zřizovatelům začleňovat, s různým výsledným úspěchem. „Poznal jsem v těchto letech mnoho vesnických souborů, jejich takzvaných jevišť, zapůjčovaných státním kinem nebo hostinským, jevištětek, případ od případu budovaných na kozách jako v dobách obrozenských, s improvizovaným osvětlením. Navštěvoval jsem zkoušky, konané v jedinečných místnostech místních hostinců, kde se kromě zkoušení pilo, zpívalo, nadávalo a hlavně vysmívalo těm ochotnickým bláznům. Vesnické soubory sice věděly, že v kraji či okrese bylo zřízeno nějaké metodické středisko, ale v prvních letech se žádné pomoci nedočkaly. To vše smutně kontrastovalo s neustálými prokla-

macemi na osvětových schůzích, jakou nesmírnou péči věnujeme rozvoji lidové umělecké tvořivosti. Podobný kontrast byl mezi faktickou úrovní tehdejších ochotnických představení a tím, co se o ní (nebo třeba o nadšeném zapojení toho kterého souboru) psalo.⁹⁸

Starší ochotníci se často distancovali, mladí se ještě neuměli orientovat. Úroveň představení i na Jiráskových Hronovech byla většinou slabá. Jistého úspěchu se dosáhlo v ústupu od brakových her a příklonem k hrám kvalitnějším – ovšem docíleno této skutečnosti bylo především administrativními opatřeními. Že v tomto smyslu šlo zcela o přerod vnitřní, dokázalo uvolnění těchto opatření v roce 1953, kdy opět stoupl podíl braku na jevištích – a s ním stoupl i počet ochotnických produkcí. Stejnou měrou se ovšem nadále hrály hry kvalitní, většinou však způsobem, který tříbení vkusu diváků rozhodně nepomáhal.

V této době se také rozmáhaly nejružnější soutěže. Jednou z nich byla i soutěž vesnických souborů a jednotlivců, vyhlášená ministerstvem kultury, ministerstvem zemědělství a ÚV ČSM v sezóně 1954–55 na pomoc rozvoji lidové umělecké tvořivosti (dále LUT) na vesnici. Tato soutěž, i když nebyla oficiálně hlavní (tou byla SLUT), dokázala podnítit vznik stovek nových souborů. Další roky soutěž své pokračování neměla.

V uplynulé etapě mělo ochotnické divadlo podle J. Beneše největší význam při rozvíjení kulturního života v nově osídleném pohraničí, protože zde si je sociální podmínky přímo vynutily. Léta 1953–54 považuje Beneš za léta názorového přelomu, kdy došlo „k upevnění staronového vědomí, že je nutno skoncovat s pojetím ochotnického divadla jako nezávazné zábavy a chápat je jako vážnou a potřebnou službu společnosti“.

V další etapě byla věnována pozornost především kvantitativnímu rozvoji ochotnického

divadla na vesnici, kde se řada spolků po vyhlášení Soběslavského plánu odmlčela. Beneš o tom píše: „Zkoušeli jsme různé metody ožívání starých souborů. Leckde měly úspěch tzv. instruktorské sbory (jeden instruktor – vyspělejší člen okresního poradního sboru – měl na starosti dvě tři vesnice, kam pravidelně zajížděl pomáhat), zájezdy vyspělejších souborů na vesnice a při té příležitosti besedy s někdejšími ochotníky, školení vesnických režisérů, jejich přizvání k pohostinskému vystoupení ve vyspělejších souboru aj. Na vesnicích jsme se opírali především o mladé lidi a snažili se pomáhat při řešení nejožehavějších problémů scénických a dramaturgických. Vozili jsme novější texty za lidmi, kteří často lpěli na starých, kdysi osvědčených titulech. Otázku, na jaké úrovni se bude hrát, jsme hodili za hlavu. Chtěli jsme, aby vůbec bylo kde hrát, aby se lidi na vesnici dali dohromady a neuváděli vyložený brak. Nejobtížnější bývalo svépomocí vybudovat nebo generálně opravit sál, v němž by se dalo hrát. O tom, jak si vesničtí ochotníci v těchto letech budovali své stánky, jak ze staré stodoly, krčmy nebo zámečku na rozpadnutí dokázali vybudovat divadlo, o tom by se dala napsat kniha.“¹⁰ Téměř každý vyspělejší soubor se v pomoci vesnici angažoval.¹¹

Ve stejné době se ale v okruhu špičkových souborů, hřejících se na výsluní metodické pomoci, začalo často soutěžit pro soutěž. Hlavní snažení metodických pracovníků bylo upřeno tímto směrem, takže logicky se neustále prohlubovala propast mezi úrovní malé skupiny špiček a masy ostatních, především venkovských souborů. Opět se začalo drát na povrch v diskusích téma smyslu ochotnického divadla.

Po XX. sjezdu KSSS a celostátní konferenci KSČ, které vyhlásily myšlenku decentralizace, došlo také na decentralizaci soutěží do krajů. Cílem bylo věnovat maximální pozornost situaci v tom kterém kraji a podle těchto potřeb vy-

hlašovat jednotlivé soutěže tak, aby mohly mít maximální metodický účín na soubory. Tato opatření vyvolala v řadě krajů v život krajské soutěže a přehlídky vesnických souborů i řadu přehlídek okresních a došlo k období zvýšené aktivity většiny souborů (včetně aktivity vzdělávací). Projevil se ovšem také druhý extrém: byly opomíjeny špičkové soubory, takže v tomto období začaly stagnovat.

Tento celkový vzmach ochotnického hnutí byl však jen předznamenáním jeho krize. V roce 1959 se konala I. (a na dlouhou dobu jediná) celostátní konference o rozvoji LUT, která bez konkrétních podkladů propagovala rozšíření základny souborů. Následoval Sjezd socialistické kultury, který navázal nerealizovatelným požadavkem na zdvojnásobení počtu souborů do roku 1965. Nebylo splněno. Kvalita v té době zůstávala na okraji pozornosti.

V roce 1959 byla vypsána celostátní soutěž vesnických souborů, která znamenala jejich opětovný vzmach a pozitivně ovlivnila jejich dramaturgii. Soutěže se účastnilo celkem 3915 souborů, což značně převýšilo očekávání. Úroveň představení však zůstala většinou nízká „a často v hlubokém rozporu se záslužnou mimo-divadelní osvětovou činností vesnických kolektivů (budování kulturních domů, půjčování knih, organizace společenského života na vesnici)“.¹² A dále: „Jediný ročník celostátní soutěže vesnických souborů prokázal jejich srostlost s domácími diváky. Přenesení těchto inscenací z domácího prostředí zpravidla dopadlo katastrofálně.“¹³

Tato skutečnost vedla řadu lidí k zamyšlení. Například Jan Císař napsal: „... ve většině ochotnických souborů převládlo vědomí nutnosti vytvářet divadlo společensky angažované a útočné. Záviděl jsem dokonce některým souborům společenskou adresnost a přesnost jejich představení. Znají totiž diváka své obce tak dobře, že mohou velmi citlivě reagovat na jeho

problémy a navíc – nemusí o svém obecenstvu mluvit jako o bezejmenném množství. Znají z něho jednotlivce a mohou téměř neomylně určovat reakci každého jednotlivého diváka. To je velká výhoda ochotnického divadla na vesnici, poskytující záruku účinného společenského dopadu. Na druhé straně však právě tato srostlost s divákem vede k přeceňování neotřetelnosti postavení ochotnického divadla na vesnici a k nedocenení estetického působení inscenace.

Mnozí ochotníci, vycházejíce ze společenské funkce, kterou divadlo plní, odvozují z ní jeho naprostou nutnost a pevnost. Častým argumentem bývá tu i odkaz na buditelskou tradici našeho divadla, kdy bylo hlavní podporou a oporou českého národního života. Je to jistě chvályhodné navazování na tradice, jež však zcela pomíjí změněnou a naprosto rozdílnou společenskou i uměleckou situaci. Je nesporné, že na vesnici hraje a bude hrát ochotnické hnutí velkou roli při plnění úkolů kulturní revoluce – rozhodně větší než ochotnické divadlo ve městě. To však neznamená, že je jediné, které je nositelem kulturní revoluce na venkově. Je jenom součástí všech kulturních zařízení, institucí a prostředků, které na vesnici působí a které se překotně vyvíjejí. Nebude-li s nimi držet krok, hrozí mu nebezpečí, že se jednoho dne ocitne na slepé koleji. V tom je podstatný rozdíl proti obrozenským tradicím ochotnického divadla: tehdy bylo divadlo téměř osamoceno, nyní patří do široké fronty uměleckých druhů, které mají stejný cíl.“¹⁴

V první polovině roku 1961 pokračovala soutěž vesnických souborů, ale nebyla už vyhlášena celostátně, končila dvěma národními festivaly a oficiálně se nazývala soutěž „souborů pracujících za ztížených podmínek“, čímž k přesnosti označení soutěže mnoho nepřispěla. Proti předešlému roku zaznamenala kvalitativní vzestup, i když celková úroveň byla i nadá-

le nedostačující. Novinkou bylo, že výběr na přehlídku i samo hodnocení se provádělo na základě širších souvislostí, neboť významným kritériem se stala také veřejná činnost souboru a význam jeho působení v místě. Dobře neodpovídající úroveň většiny představení opět probudila otázky, zda má činnost těchto ochotnických souborů smysl.

Ve stejném roce se však v Ústředním domě lidové umělecké tvořivosti (ÚDLUT) pracovalo na materiálu zvaném pracovní „perspektivy ochotnického divadla“, v němž se hovořilo o přesunu smyslu ochotnické práce „dovnitř“ souborů, k výchově samotných aktérů. Objevily se zprvu tendence k další, opačné jednostrannosti v chápání smyslu práce ochotníků. Teprve později došlo k proměně chápání a plasticitě pohledu na tento problém. Za mezník v tomto směru považuje J. Beneš 32. Jiráskův Hronov. „Dnes věříme, že společenská funkce ochotnického divadla je v tom, že poskytuje lidem po jejich občanské práci dobrou příležitost k pokusům o uměleckou tvorbu, o vyjádření osobitého pohledu na svět nejrozličnějšími divadelními formami, o rozvíjení jejich fantazie i znalostí a vztahu k umění a skrze ně k životu a společnosti; jsme přesvědčeni, že ochotníci mají usilovat o umělecký projev, že jejich představení mají být třeba méně umným, přesto však v domácím prostředí pro konkrétní diváky účinným výsledkem tvůrčího záměru, myšlenky, nápadu. Zmíněné cíle (význam směrem k amatérům a směrem k jejich divákům) se navzájem nevyklučují, nýbrž naopak podmiňují.“¹⁵

Velkou chybou v 60. letech bylo, že se nepokračovalo v celostátních soutěžích vesnických souborů. Přitom byla cítit potřeba touto problematikou se zabývat. V rámci 33. Jiráskova Hronova (1963) dokonce proběhl seminář o ochotnickém divadle na vesnici, kde se však nic podstatného nevyřešilo, a navíc se jednalo „o nich bez nich“¹⁶ V časopise Ochotnické divadlo, od roku 1964 Amatérská scéna, se objevovala řada

článků týkajících se činnosti divadla na vesnici. Například Ěva Machková se snaží pohlížet na problém komplexně a píše, že by si život divadelního kroužku na vesnici představovala „jako nepřetržitě, pravidelné poznávání umění a kultury, jako neustálé a cílevědomé, ale neukvapené zvyšování nároků na samostatnou tvořivost lidí“.¹⁷ Miroslav Jurák vidí východisko v pravidelné a stále činnosti souboru, a myslí tím i činnost společenskou, nejen samotná představení – aby se o této činnosti v místě působení hodně vědělo a mluvilo.¹⁸ A tak podobně.

V roce 1966 se Amatérská scéna zabývala širšími úvahami o divadle na vesnici (série článků Heleny Vedralové) a zveřejnila i zkušenosti z několika dílčích průzkumů této oblasti. To ovšem nic nemění na skutečnosti, že se v druhé polovině 60. let ocitlo ochotnické divadlo jako celek v krizi (už v roce 1964 klesl počet představení o 30–50 %), opět se objevovaly pochybnosti o možnostech pozitivního společenského přínosu ochotnického divadla a nedůvěra k hlásání jeho rovnoměrného významu pro členy souboru i pro diváky.

Pokus o charakteristiku této etapy můžeme ukončit konstatováním J. Beneše, že zatímco v 50. letech byla oblast LUT co do společenského významu sice přeceňována, nicméně řízena formálně, v 60. letech není řízena takřka vůbec (v praxi je malá návaznost osvětových zařízení okresů a krajů na ÚDLUT). A řada tehdy nedořešených problémů stále trvala. Volá proto po řízení oblasti LUT (od konce 60. let nazývané zájmovou uměleckou činností) založeném na systematickém a vědeckém základě, které jediné může pomoci znovu probudit aktivitu ochotníků.¹⁹

Po roce 1970

Po krizových letech se teprve v roce 1970 podařilo výrazněji obnovit zájem o oblast zájmové umělecké činnosti, která postupně začala plnit

své vnitřní i vnější poslání. Nastalo období regenerace vesnických souborů.

V roce 1969 byl po několikaletém úsilí ustanoven Svaz českých divadelních ochotníků, od něhož si řada amatérských divadelníků slibovala řešení a vyřešení řady problémů, týkajících se především nedostatků v organizaci této oblasti i působení na zvyšování úrovně práce amatérských souborů. A je třeba říci, že především počátek činnosti svazu se jevil slibně (později podle mého názoru jeho důležitost vzhledem k zlepšení a stabilizaci řízení a metodické práce v oblasti ZUČ po státní linii poněkud poklesla a dnes má smysl především v okruhu společenské působnosti a jistém pěstování vzájemnosti ochotnictva). Hned při první národní konferenci SČDO se v usnesení objevil i úkol věnovat pozornost vesnickým souborům. Proto se také SČDO významně zasadil o vznik I. národní přehlídky vesnických souborů, která se konala v roce 1970 v Žebráku: jejím účelem měla být především metodická pomoc nejmasovější a základní složce ochotnického hnutí.²⁰ Přehlídka se setkala s velkým ohlasem, který dokazoval potřebnost takové akce. Už také z toho hlediska, že úroveň většiny představení byla nevalná.

Důvody, které vedly k umístění dalších ročníků přehlídky do Vysokého nad Jizerou, i program a další akce jednotlivých ročníků uvádíme v této publikaci na jiných místech. V tomto článku se zamyslíme především nad tím, proč přehlídka prokázala svoji životaschopnost a jakým způsobem ovlivnila úroveň amatérského divadla na vesnici v průběhu uplynulého dvacetiletí. Nebudeme probírat jeden ročník po druhém, spíše se pokusíme o komplexní pohled na celé toto období.

První ročníky přehlídky nám především zmapovaly situaci v této oblasti a shromáždily okruh otázek a problémů, kterými jsme se postupně museli zabývat a pokoušet se o jejich řešení. Zjistili jsme skutečnost, že zatímco po ma-

teriální stránce žijí vesničtí lidé na poměrně vysoké úrovni a neliší se v tomto smyslu nějak od lidí žijících ve městech, úroveň společenského života zaostávají nejen za městem, ale i za nemalými kulturními tradicemi české vesnice v minulosti. Národní přehlídka a vůbec celá soutěž vesnických souborů měla tedy pomoci postupně tento stav zlepšovat. A můžeme říci, že to se jí od počátku dařilo a vlastně daří i nadále. Národní soutěž totiž nutně vyvolala v život i soutěže a přehlídky krajské, někde dokonce i okresní, a aktivizovala tak soubory, které předtím zcela logicky neměly o soutěže zájem, protože by se ocitly ve většině případů v nesouměřitelné konkurenci. A pokud dříve soutěžily, pak se jen vzácně dostávaly na krajské přehlídce, o vyšších stupních ani nemluvě.

Zájem o soutěže vesnických souborů a konání přehlídek různých stupňů pak nutně vedl k vzájemné konfrontaci, k zamyšlení nad vlastní prací a většinou i ke snaze zlepšit její úroveň. Sama existence soutěže si pak logicky vynutila i zvýšenou pozornost metodických orgánů všech stupňů. Je celkem pochopitelné, že ani národní soutěž není všemocná a že i dnes existují soubory, které vědomě zůstávají stranou těchto snah o vzestup kvality inscenací a v souvislosti s tím vlastně i o jejich co nejúčinnější společenský dopad. K smyslu činnosti těchto souborů se ještě vrátíme. Nyní vezmeme v úvahu širokou špičku amatérského divadla na vesnici – a myslím nejen soubory, které se kdy dostaly až na vysockou přehlídku (bylo jich už na šedesát!), ale i ty další, které na sobě pracují v rámci svých schopností a snaží se neustrnout ve vývoji.

Hned první ročníky ukážou potřebu systematického vzdělávání vesnických ochotníků. Neustále se uvažuje, jakým způsobem zkvalitnit tuto složku při národní přehlídce, neustále se uvažuje o co nejvhodnějším vedení diskusí o představeních, o tom, jak může vzdělávací

část přehlídky pružně reagovat na situaci a potřebu doby. V roce 1976 se objevil návrh na zřízení režisérské školy pro vesnické divadelníky, kde by se naučili základům režijní práce – v této oblasti byly shledávány největší rezervy práce amatérských souborů. Koncepce cyklického školení byla sice zpracována, ale k realizaci samotné nedošlo. Od vzniku přehlídek až do roku 1984 se v rámci vysokých přehlídek konaly pouze besedy či semináře jednorázové, na potřebná a zajímavá témata; teprve v roce 1985 bylo prvně přikročeno k pokusu o vícedenní praktický seminář z oblasti dramaturgie. Hned další rok zahájil kurs praktické režie, jehož účastníci si sami vyžádali další dva ročníky kursu. A to je známkou permanentní potřeby a smysluplnosti podobných vzdělávacích akcí.

Zatímco v prvních ročnících národní přehlídky byla úroveň většiny představení nevalná a bylo nutno se při hodnocení zabývat základními problémy v práci herců, režiséra či scénografa, už v podstatě po pěti letech bylo možné začít hovořit i o otázkách kvalitativně vyšších: například o tvůrčí dramaturgii či dramaturgickorežijní koncepci. Nároky kladené na soubory se postupně mohly zvyšovat. A v souladu s celkovým vývojem vesnických souborů se zvyšují v podstatě dodnes, i když se domnívám, že ne už tak markantně.

Podívejme se například, jaký vývoj zaznamenala dramaturgie přehlídky (která je svým způsobem alespoň částečným odrazem toho, co se vůbec hraje i jinde). Zpočátku převažovala naše i světová klasika, často tituly na provedení velmi náročné. Na tomto základě vznikaly většinou inscenace pietní, bez snahy o současný výklad, o přiblížení tématu současnému divákovi. Postupně se v dramaturgii dostávala k hlavnímu slovu současná hra (zhruba od VII. národní přehlídky), což svědčilo o potřebě a snaze souborů nějakým způsobem se vyjádřit k dnešku. Tato snaha se však v posledních roč-

nících kvalitativně ještě proměnila: dospěla k převaze současných témat, prezentovaných nejen prostřednictvím současných her, ale i prostřednictvím klasiky. Soubory a jejich režiséři ve většině případů vědí, co a proč chtějí divákovi sdělit a toto „co a proč“ je jejich vlastní výpověď, hovoří o jejich postoji k světu, o jejich názoru na něj. Jiná je otázka samotné realizace – a zde se již setkáváme s větší řadou problémů. Je to logické: čím osobitěji se pokoušejí tvůrci svá témata vyjádřit, čím větší je jejich hledačské úsilí (a toto úsilí je třeba brát nejen absolutně, ale i relativně v rámci možností a schopností toho kterého souboru), tím větší je riziko, že inscenační výsledek nemusí odpovídat množství vynaložené práce. Osobně se domnívám, že právě toto hledačství, tato potřeba tvořivosti u řady vesnických souborů je kvalitativně nejvyšší hodnotou, kterou s sebou existence národních přehlídky a způsob práce odborných porot přinesly. Zároveň se potvrzuje názor, že místo kde soubor působí (tj. vesnice nebo město) by i přes různost podmínek nemělo být rozhodující pro kvalitu inscenace a divadelní práce vůbec.

I když se oblast režie zatím jeví u vesnických souborů nejproblematictější, v průběhu let se objevovaly a stále více objevují i režisérské osobnosti – za všechny jmenujme z dřívější doby Vladimíra Dědka (Vysoká Libeň), posléze Ludvíka Němce (Bystrice u Benešova), Oldřicha Unčovského (Bystré u Poličky), Miloslava Hladíka (Meziměstí), Vladimíra Valeše (dříve Radonice, nyní Maštov), nejnověji Ladislava Valeše (Klapý), Nađu Tejklovou (Nový Hrádek).

V souvislosti s režii se nabízí připomenout spolupráci s profesionálními divadelníky, kterou s rozvojem divadla na vesnici začaly některé soubory pěstovat. Tato spolupráce je kvalitativně velmi různorodá, jak jsme se mnohokrát měli možnost na národních přehlídkách pře-

část přehlídky pružně reagovat na situaci a potřebu doby. V roce 1976 se objevil návrh na zřízení režisérské školy pro vesnické divadelníky, kde by se naučili základům režijní práce – v této oblasti byly shledávány největší rezervy práce amatérských souborů. Koncepce cyklického školení byla sice zpracována, ale k realizaci samotné nedošlo. Od vzniku přehlídek až do roku 1984 se v rámci vysokých přehlídek konaly pouze besedy či semináře jednorázové, na potřebná a zajímavá témata; teprve v roce 1985 bylo prvně přikročeno k pokusu o vícedenní praktický seminář z oblasti dramaturgie. Hned další rok zahájil kurs praktické režie, jehož účastníci si sami vyžádali další dva ročníky kursu. A to je známkou permanentní potřeby a smysluplnosti podobných vzdělávacích akcí.

Zatímco v prvních ročnících národní přehlídky byla úroveň většiny představení nevalná a bylo nutno se při hodnocení zabývat základními problémy v práci herců, režiséra či scénografa, už v podstatě po pěti letech bylo možné začít hovořit i o otázkách kvalitativně vyšších: například o tvůrčí dramaturgii či dramaturgickorežijní koncepci. Nároky kladené na soubory se postupně mohly zvyšovat. A v souladu s celkovým vývojem vesnických souborů se zvyšují v podstatě dodnes, i když se domnívám, že ne už tak markantně.

Podívejme se například, jaký vývoj zaznamenala dramaturgie přehlídky (která je svým způsobem alespoň částečným odrazem toho, co se vůbec hraje i jinde). Zpočátku převažovala naše i světová klasika, často tituly na provedení velmi náročné. Na tomto základě vznikaly většinou inscenace pietní, bez snahy o současný výklad, o přiblížení tématu současnému divákovi. Postupně se v dramaturgii dostávala k hlavnímu slovu současná hra (zhruba od VII. národní přehlídky), což svědčilo o potřebě a snaze souborů nějakým způsobem se vyjádřit k dnešku. Tato snaha se však v posledních roč-

nících kvalitativně ještě proměnila: dospěla k převaze současných témat, prezentovaných nejen prostřednictvím současných her, ale i prostřednictvím klasiky. Soubory a jejich režiséři ve většině případů vědí, co a proč chtějí divákovi sdělit a toto „co a proč“ je jejich vlastní výpověď, hovoří o jejich postoji k světu, o jejich názoru na něj. Jiná je otázka samotné realizace – a zde se již setkáváme s větší řadou problémů. Je to logické: čím osobitěji se pokoušejí tvůrci svá témata vyjádřit, čím větší je jejich hledačské úsilí (a toto úsilí je třeba brát nejen absolutně, ale i relativně v rámci možností a schopností toho kterého souboru), tím větší je riziko, že inscenační výsledek nemusí odpovídat množství vynaložené práce. Osobně se domnívám, že právě toto hledačství, tato potřeba tvořivosti u řady vesnických souborů je kvalitativně nejvyšší hodnotou, kterou s sebou existence národní přehlídky a způsob práce odborných porot přinesly. Zároveň se potvrzuje názor, že místo kde soubor působí (tj. vesnice nebo město) by i přes různost podmínek nemělo být rozhodující pro kvalitu inscenace a divadelní práce vůbec.

I když se oblast režie zatím jeví u vesnických souborů nejproblematičtější, v průběhu let se objevovaly a stále více objevují i režisérské osobnosti – za všechny jmenujme z dřívější doby Vladimíra Dědka (Vysoká Libeň), posléze Ludvíka Němce (Bystřice u Benešova), Oldřicha Unčovského (Bystřice u Poličky), Miloslava Hladíka (Meziměstí), Vladimíra Valeše (dříve Radonice, nyní Mašov), nejnověji Ladislava Valeše (Klapý), Naďu Tejklovou (Nový Hrádek).

V souvislosti s režii se nabízí připomenout spolupráci s profesionálními divadelníky, kterou s rozvojem divadla na vesnici začaly některé soubory pěstovat. Tato spolupráce je kvalitativně velmi různorodá, jak jsme se mnohokrát měli možnost na národních přehlídkách pře-

svědčit. A nesouvisí jen s dlouhodobostí spolupráce, ale především s uměleckými a lidskými kvalitami jednotlivců, kteří tuto spolupráci poskytují. Záleží na jejich ochotě a schopnosti vycházet ze znalosti konkrétního amatérského souboru, z jeho reálných možností a schopností, záleží na úsilí vést soubor nikoliv k pasivnímu vyplňování příkazů, ale k samostatné tvořivosti. Pokud totiž profesionál považuje práci s amatéry pouze za náplast, náhradu za pocit nevyužití ve svém profesionálním působišti, pak tato spolupráce nemusí mít žádoucí metodický účín. Spíše naopak. Jako příklad dobrého profesionálního vedení uveďme soubor z Karolinky, u něhož se sice vystřídalí různí profesionálové (Jan Honsa, Alois Hajda, Antonín Navrátil, Karel Semerád, Miroslav Plešák), ale charakter divadelní činnosti vycházel vždy z charakteru souboru a vyvíjejících se schopností jeho členů. Osvědčuje se také působení Vlastimila Pešky v ořechovském souboru, v němž Peška začínal jako amatér. (I když se kacírsky přiznám k pocitu, že bohatá Peškova invence a schopnost připravit souboru předlohu dokonale vycházející ze schopností jednotlivých herců nepočítá příliš s jejich dalším vývojem a nesnaží se jim klást stále vyšší úkoly; že prostě každý z herců pracuje stále stejnými prostředky a je jen dokonale zařazen do soukolí celé větší-nou pozoruhodné inscenace).

Na druhé straně jsme se ovšem setkali také s takovým zásahem profesionálů, který se zvenčí nejevil jako přínosný. Naopak, stalo se například, že tato profesionální režie se nevyvarovala základních řemeslných nedostatků v inscenační práci a navíc ještě setřela to, co jediné snad při daných schopnostech souboru mohlo emotivně působit na diváka: autenticitu hereckého projevu. Takové případy by neměly unikat okresním metodikům pro divadlo. V globálu se ovšem domnívám, že tak jako u ostatních typů, též u vesnických souborů má skutečně kvalitní

spolupráce s profesionály smysl a může velmi pomoci k rozvoji osobností členů souboru, o zkvalitňování inscenačních výsledků ani nemluvě.

Snad nejsilnější a nejstabilnější složkou inscenací co do kvality se v průběhu vysockých přehlídek zdá být složka herecká. Jde nejčastěji o tradiční herectví, založené na pravdivosti jevištního jednání, vycházející z přirozených dispozic a autenticity hereckých osobností. Míra hereckých zkušeností i dispozic je pochopitelně různá, ale tam, kde režisér dokáže dobře typově obsadit role a s touto autenticitou pracovat (nebo jí alespoň nebránit), pak bývá často tematické sdělení inscenace a její emotivní dopad na diváka realizován především prostřednictvím této herecké složky (nebo její části), a to i v případě, kdy celek inscenace nelze považovat za jednoznačně vydařený (například si připomeňme výkon hereckého tria v inscenaci Tetterovy Zdi divadelního souboru Klapý v roce 1987). Zajímavé je, že řada vesnických režisérů si patrně uvědomuje své rezervy v práci s hercem – soudím podle toho, že frekventanti kursu režie, kteří i nadále projevují zájem o jeho pokračování, cítí potřebu zabývat se v týdenním praktickém semináři při vysoké přehlídce právě touto součástí režijní práce.

Jistý svůj vývoj od vzniku národní přehlídky vesnických a zemědělských divadelních souborů zaznamenala i scénografie – od popisných dekorací k náznaku, k chápání scény jako dramatického prostoru závisejícího na celkové dramaturgickorežijní koncepci inscenace.

O vývoji hudebně zvukové složky se neodvážuji mnoho soudit, protože jí při komplexním hodnocení přehlídek byla věnována pozornost víceméně náhodně. Domnívám se však, že způsob jejího využití a zapojení do celku inscenace souvisí se schopnostmi režiséra a možnostmi kolektivu (připomeňme si například důležitost hudby a zpěvu v některých inscenacích jihomo-

ravských souborů, jejichž režiséři pracovali s folklórním zázemím, které měli k dispozici – viz inscenaci Maryši souboru z Květné v roce 1980, inscenace Maryši a Našich furiantů souboru z Boleradic v letech 1982 a 1988 apod.).

Když už hovoříme o vývoji, připomeňme si, že většina souborů, které se národní přehlídky zúčastňovaly častěji, zaznamenala ve způsobu práce i v inscenačních výsledcích vzestup – uveďme výrazné příklady Bystřeho u Poličky a Karolinky.

Je ovšem pravda, že se vyhlášovatelé a pořadatelé přehlídky obávali, aby se na přehlídku nevracely stále stejné soubory, a proto bylo od V. národní přehlídky v roce 1974 vyhlášeno pravidlo, že soubor smí na národní přehlídce vystoupit pouze dvakrát za sebou (jinak jen výjimečně jako host mimo soutěžní program). Přesto všechno však k obávanému poklesu úrovně přehlídky nedošlo. A i když později se toto pravidlo přestalo dodržovat (a je to podle mne dobře – protože proč se připravovat o výjimečné inscenace, které se právě v těchto letech mohly u takových souborů zrodit), stále se v programu přehlídky objevují nové soubory (a to je taky dobře). Občas se sice stane, že právě nováčci jsou poněkud zaskočeni vysokými měřítky, které na soubory klade porota, ale většinou si postupem času uvědomují, k čemu je to dobré, a sami si začínají klást náročnější kvalitativní cíle. Zde zůstávají značné rezervy v metodické práci: nové soubory by na situaci, která je na národní přehlídce čeká, měly být rozhodně lépe psychicky připraveny. Ale jak je mohou připravovat okresní metodici, kteří k nim mají nejbližší a znají je, když sami neznají národní přehlídku, protože na ni většinou (až na výjimky) nejezdí? A není to vždy jen tím, že by nechtěli: někteří by třeba i chtěli, ale nemohou, protože jejich vedení nepokládá účast za nutnou. A to je fakt, který za dobu trvání přehlídky snad jako jediný nezaznamenal žádný vývoj

a už vůbec ne obrát k lepšímu. (Dalo by se dlouze hovořit o problémech, spojených s kvalifikačními okresními metodiky a s nestabilním kádrem lidí v těchto funkcích, ale i o podmínkách jejich práce a požadavcích a nárocích na ně kladených – to je ovšem téma na jiný článek.)

K významné změně došlo podle mého názoru v roce 1980, kdy se prvně upustilo od udělování cen pořádajících institucí (a tím i jakéhosi „žebříčku“ inscenací) a byla udělena pouze stejně hodnotná individuální ocenění, v pozdějších letech i ocenění kolektivní za některou složku nebo za inscenaci. Ale už vždycky byla ocenění stejné hodnoty. A stalo se jediné dobře, protože se stále více setkáváme na vysoké přehlídce s dvěma i více kvalitními, a přitom co do charakteru inscenace nesouměřitelnými představeními, a bylo by vskutku na škodu věci určovat jejich pořadí. Vždyť přece neexistuje jedna jediná metoda, jeden jediný a jediné možný a správný inscenační styl... Podle mého názoru tato změna také podtrhla pracovní charakter celé přehlídky.

Zatím jsme se zabývali růstem kvality inscenačních výsledků širší špičky vesnických souborů za dobu existence vysoké přehlídky a můžeme znovu konstatovat v tomto ohledu její nesporný přínos. Vždyť za ta léta vystoupily některé špičkové soubory i v programu Jiráskova Hronova (například Karolinka, Vysoká Libeň, Meziměstí). Také účast vesnických souborů na Národní přehlídce ruských a sovětských divadelních her ve Svitavách už není výjimkou (připomeňme si dokonce získání hlavní ceny, poháru A. P. Čechova, soubory z Bystřice u Benešova za inscenaci Čechovova Strýčka Váni v roce 1978 a z Nového Hrádku za Gorinova Thyla Ulenspiegla v roce 1987). Široká špička vesnických souborů se ovšem v kvalitě divadelní práce poněkud vzdálila té platformě souborů, které zatím nemají zájem o svůj další kvalitativní vývoj.

K zájmové umělecké činnosti ovšem neoddělitelně patří i její funkce společenskovochovní, směřující nejen vně souboru, ale i dovnitř. Ta se týká i okruhu souborů, u nichž zatím o uměleckých ambicích nemůže být řeč. Ale ještě než se touto funkcí amatérského divadla budeme zabývat, považuji za nutné poněkud odbočit a začít si všimat toho, čemu jsem možná měla věnovat pozornost hned v úvodu tohoto článku: terminologie.

Co je to vesnický soubor?

Po takto položené otázce by měla následovat přesná definice. Následovat nebude, protože neexistuje. Touto otázkou se trápí leckdo už od okamžiku, kdy byla v roce 1959 vyhlášena celostátní přehlídka vesnických souborů. Tehdy byl v soutěžním řádu vesnický soubor vymezen tak, že „mělo jít o soubory pracující na vesnici i o soubory z míst větších, pokud mají vesnický charakter. Ve sporných případech měla rozhodnout okresní či krajská komise lidové umělecké tvořivosti“.²¹ K tomuto nepřesnému vymezení dodal ÚDLUT pokyny k zařazení za a) souborů družstevních klubů a závodních klubů (rudých koutků), státních statků; za b) souborů kdekoli organizovaných v obcích do 1000 obyvatel s povolenou výjimkou u větších míst nad 1000 obyvatel, pokud mají zemědělský charakter, dále souborů v těchto větších místech, pokud jsou složeny převážně ze zemědělců. I toto vymezení bylo nepřesné, protože používalo různých hledisek – takže už v průběhu soutěže vznikaly spory. Proto pro příští rok vyhlášená soutěž už nesla vymezení jiné, ovšem stejně nepřesné: soutěž „souborů pracujících za ztížených podmínek“. Problém se nepodařilo vyřešit, další soutěž už se nekonala. Na semináři o divadle na vesnici, který se konal na Jiráskově Hronově v roce 1963, padl názor, že dělení souborů na městské a vesnické je pouze mechanické a nemá tudíž smysl.

Problémem se mimo jiné zabývala také Helena Vedralová v již zmíněné sérii článků v Amatérské scéně v roce 1966.²² Pokládala otázky řadě lidí a jejich odpovědi se pokusila shrnout, také odpovědi na otázku, který soubor je vesnický. V závěru píše, že nejvýstižněji podle ní charakterizovali tento pojem dva z dotazovaných: „Každý, který pracuje ve vesnických podmínkách. Ty vesnické podmínky naprosto nespočívají ve velikosti obce nebo jejím městském či jiném statutu. Jsou odvislé od místních společenských poměrů... V obcích pravého vesnického typu je dominujícím hospodářským znakem zemědělství a s ním související specifický životní styl...“ (Dr. Miroslav Jurák). – „Termín vesnický soubor představuje určité zájmové spojení lidí, jehož kvalita je určována ekonomickospolečenskými vztahy a dalšími podmínkami, danými prostředím vesnice. Termín vesnický soubor by neměl nikdy sloužit jako kritérium výsledku amatérského představení, ale je spíše vyjádřením jednoho z typů ochotnického divadla“ (Petr Průša).²³

O typologii ochotnických souborů se ve stejném roce v Amatérské scéně pokusil Jiří Beneš, který se termínu „vesnický“ vyhnul a pojmenoval jednotlivé typy následovně: ochotnický (amatérský) soubor, ochotnická (amatérská) scéna a amatérské divadlo, přičemž pojem „ochotnický (amatérský) soubor“ v řadě kritérií v podstatě odpovídá tomu, co zatím je řazeno právě pod pojmem „vesnický“. Beneš však nepoužívá vnějších kritérií pro vymezení této kategorie souborů, ale jen hledisek vnitřních, souvisejících se společenskou potřebou a životem místa, kde takový soubor působí, se sepětím jeho produkce s místním divákem. I v této souvislosti píše zajímavou úvahu, na kterou jsme narazili už v souvislosti se soutěží vesnických souborů v roce 1959 a k níž se stále vracíme: „Přeneseme-li ochotnické představení z jeho domácího prostředí, ztratí zpravidla všechno.

V domácím prostředí se hra ochotníka víc podobá rozmluvě dvou známých, z nichž jeden stojí na jevišti a druhý sedí v hledišti. Změřit výsledný efekt takového jinde nenapodobitelného dialogu – na to nestačí kritéria divadelní vědy a estetiky.²⁴ Domnívám se, že i dnes, po více jak dvaceti letech a při zkvalitnění produkce řady vesnických souborů, existuje ještě stále velmi široký okruh těch, kterých se toto tvrzení týká. Vnucuje se otázka, zda je vůbec lze dostat pod jediný termín, do jediné kategorie s těmi, které (být pracují na vesnici) mají ambice vyšší a jejich inscenace je přenosná i jinam?

Znovu se pokusem o vymezení pojmu „vesnický soubor“ zabýval dr. Zdeněk Kokta v hlavním referátu při besedě, která proběhla v rámci I. národní přehlídky v Žebráku. Pokusil se vymezit obsah pojmu z hledisek určitých vlastností divadelní práce včetně inscenačních výsledků, tedy opět z hledisek vnitřních. Dochází k tomu, že termín „vesnický soubor“ je víceméně technický, protože není bezvýhradným pravidlem, že soubor tohoto typu pracuje pouze na vesnici – i když takových souborů je většina. Dr. Kokta dokonce uvažoval i o tom, zda by nebylo přesnější nazývat soubory „špičkové“ a „průměrné“. Nakonec však dochází k tomu, že není tak podstatný ani sám pojem, kterým danou kategorii pojmenujeme, ale upřesnění hledisek. A že bychom se neměli nechat svést hledisky vnějšími (počet obyvatel, zřizovatel, profese členů), ale obsahovými, tj. širšími hledisky významu práce těchto souborů v místech jejich působení, včetně práce divadelní.

Pokud je mi známo, dosavadní kritéria výběru na přehlídku, která vymezují kategorii vesnických souborů, se stále přidržují spíše hledisek vnějších (počet obyvatel, ne statut města, zřizovatel JZD i ve větších místech). Že však tato otázka trápí řadu lidí, i divadelníky samy, dokazuje skutečnost, že se k tomuto problému

ochotně vyjadřovali v anketě přehlídkového zpravodaje Větrník, právě tak jako k problému, nakolik a v čem se liší práce divadelních souborů ve městě a na vesnici. K tomu všemu se také občas vrací články v Amatérské scéně – ÚV SČDO zveřejnil své stanovisko pod názvem K problematice vesnických a zemědělských souborů.²⁵ Mimo jiné razí spíše termín „venkovský“ (a připomíná, že podle dnešní terminologie se pojem „vesnice“ vůbec neužívá; užívá se výhradně pojem „obec“, přičemž některé malé obce mají statut města a velké nikoliv); stejný názor se občas objevoval i ve výše zmíněné anketě a také v názoru některých krajských metodických zařízení, soudě tak podle názvu jejich krajských přehlídek (kraj Východočeský, Středočeský).

S nemožností přesně pojmenovat a vymezit okruh tzv. vesnických souborů a vůbec s celkovým kvalitativním vývojem vesnického divadla se začaly objevovat i snahy o přehodnocení situace v amatérském divadle a o zavedení kategorizace především podle kvality inscenací a způsobu divadelní práce s různou mírou zapojení dalších kritérií. Například v kraji Východočeském od kategorizace upustili v podstatě jedině proto, že nebyla provedena ústředně, což při dlouhodobější praxi působilo komplikace ve výběru na národní přehlídky; je tomu tak v kraji Jihočeském, který navrhne soubor k postupu na národní přehlídku do Vysokého pouze potud, pokud se probouje do výběru na vrcholnou krajskou přehlídku. V Západočeském kraji existuje kategorie vyspělých městských souborů a pak soubory ostatní, krajská přehlídka vesnických a zemědělských souborů se koná jednou za dva roky, neboť se střídá s přehlídkou nevyspělých městských souborů. Severočeši v loňském roce oznámili, že vzhledem k rostoucí kvalitě práce vesnických souborů už nebude výběr na krajskou přehlídku probíhat ve třech fázích jako dosud (soubory městské, vesnické a hrající pro děti a mládež), ale společně, aby

tak bylo umožněno všem souborům soutěžit o postup na Jiráskův Hronov. Také v Severomoravském kraji soutěží všechny soubory dohromady. V Jihomoravském krajská přehlídka vesnických a zemědělských souborů existuje. Praha tuto přehlídku nemá, a přitom jsou některé její okraje vesničtější než leckteré vesnice (totéž se ostatně týká integrace malých obcí s městy). Ve Středočeském kraji zase došlo k pokusu zahrnout pod pojem venkovské divadlo i města do 10 000 obyvatel. Zkrátka – zkouší se, co se dá, a všechny varianty mají své zastánce i odpůrce. Takže si na vyřešení situace patrně ještě budeme muset nějakou dobu počkat.

A že to není situace jednoduchá, můžeme si ukázat konkrétně na programu XIX. národní přehlídky ve Vysokém, který byl dokladem toho, jak širokou škálou typů tzv. vesnické soubory jsou. Soubory ze Strážkovic a Hostouně podpořily tvrzení o obtížné přenosnosti určitého typu představení mimo okruh svých diváků – a tím jim nikterak neupíráme jejich poctivé úsilí o co nejlepší výsledek, jejich lidské, osobnostní vklady do představení, které jsme si uvědomovali především v případě hostouňských. U strážkovických je tomu trochu jinak; představení je poznamenáno profesionální spoluprací, která se nám zvenčí podle inscenačního výsledku nejeví přínosná, ale vzhledem k tomu, že ji soubor udržuje trvale, patrně jej vnitřně obohacuje. Navíc víme, že záběr strážkovických, této skutečně malé obce, je nesmírně široký a soubor je opravdu kulturním a společenským zájemným místem svého působení. Zmiňuji se o tom proto, že členové souboru mimo jiné využili kontaktů, které navázali na vysockých přehlídkách, a některé soubory pozvali k sobě do Strážkovic. A jistě i takové navazování kontaktů je účelem a přínosem přehlídek. Domnívám se, že i tomuto typu souborů může účast na přehlídce za jistých okolností (tj. při dobré meto-

dické práci poroty) prospět i jinak než jen z hlediska společenského.

Dále se dostaneme k souborům, jejichž ambice jsou vyšší. Ale i tady se setkáváme s nejružnějšími typy souborů. Takřka stálý účastník vysockých přehlídek, soubor z Bystrice u Benešova je z těch, kteří se pokoušejí o hledání především v oblasti dramaturgické, jeho dramaturgickorežijní koncepce je vždy pečlivě připravena. Soustřeďuje se však vesměs na slovní vyjádření témat a méně už se mu daří nacházet výrazivo současného jazyka divadla (metafora, obraznost). Vzhledem k tomu, že má kvalitní herecký kádr, bývá úspěšný v inscenacích kvalitních předloh s plasticky napsanými postavami, kde mají herci co hrát.

Takřka opakem je soubor z Nového Hrádku, který je typickým „chudým divadlem“, to jest divadlem dělaným „na koleně“, s minimem prostředků, s nezkušeným hereckým kádrem (ale s bohatostí lidských typů), s vysokou mírou hravosti, fantazie. Je to divadlo kolektivní, i když vedené režisérskou osobností.

V mnohém se mu podobá soubor z Boleradic, který je směsicí lidí s různou mírou hereckých zkušeností, a tím i směsicí hereckých stylů; i jeho síla je v kolektivním hraní, které se v tomto případě může opírat o nesmírnou muzikálnost souboru.

Leccos společného mají soubory z Maštova a Klapý (i když maštovští v tomto roce nepředvedli právě typickou ukázkou své práce): jsou to soubory vedené silnými osobnostmi režisérů, soubory hledající dramaturgicky i inscenačně, se znalostí moderního jazyka divadla a se snahou o jeho využití.

Pak tu máme ještě soubory z Karolinky a z Ořechova, o nichž jsem už na jiném místě psala, že jejich soustavná spolupráce s profesionály přináší své ovoce v podobě zajímavých inscenací nebo alespoň inscenačních pokusů.

Domnívám se, že XIX. národní přehlídka po-

měrně přesně odrazila rozpětí, v němž v současné době oscilují tzv. vesnické soubory. Znovu kladu otázku: co teď s tím?

Seriózními dílčími příspěvky k tomuto tématu jsou průzkumy současného stavu divadla na vesnici, které byly na základě doporučení Ústředního poradního sboru pro divadlo provedeny v roce 1985 v Jihomoravském a Severočeském kraji (tedy v krajích se značně rozdílnými výchozími podmínkami).²⁶ Protože jenom důkladný a fundovaný rozbor situace může vést k uspokojivému výsledku.

Společenská funkce divadla na vesnici

Oklikou se dostávám k tomu, co vlastně spojuje všechny soubory, které považujeme za vesnické, a to ať mají vyšší umělecké ambice či nikoliv: je to především společenská funkce amatérského divadla na vesnici, nesporně větší než ve městech.

Dnes už neobstojíme s tvrzením, že amatérské divadlo je jediným nositelem kultury na vesnici. Běžně všude mají televizi, promítají filmy. Divadlo je ovšem často, zvláště v nestřediskových obcích, jedinou kulturou, založenou na přímé komunikaci aktérů s divákem. Navíc s divákem konkrétním, důvěrně známým, fandícím a tolerantním. Zvláště tam, kde činnost souboru nespočívá pouze v přípravě a odehrání představení, ale kde je daleko širší – a to je téměř vždy. Ochotnické soubory pořádají plesy, taneční zábavy, výstavy, zájezdy, besedy se zajímavými lidmi, brigády. Jejich členové jsou vesměs aktivní a vytížení funkcionáři, hybatelé veškerého kulturního a často i jiného dění v místě svého působení. Jsou utužovateli vzájemných dobrých mezilidských vztahů. A to je všechno rozhodně důležité. A je většinou takřka pravidlem, že tohle kolektivní konání provokuje a podněcuje jeden člověk – „tahoun“.

Na divadelní představení vesnického souboru jdou diváci především proto, aby se podívali

na lidi, které znají z běžného života a najednou je uvidí v jiných kontextech. Václav Beránek o tom zajímavě píše: „Těžko může prodáváč v zelenině večer předstoupit před zákazníky, kteří vědí, jak často je šidí či pod pultem schovává banány, v roli kladného hrdiny. Vznikla by asi zvláštní groteska v inscenaci zamýšlené třeba jako tragédie. To, že se herci a diváci stýkají denně v obyčejném životě, že o sobě mnoho vědí, znamená zvlášť na malém městě, že se v hledišti při představení vytváří zvláštní kontakt, vzácný, přímý, často nečekaný, ale vždycky kořenící celou prací takového souboru.“²⁷ Připomeňme si také již dříve citovaný úryvek z článku J. Beneše o zvláštním dialogu mezi jevištěm a hledištěm. Navíc předpokládejme, že ve většině případů je potřeba hrát divadlo i potřebou aktérů vyslovit nějakým způsobem svůj postoj k současnosti, svůj názor na život, i když ne často uvědomělou koncepcí celku, ale především v osobnostním hereckém projevu. A jsme u další důležité funkce amatérského divadla vůbec (a tedy i na vesnici): funkce vnitřní. To jest u divu, který práce v divadelním souboru má na rozvoj osobností lidí v tomto souboru působících. Mohou mít pocit seberealizace, vnitřního obohacování i v případech, kdy se nám zvenčí jeví inscenační výsledek jako netvořivý. Proto i taková činnost má opodstatnění.

Výše zmíněná skutečnost souvisí i s onou obtížnou přenosností takových představení: bývají pak ochuzena o onen lidský rozměr, o bezprostřední a konkrétní dialog konkrétních známých lidí. Konkrétností tohoto dialogu se zesiluje emotivní dopad inscenace na diváka doma. Jinde než doma se proto navazuje kontakt daleko obtížněji.

I za této situace by však měly být soubory vedeny ke snaze pracovat v rámci svých schopností co nejkvalitněji a právě svému divákovi poskytovat co možná nejhodnotnější kulturní zážitek. A dvojnásob by toto pravidlo mělo platit

v případech, kdy soubory hrají pro děti. Tehdy totiž často suplují styk dětí s profesionálním divadlem. Zvláště na vesnici plní tuto významnou funkci, protože jiná možnost prostě není. Takže by si měly uvědomit, že v naší uspěchané, přetechizované době a při nedostačující estetické výchově ve školách mají hodnotné emotivní zážitky pro rozvoj dětské osobnosti mimořádný význam (– což by bylo další téma na samostatný článek). To tedy znamená nenechávat soubory jejich osudu, ale působit na ně s vědomím všech uvedených souvislostí.

V zajímavém článku Josefa Doležala nazvaném K problematice vesnického ochotnického souboru²⁸ se můžeme dočíst následující názor: „Víme, že prvním kvalitativním skokem je pro soubor problém hrát pro obecenstvo, které netvoří známí či dokonce příbuzní jeho členů. Soubor, který má zaujmout diváka, který ho nezohledňuje z hlediska spoluobyvatele, spolupracovníka, či ještě lépe tam, kde je ochotník postaven daleko ostřeji před požadavky divácké náročnosti z ryze odborného, tvůrčího hlediska, tam dochází nutně, i když postupně, k poznání, že to, co zná a umí, už nestačí a že svůj talent a schopnosti musí rozvíjet. Víme i to, že mnohé venkovské soubory se této snaze vzpírají, že proto ani nechtějí absolvovat přehlídková představení, zájezd do sousední obce, ba dokonce odmítají i besedu s odbornou porotou. Přístup k nim vyžaduje takt, trpělivost i taktiku.“ A v závěru článku J. Doležal píše: „Jednou z nejúčinnějších pomoci venkovským souborům je vybudování systému přehlídek těchto souborů. Na celonárodní přehlídce musí navazovat krajské a meziokresní (resp. okresní). Bez této komplexnosti je účinek pouze částečný zejména proto, že pouze vrcholná přehlídka nemůže motivovat řadové venkovské soubory v okresech. Zařazení souborů do kategorie venkovských je třeba v rámci krajů či okresů každoročně nebo alespoň jednou za dva roky pře-

hodnocovat. I výběr odborníků do porot vyžaduje zvláštní pozornost se zaměřením na znalost problematiky venkovských souborů. Za celou plejádu národních přehlídek byla již získána řada poznatků, podle nichž je celý statut přehlídky nutno doplnit a odstranit všechno mechanické a institucionální, co zpravidla sice zdánlivě zjednodušuje, ale dobrý původní záměr – pomoci venkovskému divadlu – prakticky brzdí.”

Neodvážuji se tvrdit, zda je cesta přehlídek venkovských souborů skutečně nejúčinnější, ale jisté je, že poděkování si zaslouží Český výbor Svazu družstevních rolníků, který po celých dvacet let svou finanční i morální podporou udržel národní přehlídku a umožňuje nám tak vlastně o všech těchto problémech uvažovat a diskutovat; a přes všechny diskuse musíme přiznat, že tato přehlídka nikdy (a zvláště v poslední době) neměla pouze omezenou působnost, ale naopak nesporný význam v kontextu našeho amatérského divadla vůbec. Jisté ovšem také je, že by se současná situace měla řešit s plnou zodpovědností a znalostí výchozích okolností a podmínek. Měla by se řešit tak, aby pomohla v další aktivizaci venkovských souborů a ke zvyšování kvality jejich inscenační práce. Ale měla by se řešit také tak, aby tyto soubory nezavedla do izolace od ostatního amatérského divadelního dění, od všech jeho různorodých forem. Vždyť koneckonců na stejné úrovni jako četné vesnické soubory je i řada souborů městských a potýká se se stejnými či podobnými kvalitativními problémy. Navíc existují i některé soubory kombinované, kdy lidé z vesnice hrají v městském souboru a naopak. V poslední době také dochází k zajímavým úkazům, kdy se lidé z nejrůznějších míst, někdy v rámci celého okresu, shromažďují podle podmínek pro práci a především kolem režisérských osobností (a je jim jedno, zda ve městě či na vesnici), což souvisí s požadavkem na zvyšování

jící se kvalitu divadelní práce (jako procesu) a inscenačních výsledků.

Odpověď na otázku, jak se situace v tomto smyslu vyvine v dalších letech, zatím neznáme. Ale to nám nebrání vést soubory k tomu, aby pracovaly nejen sobě pro radost, ale i s vědomím zodpovědnosti vůči svým divákům. Na důkaz, že tento názor není nikterak objevný a nový, si dovoluji zakončit celé toto pojednání o tradici a současnosti divadla na vesnici citací z článku, který byl napsán téměř před půldruhým stoletím:

„...naši ochotníci měli by vůbec na to mysliti, aby na své hry, jak jen možno, pečť nějaké dokonalosti přitiskli. Tu nestačí jejich krásný a blahoplný úmysl, že obětováním času svého dobročinné ústavy podporují, tu nestačí pěkná i příkladná vůle, že namáháním sil svých k probuzení jazyka našeho přispívají; tu nestačí také, že dobří známí v sladkém vytržení volají: Koudelkovic František – ten to zná, to je ferina! – ane-

bo že pozděj dobromyslný dopisovatel napíše: Ani v Praze to tak neumějí! – to všechno nestačí, tím se nedejte zmejliti. Vy musíte svědomitě, přísně, se vši vůlí a se vši silou o to dbáti, abyste – bez ohledu, že jste ochotníci a že hrajete k dobrému účelu – něco dokonalého vyvedli, něco takového, aby sami odporníci naši, příčinu k osměškům nemajíce, pochvalu vám vzdáli museli, a snad i k věci přilnuli.

...Kdo ví, jestli to našim ochotníkům kdy snad napadlo, že by mohli svou roztomilou ochotou věci tak dobře škoditi jako prospěti? A ono je to vskutku pravda. Řeknete snad – jako bych vás slyšel – že jsem tuze přísný; ale to jste na omylu. Vímtě předobře, že se i slabými hereckými silami věc tak provésti dá, že na ni také přísnější člověk spokojeně hleděti může. Jen se musí těchto sil náležitě použiti; všechny se musejí jedinou hlavní myšlenkou a vůlí řídit, musejí dobrého navedení dostati a častým zkoušením se otužiti.” Josef Kajetán Tyl. Psáno v roce 1844.²⁹

Alena Exnarová

Poznámky:

- 1 – Zájemce o podrobnější historii našeho divadla včetně divadla lidového a ochotnického odkazují na Dějiny českého divadla I – IV, vyd. Academia 1968, 1969, 1977 a 1983, z nichž jsem s vědomím nutného zjednodušení čerpala i v tomto článku.
- 2 – Význam výrazů „lidové“ a „ochotnické“ vysvětluje podrobně Jan Císar v článku Lidové a ochotnické, Amatérská scéna 1975 č. 1 str. 6 – 7; cituji část. „Základní příčina této rozdílnosti je jasná: lidové divadlo roste z půdy feudalismu, je projevem tvůrčí síly a potence selského nevolnického lidu a i po pádu nevolnictví je s tímto světem spjato. Zatímco ochotnické divadlo se rodí na půdě buržoazní společnosti, je jedním z projevů měšťanského divadla.”
- 3 – V roce 1786 zahájilo pod názvem Vlastenecké divadlo činnost první české profesionální divadlo, zvané též lidové Bouda.
- 4 – Jan Kaška: Divadelní ochotník, vyd. Jaroslav Pospíšil 1845 (Citát uveden v Amatérské scéně 1985 č. 2 str. 20).
- 5 – V této kapitole budu čerpat především z knihy Jiřího Beneše Včerejšek, dnešek a zítřek ochotnického divadla, Orbis Praha 1965, protože právě Beneše považuji za největšího znalce ochotnického divadla tohoto období.
- 6 – Jiří Beneš: Včerejšek, dnešek a zítřek ochotnického divadla, Orbis Praha 1965 str. 36 – 37.

- 7 – Jiří Beneš: Profesionalizace jako strašidlo a jako opravdové nebezpečí, Ochoťnické divadlo 1959 str. 146 – 147.
- 8 – Jiří Beneš: Včerejšek, dnešek a zítřek ochotnického divadla, Orbis Praha 1965 str. 60 – 61.
- 9 – Tamtéž, str. 92.
- 10 – Tamtéž, str. 97 – 98; o pomoci vesnickým souborům vyšla řada článků také v prvních ročnících časopisu Ochoťnické divadlo, vydávaného od roku 1955.
- 11 – Časopis Ochoťnické divadlo uspořádal v roce 1959 anketu, kde se můžeme dočíst o nejrůznějších formách pomoci.
- 12 – Jiří Beneš: Včerejšek, dnešek a zítřek ochotnického divadla, Orbis Praha 1965 str. 158 – 159.
- 13 – Tamtéž, str. 59.
- 14 – Jan Císař: O skutečnou divadelní tvořivost, Ochoťnické divadlo 1960 str. 201.
- 15 – Jiří Beneš: Odkud a kam v ochotnickém divadle, Amatérská scéna 1964 č. 10 str. 2 – 5.
- 16 – Píše o tom Pavel Vavruš v Ochoťnickém divadle 1963 str. 226 (Dobrá vůle nebo setrvačnost?) a nastiňuje konkrétnější okruhy problémů, o nichž by se podle jeho názoru mělo hovořit.
- 17 – Eva Machková: Předjaří na vesnici, Ochoťnické divadlo 1962 str. 49 – 50.
- 18 – Miroslav Jurák: O budoucnosti venkovských souborů, Ochoťnické divadlo 1962 str. 105 – 106.
- 19 – Jiří Beneš: Přezrál čas, Amatérská scéna 1965 č. 6 str. 1 – 3.
- 20 – Píše o tom Láďa Lhota v článku Dobrá věc se podařila, Amatérská scéna 1970 č. 12 str. 1 – 2.
- 21 – Zdeněk Kokta: Za druhou národní přehlídku vesnických souborů – úvodní referát besedy na téma Co je to vlastně vesnický soubor?, Amatérská scéna 1971 č. 1 str. 5 – 8.
- 22 – Helena Vedralová: Jak je to vlastně s divadlem na vesnici, Amatérská scéna 1966 č. 2 str. 6, č. 4 str. 16, č. 7 str. 4, č. 9 str. 7 – 8., č. 11 str. 6 – 7.
- 23 – Helena Vedralová: Jak je to vlastně s divadlem na vesnici, Amatérská scéna 1966 č. 7 str. 4.
- 24 – Jiří Beneš: Pokus o typologii ochotnických souborů (Druhá část: divadlo dospělých), Amatérská scéna 1966 č. 7 str. 10 – 11.
- 25 – Amatérská scéna 1985 č. 11 str. 10.
- 26 – S výsledky seznamuje v sérii článků Amatérská scéna 1986 č. 2 – 6, vždy na str. 15.
- 27 – Václav Beránek: Proto si říkáte ochotníci, Amatérská scéna 1983 č. 3 str. 5.
- 28 – Amatérská scéna 1988 č. 3 str. 15.
- 29 – Výňatky z článku Josefa Kajetána Tyla „Do Hory – a třeba dál“, Květy 15. a 18. 6. 1844 (přetisklo Ochoťnické divadlo 1955 str. 1).

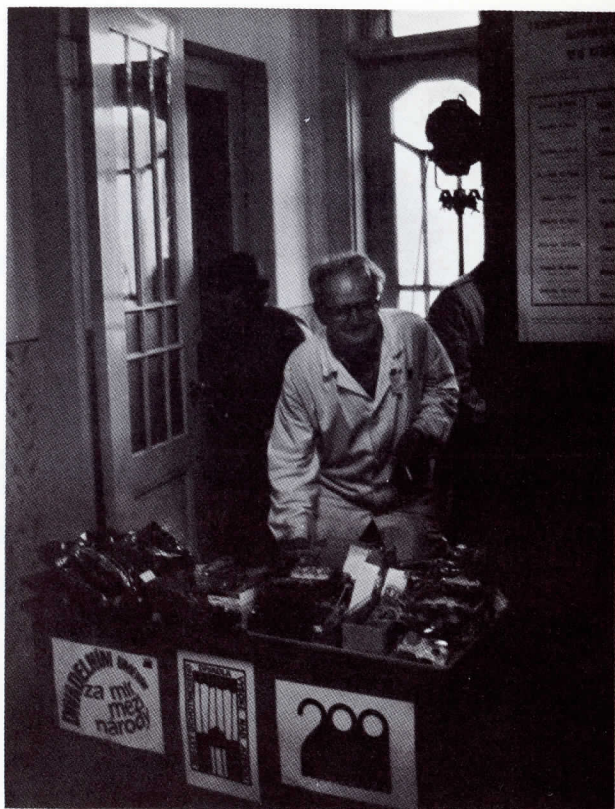
17/ Pohled na techniku divadla dříve (1972)...

18/ ... a nyní (1987) dává tušit, že zatímco hoši z techniky téměř nestárnou, technické zázemí divadla vzkvétá – především jejich zásluhou.

19/ Království Mařenky Hejralové na půdě divadla mezi hrnci a kastroly nelze minout: příliš to tam voní – a kdo podlehne, nelituje, je to vynikající. (1987.)

20/ Dokud nebyl půdní prostor divadla upraven k posezení a jídlu, posedávali a jedli členové souboru Krakonoš, kde se dalo. Ale stejně jím chutnalo. (1977.)

21/ V divadle se ovšem „čaruje“ na více místech: například v kuchyni u malého sálu, kde se lze občerstvit i zavlažit vyprahlé hrdlo. (1976.)

22/ Také lze před představením mlsat u stánku ve foyeru divadla. K čokoládě přibalen zdarma jeden úsměv. (1988.)

23, 24/ V malém sále, ozdobeném loutkovou kulisou, probíhá rozloučení přípravného výboru s každým účinkujícím souborem. Píseň o horách a srdečné „přijďte pobjet“ se zasekne drápkem a už nepustí... (1987, 1985.)

25/ Ještě zbývá písknout odjezd a zamávat – něco hezkého končí. Ale určitě ne navždy. (1988.)

Přehled jednotlivých ročníků Národní přehlídky vesnických a zemědělských divadelních souborů

I. ročník: 17. 9. – 27. 9. 1970 Žebrák

Na první přehlídce se odehrálo celkem deset představení (z toho dvě mimo soutěž) a chyběli zde pouze zástupci Severomoravského kraje. Porota pracovala ve složení Ladislav Lhota, Jindřich Král, Josef Brož, Bohumil Honsa a Miloš Švarc a uskutečnila besedy s jednotlivými soubory a dalšími zájemci o zhlédnutých představeních. Akce byla doplněna odbornými semináři (dramaturgický seminář vedla Jarmila Drobná, režijní Jiří Beneš, scénografický Bohumil Honsa a seminář o uměleckém přednesu Ludvík Němec). Proběhla také beseda na téma Co je to vlastně vesnický soubor (úvodní referát měl dr. Zdeněk Kokta). Přehlídka vzbudila velký zájem ochotníků i diváků a organizátoři jí věnovali velkou péči. Trpěla však nedostatkem vhodného ubytování a stravování, takže bylo třeba uvažovat o novém místě pro její konání.

II. ročník: 16. 10. – 22. 10. 1971 Vysoké nad Jizerou

Nové přehlídkové místo se velmi osvědčilo. Velká většina společenského a divadelního života se odehrávala v divadle Krakonoš a na Větrově (v bývalé Kramářově vile, nyní rekreačním zařízení ROH). Již v tomto ročníku vznikla řada tradic, dodnes udržovaných a rozvíjených, bez nichž bychom si vysoce přehlídku dnes nedokázali představit: vítání účinkujících souborů na MěstNV a Krakonošem (Josef Tomeš) před divadlem, jejich posezení s patrony po večerním představení na Větrově (již tehdy při této příležitosti přispívali členové domácího souboru krkonošskými „poudačkami“ k dobré zábavě), loučení se soubory (do roku 1974 na Větrově, později pak už v Krakonoši), závěrečný ochotnický bál zvaný Sejkorák. Začalo fungovat příjemné posezení s občerstvením v malém sále divadelní budovy, v němž má jindy své sídlo loutkové divadlo – a loutky se staly našimi průvodci po dobu trvání přehlídky: naaranžovaná scénka a podle ní i hospůdka nesla název „U Škrholy“. Denně (jako pak každý rok) vycházel přehlídkový zpravodaj Větrník. Denně vycházely fotonoviny. Ženy techniků divadla Krakonoš založily spolek zvaný Mrákavy.

Porota pracovala ve složení Jiří Beneš (předseda), JUDr. Zdeněk Kokta, Bohumil Honsa, prof. Josef Huška a Josef Vavříčka; tajemnicí byla Eva Slováková. Semináře o představeních se konaly ve třech skupinách, které měly specifické zaměření: režijně herecké (J. Beneš, J. Vavříčka), režijně dramaturgické (Z. Kokta, J. Huška) a režijně scénografické (B. Honsa). Zatímco dopoledne byla hodnocena představení, odpoledne se probíraly otázky obecnějšího charakteru podle zaměření semináře. Kromě toho Východočeský kraj uspořádal seminář nazvaný Problémy vesnického ochotnického divadla. Zajímavým příspěvkem k informovanosti ochotníků byla výstava divadelních potřeb uspořádaná pražskou Divadelní službou.

Z šesti přehlídkových inscenací (chyběl zástupce Severočeského kraje) zaujal nejvíce Klicperův Ženský boj (Vysoká Libeň) a Hollého Kubo (Starý Hrozenkov). V předvečer přehlídky proběhla soutěž v monolozích nazvaná Cyranův kord. Na závěr přehlídky vystoupil mimo soutěž nejlepší vesnický soubor semilského okresu, Lidumil OB Studenec s Gogolovou Ženitbou.

III. ročník: 15. 10. – 22. 10. 1972 Vysoké nad Jizerou

Na této přehlídce vystoupilo celkem osm souborů ze všech krajů ČSR, z toho jeden s pohádkou (Kunžak) a jeden jako host (Vysoká Libeň). V předvečer navíc dětský soubor Lagiewniki, Dzierzoniów z Polské lidové republiky. Porota pracovala v téměř stejném složení, jen prof. Hušku nahradil dr. Zdeněk Dopita. Malý sál nesl název „U pěti loupežníků“. Kromě dopoledních seminářů o představeních proběhla přednáška herce Oldřicha Musila o herecké práci a za účasti zástupců Svazu družstevních rolníků, Ústavu pro kulturně výchovnou činnost a Ústředního poradního souboru pro divadlo beseda o rozvoji kultury a především divadla na vesnici. Vůbec se na seminářích kromě dramaturgie nejvíce hovořilo o měřítkách, podle kterých lze soubor zařadit do kategorie vesnických a zemědělských souborů, a o tom, jaká je představa o jejich společenské funkci a využití.

Na Větrově byla instalována výstavka k 180. výročí narození V. K. Klicpery, v divadle výstavka dětské kresby se zemědělskou tematikou a výstava z historie činnosti divadelního souboru Krakonoš. Při vítání souborů hráli z balkónu divadla tři muzikanti fanfáru Petra Hnyka. Technika Krakonoše byla v tomto roce dvojnásob pilná, protože vydávala svůj vlastní denní zpravodaj zvaný Bobkové listy. Na oficiálních tiskových materiálech se prvně objevil obrázek Krakonoše s divadelní maskou, s nímž se pak budeme ještě dlouho setkávat a jehož autorem je prof. Karel Růžek.

Z inscenací nejvíce zaujal Edlisův Červen, počátek léta (Vysoká Libeň) a Pugetův Bláhový čas (Dobkoviče). A potěšilo až neuvěřitelné množství mladých lidí v souborech.

IV. ročník: 20. 10. – 27. 10. 1973 Vysoké nad Jizerou

Sedm inscenací ze všech krajů ČSR hodnotila porota, která pracovala ve stejném složení jako loni, denně v dopoledních seminářích. Kromě toho se konala beseda redaktorů Zemědělských novin s mladými amatérskými divadelníky. V doplňkovém programu přehlídky dvakrát vystoupil loutkářský soubor C JKP Svitavy se špičkovou inscenací MUDr. Karla Šefrny na motivy Vojtěcha Cinybulka Ostrov splněných přání a několikrát v noci domácí soubor Krakonoš s pásmem Marie Hejralové Jak žili naši divadelní otcové. Na Větrově byla instalována výstava Tradice proletářské kultury, v divadle pak výstavka o předcházejících ročnících národních přehlídky. Ve Vlastivědném muzeu jsme si mohli prohlédnout výstavu fotografií Zdenka Feyfara. Konala se beseda se zasloužilým umělcem Karlem Paloušem. Agentura DILIA (která pak už na národní přehlídce vždycky byla přítomna) zde otevřela svůj stánek a mimo jiné nabídla katalog Hry s vesnickou tematikou. Setkání v malém sále divadla se tentokrát odehrávala „V podzámčí“. Při vítání souborů prvně hrála vysocká dechovka.

Z inscenací nejvíce zaujala Braginského a Rjazanova Sůva (Bystré u Poličky) a Furmanovův Čapajev (Karlínka).

V. ročník: 19. 10. – 26. 10. 1974 Vysoké nad Jizerou

Zúčastnilo se sedm souborů ze všech krajů ČSR a jeden host ze Slovenska, který vystoupil na zahájení přehlídky (divadelní soubor OB Spišské Podhradie – Bukovčan: Snh nad limbou). V porotě nahradil Bohumila Honsu Pavel Hora. Kromě denních seminářů o představeních konaných letos „V dračí sluji“ pohovořil místopředseda ZDOS Peter Melek o divadle ve Slovenském národním povstání. Kromě výstavy k 30. výročí SNP jsme mohli vidět v divadle výstavu SČDO z prvních čtyř ročníků národní přehlídky vesnických a zemědělských divadelních souborů a také návrhy na stavbu nového divadelního stánku ve Vysokém, které vypra-

coval ing. arch. Jan Pavlíček z Poděbrad. Ve Vlastivědném muzeu pak byla instalována zajímavá výstava loutek k padesáti letům loutkového divadla ve Vysokém.

V doplňkovém programu vystoupil soubor ZDŠ Kozmice u Benešova, který uvedl pro děti dramatizaci Čapkovy Poštácké pohádky. Domácí soubor Krakonoš pak uvedl aktovku Františka Nekovaříka Facka a dvakrát (pro slovenský soubor a pro soubor z Vysoké Libně) pásmo Marie Hejralové Jak žili naši divadelní otcové.

V tomto roce bylo prvně realizováno pravidlo, že soubor smí na národní přehlídce vystoupit pouze dva roky po sobě a pak až zase po roční přestávce. To proto, aby byla dána příležitost více souborům. Z inscenací nejvíce zaujala Braginského a Rjazanova Jednou na Silvestra (Vysoká Libeň) a Jiráskova Vojnarka (Újezd u Radnic).

VI. ročník: 25. 10. – 1. 11. 1975 Vysoké nad Jizerou

Vystoupilo sedm souborů, které postoupily z krajských výběrů ze všech krajů ČSR, a navíc jako host soubor z Vysoké Libně. Hodnotila je staronová porota, v níž Pavla Horu a dr. Zdeňka Dopitu nahradili Jaromír Šnajdr a Karel Dittler. Dopolodní semináře o představeních (za využití magnetofonových nahrávek z představení) se tentokrát odehrávaly v „Krakonošově zahradě“. Hodně se hovořilo o jevištní řeči. Konala se beseda s členkou Národního divadla, zasloužilou umělkyní Libuší Havelkovou. Krajské scénografické studio při KKS Středočeského kraje (vedoucí arch. Zdeněk Pavel) připravilo výstavu prací členů studia; její součástí byly i divadelní fotografie. U příležitosti uvedení vysokoliběňské inscenace Jílkova Silvestra (pod názvem Vše) se uskutečnila beseda s autorem hry.

Pro zpestření programu předvedl soubor Krakonoš pro soubory z Radonic a Žimrovic pásmo Jak žili naši divadelní otcové. A mimochodem – v tomto roce uplynulo padesát let (přesně 31. 5.) od položení základního kamene divadla Krakonoš.

Přehlídka proběhla ve znamení vynikající návštěvnosti představení (což bylo zlepšení proti letům minulým). Bylo konstatováno, že porota může mít na zúčastněné soubory takové požadavky, které by před několika lety byly pro tyto soubory nepřijatelné. Je to dokladem růstu úrovně jejich práce. Nejvíce zaujaly inscenace Otčenášková Romea, Julie a tmy (Žimrovice) a Braginského a Rjazanova Příbuzných (Bystré u Poličky).

VII. ročník: 24. 10. – 31. 10. 1976 Vysoké nad Jizerou

Sedm souborů ze všech krajů ČSR (většinou nováčků národní přehlídky) hodnotila porota ve složení Jiří Beneš (předseda), Josef Vavříčka, Jaroslav Šindelář, JUDr. Zdeněk Kokta, František Laurin a Bohumil Honša; tajemnicí byla Jana Patočková. Hojně navštěvované dopolední semináře o představeních (ve „Vodní říši“) už v tomto roce vedly k úvaze, zda bude malý sál pro tyto účely do budoucna stačit (příjemné prostředí se však příliš opouštět nechce, takže s přestávkami o tom budeme uvažovat nejméně do XIX. ročníku přehlídky – ale to už poněkud předbíháme událostem!). V rámci přehlídky proběhl i půldenní seminář k základům jevištní řeči vedený Janou Vobrubovou. Proběhla beseda se zasloužilým umělcem Miroslavem Horníčkem. Hostem přehlídky byl Radoslav Lošťák, jehož hru Chůze po kamení hrál na přehlídce soubor z Nového Veselí – autor se zúčastnil i dopoledního semináře o představení, čehož bylo využito k besedě s ním. Hostem byl také Karel Rodovský, jehož hru Hadí ostrov nastudoval v československé premiéře a zde uvedl soubor z Bystrice u Benešova.

V divadle byla instalována výstavka ke sto devadesáti letům ochotnické činnosti ve Vysokém nad Jizerou. Novinkou v propagaci byly různobarevné odznaky přehlídky. Z tohoto roku právě pochází emblém sluníčka, s nímž se pak po další léta setkáváme na plakátech, programových brožurách a dalších propagačních materiálech – jeho autorem je Vladimír Novotný.

Na přehlídce jsme se setkali s řadou pozoruhodných hereckých výkonů. Celková úroveň nepřevyšovala průměr minulých let, ale byla poměrně vyrovnaná. Nejvíce zaujalo Bukovčanovo Luigiho srdce (Karolinka) a Čchaidzeho Most (Sedlice).

VIII. ročník: 22. 10. – 29. 10. 1977 Vysoké nad Jizerou

Vystoupilo osm souborů ze všech krajů ČSR, ze Severomoravského kraje soubory dva. Necelé tři týdny před přehlídkou jsme se bohužel navždy rozloučili s nezapomenutelným dosavadním předsedou poroty vysokých přehlídek Jiřím Benešem. Porota pracovala ve zcela novém složení: předsedou byl prof. dr. Vojtěch Trapl, pouze však do 23. 10, kdy musel ze zdravotních důvodů odstoupit; pak tuto funkci vykonával pplk. Jan Havlas. Dalšími členy byli Jana Keilová a arch. Zdeněk Pavel, tajemníkem poroty Viktor Oktábec. V rámci dopoledních seminářů po skončení hodnocení představení se obvykle hovořilo o určitém předem daném tématu – o scénografii (arch. Z. Pavel), o dramaturgii (J. Keilová), o herectví (F. Laurin). Hostem přehlídky byla opět zasloužilá umělkyně Libuše Havelková a Větrník s ní otiskl rozhovor. Byl promítnut film o vysoké přehlídce, městě a okolí i činnosti domácího souboru (natočeno v roce 1975).

Loutková kulisa v malém sále letos nesla název „Na násvi“. V tomto roce byl prvně upraven podkrovní prostor divadla na jídelnu pro soubory, divadlo se mohlo pochlubit novými sedadly a novými záclonkami. Navíc nelze nepřipomenout přehlídkové abrahámoviny vedoucího techniky divadla Josefa Hejrál.

Co se týče inscenací, nejvíce zaujala Klicperova Potopa světa (Bystré u Poličky), Solovičův Stříbrný jaguár (Vejprnice), Zelenkův Bumerang (Libice nad Cidlinou) a diskusní, nicméně přínosná inscenace Vasiljevovy hry Nestřlejte bílé labutě (Karolinka).

IX. ročník: 21. 10. – 28. 10. 1978 Vysoké nad Jizerou

Osm souborů ze všech krajů ČSR (ze Středočeského kraje soubory dva) hodnotila porota ve složení Karel Dittler (předseda), PhDr. Milan Obst, CSc., JUDr. Zdeněk Kokta, Petr Janiš, arch. Jan Dušek; tajemníkem byl Václav Hruška. Tentokrát se o představeních diskutovalo „V pekle“. Krajské kulturní středisko z Hradce Králové uspořádalo ve Vysokém seminář nazvaný Od inscenačního záměru k jevištní realizaci, který vedl dr. Milan Obst. V divadle byla instalována výstavka scénografických a grafických prací žáčky Scénografické školy ÚV SČDO Jarmily Mařátkové. Krakonošáci i letos přispěli pásmem Jak žili naši divadelní otcové. Přehlídku opět navštívila zasloužilá umělkyně Libuše Havelková. Větrník se v nekrologu bohužel musel dodatečně rozloučit s Helenou Jandovou, do minulého roku obětavou tajemnicí přípravného výboru vysoké přehlídky.

Co do inscenační úrovně byla přehlídka hodnocena jako dosud jedna z nejlepších. V souvislosti s tím se v diskusích začaly objevovat názory, že postupně mizí rozdíl mezi typem divadla venkovského a městského. Nejvíce zaujaly inscenace Majakovského Štěnice (Radonice), Čechovova Strýčka Váni (Bystřice u Benešova) a Nestroyova Lumpacivagabunda (Ořechov).

X. ročník: 20. 10. – 27. 10. 1979 Vysoké nad Jizerou

Kromě sedmi souborů, které postoupily z krajských soutěží ze všech krajů ČSR, jsme měli možnost vidět ještě další tři představení: v předvečer přehlídky k Mezinárodnímu roku dítěte představení Pionýrského souboru Klubíčko OB MNV Újezd u Radnic (Sypal: Kouzelník Dik), dále v průběhu týdne 1. srbské dělnické divadlo Sernjany/Róžant (J. Krawža: Vynálezci) a v závěru pak divadelní soubor z Vysoké Libně (Broszkiewicz: Konec knihy šesté – s inscenací se soubor zúčastnil Jiráskova Hronova). V porotě proti loňskému roku nahradil arch. Jana Duška Jaroslav Šindelář. V rámci přehlídky pracovala třída porotců Lidové konzervatoře Východočeského kraje. Proběhla také beseda s pracovníkem Národního divadla Pavlem Horou o zajímavostech přestavby Národního divadla. ÚV SČDO otevřel poradnu v otázkách z oblasti dramaturgie, scénografie, práva... Při představení Šťastné rodiny souboru z Josefova Dolu a při semináři o tomto představení byl přítomen autor hry Vlastimil Venclík.

Ve Vlastivědném muzeu byla instalována expozice k deseti letům trvání národní přehlídky (plakáty, programové brožury, návrhy a makety scén, výstřižky, fotografie... Autorem scénáře byl Bohumil Honsa). V přízemí divadla jsme si mohli prohlédnout výstavku dětských prací se zemědělskou tematikou. Vysoká dechovka nese od tohoto roku název Větrovanka a při vítání souborů se představila novými fanfárami od Jana Hejrala.

V tomto roce nás nečekalo žádné výjimečné představení jako loni, ale přehlídka si zachovala dobrý standard. Nejvíce zaujala Hrubínova Křišťálová noc (Karolinka), Klicperův Ženský boj (Bystré u Poličky) Venclíkova Šťastná rodina (Josefův Důl).

XI. ročník: 18. 10. – 25. 10. 1980 Vysoké nad Jizerou

Osm souborů ze všech krajů ČSR (ze Středočeského dva) hodnotila porota, v níž proti loňskému roku nahradil Pavel Hora PhDr. Milana Obsta, CSc., který nás bohužel začátkem tohoto roku opustil navždy. Připomínali jsme si jej denně ve Větrníku, který otiskoval Desatero porotce amatérského divadla, jak je dr. Obst zpracoval pro potřeby Lidové konzervatoře Východočeského kraje. Tajemnicí poroty byla Miroslava Císařová. Kromě dopoledních seminářů, probíhajících tentokrát v divadle „Nad mrakem“ (jedenkrát pokusně dokonce s využitím obrazového záznamu z představení) proběhl také seminář prof. dr. Františka Černého, DrSc., nazvaný Dramatické dílo A. Jiráska, a seminář doc. dr. Jana Císaře, CSc., na téma Současná sovětská dramatická tvorba a její realizace. Hostem přehlídky byl herec Divadla J. Wolkra v Praze František Skřípek.

Prvně se letos bydlelo také v novém hotelu Morava. Prvně při vítání souborů před divadlem zatančil taneční kroužek Krakonošáků. V předvečer přehlídky prvně vystoupil v divadle domácí soubor Krakonoš s divadelním představením Jaroslava a Jana Hejralových Na pobytí u Krakonoše. Při této příležitosti se zrodil soubor „Vobskočák“, který se ujal přivítání domácích souborů před divadlem tanečkem, zatímco z balkónu divadla promluvila princezna Kačenka (Marie Videmanová), Krakonošova velká láska. Od té doby se „Vobskočák“, klub složený ze stálých návštěvníků vysoké přehlídky, začal rozrůstat a podílet se na nejedné společenské akci v průběhu dalších ročníků přehlídek. Často při tom bylo – tak jako při jeho prvním vystoupení – hodně legrace. Zajímavostí tohoto ročníku bylo také účinkování člena poroty dr. Kokty jako činelisty ve vysoké dechovce.

Co se týče přehlídkových inscenací, pak z průměru vybočila Daňkova Svatba sňatkového podvodníka (Vysoká Libeň), Mrštíkových Maryša (Květná) a Čapkova Válka s mlouky (Karolinka). Prvně se upustilo od

udělování věcných cen (věnovaných vždy pořádajícími institucemi a organizacemi) – všechny soubory dostaly účastnické diplomy a diplomy byly oceněny i některé individuální herecké výkony.

XII. ročník: 17. 10. – 24. 10. 1981 Vysoké nad Jizerou

Porotě v tomto roce předsedal Jaroslav Šindelář, členy byli Karel Dittler, Václav Keller, Viktor Oktábec a Libuše Zbořilová, tajemnicí Miroslava Císařová. Zhlédli jsme osm inscenací ze všech krajů ČSR (z Východočeského dvě). Po dlouhé době se v řádném programu objevila pohádka pro děti (Třemošnice). V předvečer přehlídky navíc vystoupil soubor Slovan KK JZD ČSP Nová Ves s Tylovou Paní Marjánkou, matkou pluku. Dopolední semináře v sále „U ochotníků“ se konaly opět za využití kamery a televizního přístroje, takže bylo možné pracovat se záznamem z představení. Kromě toho byly dopolední semináře rozšířeny o některá předem určená témata: o informaci o ruské klasice a jejím významu pro světovou dramatikou, diskusi o spolupráci s profesionály, úvahu na téma divadlo pro děti s informací zástupců jednotlivých krajů, zamyšlení nad současnou dramatikou a besedu o kulturně společenské funkci divadla na vesnici. Toto tematické rozšíření se setkalo s ohlasem účastníků. Kromě toho Václav Keller s Pavlem Horou nabídli improvizovanou besedu o scénografii.

Z inscenací nejvíce zaujal Moliérův Tartuffe (Karolinka), dále Shawův Pygmalion (Dolní Kralovice), Bílkův Dvoreček (Meziměstí) i Kozákova pohádka O ševci Ondřejovi a komtesce Julince (Třemošnice).

XIII. ročník: 16. 10. – 23. 10. 1982 Vysoké nad Jizerou

Zúčastnilo se osm souborů – z toho dva ze Středočeského a dva z Jihomoravského kraje; chyběl zástupce Severní Moravy. Porota byla skoro nová, navíc vzhledem k onemocnění Viktora Oktábce pouze čtyřčlenná: předsedou byl Antonín Bašta, členy Libuše Zbořilová, Zdeněk Pošíval a Ilja Bureš, tajemnicí Karla Dörrová. V předvečer přehlídky zaujal domácí soubor Krakonoš zajímavou inscenací Hubačova Domu na nebesích. K diskusím o představeních jsme se letos scházeli „U Škrholy“. Zde se odehrála také přednáška sovětského režiséra Viktora Dokučajeva o formách a inscenačních postupech tak, jak je znal ze své praxe v leningradském divadle. Hostem přehlídky byl dále prof. Vojtěch Trapl – v souvislosti s uvedením inscenace jeho hry Kytice pro panenku (Konstantinovy Lázně).

Soubor „Vobskočák“ letos konečně dostudoval děle plánovanou inscenaci Raupachovy hry Mlynář a jeho dítě v úpravě Dagmar Cimické a v předposlední den přehlídky uspořádal půlnoční představení, které se setkalo s ohlasem všech přítomných.

Z přehlídkových inscenací nejvíce zaujali Gorkého Měšťáci (Vysoká Libeň), Maryša bratří Mrštíků (Boleřadice), Kertézsovy Vdovy (Sedlice).

XIV. ročník: 1. 10. – 8. 10. 1983 Vysoké nad Jizerou

Rok českého divadla. Osm souborů ze všech krajů ČSR (dva ze Středočeského kraje) hodnotila porota ve složení Antonín Bašta (předseda), Helena Beránková, JUDr. Zdeněk Kokta, Jaroslav Šindelář, Zdeněk Pošíval; tajemnicí byla Leona Primová. V programu jsme se opět setkali s pohádkou pro děti (Libice nad Cidlinou). Semináře se odehrávaly „V Hudlicích“. Kromě nich se i letos konala beseda se sovětským režisérem Viktorem Dokučajevem a dále beseda se zasloužilou umělkyní Libuší Havelkovou. Ve Vlastivědném muzeu jsme si mohli prohlédnout výstavu divadelních fotografií. Dne 8. října ve 13 hodin bylo na prknech divadla

Krakonoš sehráno jubilejní dvousté přehlídkové představení (Libice nad Cidlinou).

„Vobskočák” připravil na oslavu Roku českého divadla Velké fimfárum – komponovaný pořad monologů a dialogů v režii Vlastimila Ondráčka; předvedl je v předposlední den přehlídky po večerním představení. Letošní novinkou bylo předtančení tanečního kroužku Krakonošáků na Sejkoráku.

Z přehlídkových inscenací zaujal nejvíce Haškův Švejlk (Karolinka), Býk Klemens Kazyse Saji (Maštov) i Šotolova hra Možná je na střeše kůň (Luže).

XV. ročník: 6. 10. – 13. 10. 1984 Vysoké nad Jizerou

Vystoupilo šest zástupců krajů ČSR, chyběl kraj Jihočeský. Kromě toho bylo možno vidět dva hosty: jedním byl soubor TJ Sokol Nový Hrádek (Východočeský kraj) s inscenací Bednářových Klaunů – což bylo v rámci vysoké přehlídky vůbec první představení, odehrávající se v aréně, druhým pak domácí soubor Krakonoš, který přehlídku uzavřel představením hry Jaroslava Kolára Komedyje vo dvouch kupcích a židoj Šilokoj. Hostování domácího souboru pak opět probudilo „vítací rejdní” „Vobskočáku”.

V porotě nahradili Jaroslava Šindeláře a Helenu Beránkovou Libuše Zbořilová a Jaromír Vosecký, tajemnicí se stala Jana Paterová. Semináře o představeních se konaly v malém sále „U Babinskýho” a po jejich skončení obvykle následovala беседа: s divadelní teoretičkou Alenou Urbanovou o problematice původních českých her, s Jaromírem Voseckým o scénografii, s redaktory kulturní rubriky Zemědělských novin, se zasloužilým umělcem Karlem Paloušem, se zasloužilým umělcem Miroslavem Horníčkem, se zasloužilým umělcem Jaroslavem Moučkou. Hostem přehlídky byl v souvislosti s uvedením Klaunů autor hry Ivan Bednář.

Ve Vlastivědném muzeu byla v den před zahájením přehlídky otevřena výstava patnácti ročníků národní přehlídky vesnických a zemědělských divadelních souborů. Byla tam také zajímavá výstava loutek, připomínající šedesát let vysokého loutkového divadla.

Nemůžeme se nezmínit o slavnostním otevření nové požární zbrojnice (vybudované v akci Z), které se kvůli přehlídce konalo s měsíčním předstihem – zde nalézají divadelníci azyl především při večerních posezeních; Větrov je totiž na delší dobu uzavřen a opravuje se. Od tohoto roku tedy patří velké uznání vysokým požárníkům, kteří svou vzornou péčí a obsluhou přispívají k příjemné atmosféře národní přehlídky.

Z představení letos nejvíce zaujal Voskocův a Werichův Kat a blázen (Maštov). Za největší klad přehlídky považovala porota práci herců ve všech inscenacích.

XVI. ročník: 12. 10. – 19. 10. 1985 Vysoké nad Jizerou

Viděli jsme celkem sedm inscenací ze všech krajů ČSR, z toho jednu pohádku (Želeč). Porota se téměř celá proměnila: předsedou se stal zasloužilý umělec Milan Fridrich, členy Dagmar Cimická, Milan Schejbal, Jaromír Vosecký a František Zborník, tajemnicí Jana Paterová. Po seminářích o představeních, které se konaly „U Pecáka”, probíhal čtyřdenní seminář praktické dramaturgie vedený Dagmar Drašarovou (pracovalo se na textech Našich furiantů a Chirurgie města N.). Měli jsme možnost vidět představení Ljuby Skořepové Kam jste ukryla svá křídla, paní Marie (o herečce Marii Hübnerové). V závěru přehlídky pak proběhla беседа s národním umělcem Martinem Růžkem. Ve Vlastivědném muzeu byla instalována výstava ilustrátora dětských knížek Luďka Maňáska a sluníček Evy Šindelářové. Ve Větrníku se řada účastníků přehlídky zodpovědně zamýšlela nad tím, v čem se liší divadelní činnost na vesnici od činnosti ve městě, nad stavem vesnického divadla v krajích a nad nejaktuálnějšími problémy amatérského divadla.

V tomto roce došlo k přestavbě osvětlovací a zvukové kabiny v divadelním sále. V propagaci se objevily utěrky a tašky s emblémem přehlídky a chňapky s Krakonošem a receptem na krkonošské kyselo.

Bohužel jsme zaznamenali i smutné události. Krátce po loňské přehlídce nás opustil Krakonoš Josef Tomeš; jeho žezlo převzal Čestmír Bláha. Neshledáme se už ani s dlouholetým členem poroty Karlem Dittlerem.

Z inscenací nejvíce zaujala Komedie o chytrosti Ivana Tallera (Ořechov u Brna).

XVII. ročník: 10. 10. – 18. 10. 1986 Vysoké nad Jizerou

Zúčastnilo se sedm inscenací z pěti krajů (po dvou ze severní a jižní Moravy, chyběl soubor jihočeský a východočeský). Opět se objevilo představení v aréně (Vejprnice). Kromě toho vystoupil dvakrát (před zahájením a v závěru) domácí soubor Krakonoš: v letošním roce totiž oslavil 200 let divadla ve Vysokém (viděli jsme jeho inscenaci Vodseďálkovy Nové komedie o Libuši a Tylova Strakonického dudáka). Porota pracovala ve složení Dagmar Cimická (předsedkyně), Jana Paterová, Milan Schejbal, Dagmar Drašarová, Jaromír Vosecký, tajemnice Miroslava Císařová. Diskutovalo se „U Petrušky“. V rámci přehlídky prvně probíhal třídní kurs praktické režie pod vedením Milana Schejbal a Kateřiny Fixové; setkal se s velkým zájmem frekventantů a jejich snahou vyprovokovat další a další pokračování. Dále proběhl seminář PhDr. Jaroslava Kolára, prof. Jana Kopeckého a Vojtěcha Róna o vývojových etapách ochotnického divadla, vztahu mezi profesionálními a neprofesionálními divadelníky, o Františku Vodseďálkovi, o úloze realismu v lidovém divadle... Konalo se setkání krajských metodiků pro divadlo. Proběhla beseda s národní umělkyní Jiřinou Petrovickou.

V muzeu byla instalována výstava Herci malují (Bohdalová, Horníček, Krampol aj.). Také jsme si mohli prohlédnout výstavu k dvoustému výročí divadla ve Vysokém (autorem scénáře byl Pavel Hora). Prvně jsme se letos setkali s dětským souborem Vrabčáci, který tancoval při vítání souborů před divadlem místo „dospěláků“. Mohli jsme absolvovat nově připravený vycházkový okruh Za historií divadla.

Ani letos jsme se nevyhnuli vzpomínce na odchod dobrého člověka. Byl jím dlouholetý člen poroty JUDr. Zdeněk Kokta.

Z inscenací nejvíce zaujali Šukšini Energičtí lidé (Vejprnice) a Peškova úprava Brandonovy-Thomasonovy hry Ať žije Charleyova teta! (Ořechov u Brna).

XVIII. ročník: 10. 10 – 17. 10. 1987 Vysoké nad Jizerou

Sedm inscenací ze šesti krajů ČSR (chyběl zástupce Jihočeského kraje) doplnil jako host soubor z Bystřice u Benešova (Středočeský kraj), který vystoupil na závěr přehlídky. Předsedkyní poroty byla Marie Boková, členy Jaromír Vosecký, Milan Schejbal, Dagmar Drašarová a Alexandr Gregar, tajemnicí Zora Vondráčková. Malý sál, v němž se semináře i letos konaly, nesl tentokrát název „Dvoustovka“. Probíhal druhý ročník kursu praktické režie, opět pod vedením Milana Schejbal a Kateřiny Fixové. Konala se beseda o aktuálních otázkách současného sovětského divadla s PhDr. Vlastou Smolákovou, CSc. Při slavnostním zahájení přehlídky vystoupili s kulturním programem členové Národního divadla, zasloužili umělci Miroslav Doležal, Dalibor Jedlička a Josef Kuchinka. Konala se beseda se zasloužilým umělcem Vlastimilem Harapesem. Divadelní soubor Máj OB Tatobity připravil pásmo o Věnceslavu Metelkovi Kdo se třpytit chce jako hvězda (k 180. výročí narození). Byly promítnuty filmy z oslav 200 let divadla ve Vysokém a z národní přehlídky před deseti lety. V muzeu jsme se mohli zasmát na výstavě kresleného humoru.

Také letos měl Větrník hodně přispěvatelů – do ankety, co je vlastně v současné době vesnické divadlo a jaké soubory by měly do této kategorie patřit.

Letos bylo nově otevřeno školící a rekreační středisko Strojmetal n. p. Kamenice, které poskytl komfortní ubytování a chutné stravování účastníkům přehlídky. A nikoliv naposled! Na Sejkoráku jsme kolektivně (především z podnětu „Vobskočáku“ a Krakonošáků) dodatečně oslavili osmdesáté narozeniny Ládi Lhoty (ani se jim nechtělo uvěřit!).

Z inscenací nejvíce zaujal Jarryho a Peškův Ubu králem aneb Sen Václava Kubuly (Ořechov u Brna), Tal-lerova Komédie o chytrosti (Pšov) a Tetterova Zeď (Klapý).

XIX. ročník: 8. 10. – 15. 10. 1988 Vysoké nad Jizerou

Účastnilo se osm souborů ze všech krajů ČSR (ze Severočeského kraje dva) a jako host soubor z Ořechova u Brna na závěr přehlídky. Opět byla zařazena pohádka, odehrávající se navíc v aréně (Nový Hrádek). Porota se opět částečně proměnila: předsedou byl PhDr. Otakar Roubínek, členy Dagmar Drašarová, Jaromír Vo-secký, Pavel Harvánek, Alexandr Gregar a tajemnicí Miroslava Císařová. Diskutovalo se „U dušiček“. Zde proběhl také seminář Luďka Richtra o divadelním prostoru. Po celý týden probíhal třetí ročník kursu praktické režie (Milan Schejbal, Kateřina Fixová), který pracoval s textem L. Stroupežnického Naši furianti. Po třech letech jsme mohli konstatovat, že vstupy účastníků kursu do diskusí o představeních se staly významným obohacením těchto diskusí. Dále se konala beseda se zasloužilou umělkyní Vlastou Fabiánovou.

Větrník letos inovoval: vycházel s kresbami. V letošní anketě se hovořilo o zkušenostech s mladými lidmi jako diváky i s jejich zapojením do souborů.

V průběhu přehlídky se konala schůzka odpovědných činitelů nad projektem nového vysockého kulturního stánku.

Členové „Vobskočáku“ a SČDO z Karlových Varů uspořádali večer nazvaný Karlovarské dialogy – byl hojně navštíven.

Z letošních inscenací zaujali Stroupežnického Naši furianti (Boleradice), pohádka K. Steigerwalda Jak hlouposti narostly parohy (Nový Hrádek), Voskovcova a Werichova Těžká Barbora (Karolinka) i Radzin-ského Divadlo za časů Nerona a Seneky (Klapý).

Na závěr nezbývá než smutně konstatovat, že tento ročník přehlídky byl bohužel poslední, na němž jsme se mohli setkat s tátou všech ochotníků Láďou Lhotou, který v lednu následujícího roku zemřel.

26/ Dva z těch, kteří „za to“ mohou: Petr Pešek a Jaroslav Šindelář. (1979.)

27/ Všudypřítomní manželé Mařenka a Josef Hejralovi z vysockého souboru Krakonoš jsou jako jediní členy přípravného výboru přehlídky od jejího počátku ve Vysokém až k jubilejní dvacítce. (1977.)

28/ Na Jirku Beneše (uprostřed), dlouholetého předsedu poroty a velkého znalce a přítele amatérských divadelníků, dodnes všichni vzpomínáme. (1975.)

29/ Takhle se při veřejném hodnocení tvářila jedna z prvních porot vysocké přehlídky (zleva Pavel Hora, dr. Zdeněk Dopita, Josef Vavříčka a dr. Zdeněk Kokta; snímek nezachytil předsedu Jiřího Beneše. 1974.)

31/ Atmosféru přehlídky, její vzdělávací i společenské posláním se snaží zachycovat festivalový zpravodaj Větrník, který je denně psán dlouho do noci...

30/ A takhle máme v paměti tátu ochotníků Ládu Lhotu (vlevo), který snad nikdy nevynechal žádnou akci amatérských divadelníků a pro něhož bohužel byla 19. národní přehlídka vesnických a zemědělských divadelních souborů v roce 1988 přehlídkou poslední. (Fotografováno 1982.)

32/ K vzdělávání vesnických režisérů přispívá již několik let kurs praktické režie. (1988.)

33/ ... a od časného rána na MěstNV přepisován na blány, množen, kompletován, sešíván – aby byl dopoledne k dispozici všem zájemcům. (1988.)

34/ Lektory kursu praktické režie a porotce 19. národní přehlídky zachytilo oko fotoaparátu na verandě Strojmetalů v ne vždy běžné pohodě (zleva Jaromír Vosecký, Dagmar Drašarová, Pavel Harvánek, Kateřina Fixová, Milan Schejbal, dr. Otakar Roubínek, Mirka Císařová, Alexandr Gregar, Karel Tomas. 1988.)

35/ Pohodu lze vyčíst i z tváří účastníků diskuse v malém sále Krakonoše. (1988.)

Soubory a inscenace na přehlídkách v letech 1970 – 1988 (uvádíme i soubory, které vystupovaly jako hosté přehlídek)

1970

Lidové divadlo Nučice
Alessandro de Stefani: Jako ta...myš
Režie František Dráb

Divadlo mladých TJ Sokol JZD Vysoká Libeň
Otto Zelenka: Věčně tvůj
Režie Vladimír Dědek

DOM (Divadelní ochotnická mládež)
JZD Nezamyslice
Frank Tetauer: Úsměvy a kordy
Režie Ludmila Dvořáková

Krajský poetický kabaret KAPKA
při KOS Praha
Píseň o rodné zemi
Režie Jan Herrmann

Soubor SPLAV Svazu socialistické mládeže
Mirovice
Robert Thomas: Past
Režie J. Spousta st.

Kulturní klub OV ČSDR Rokycany se sídlem
v Újezdě u Radnic
Arnold Ridley: Půlnoční vlak
Režie Jiří Beneš

Divadelní kroužek HALALI
Slavoj JZD Droužkovice
Jan Švestka: Šípková Růženka
Režie Bohumil Kos

Soubor J. K. Tyl OB Chabařovice
N. Richard Nash: Obchodník s deštěm
Režie Milan Moravec

Soubor JIŘÍ MAHEN Březová nad Svitavou
Miloslav Stehlík: Mordová rokle
Režie Karel Šmětka

Divadelní soubor SCÉNA Kralupy nad Vltavou
Nikolaj Vasiljevič Gogol: Revizor
Režie Alois Ctvrtníček

1971

Divadlo mladých TJ Sokol JZD Vysoká Libeň
Václav Kliment Klicpera: Ženský boj
Režie Vladimír Dědek

Divadelní soubor SZK Žimrovice
Peter Karvaš: Půlnoční mše
Režie Bedřich Štencel ml. a Jan Osadník

Divadelní soubor J. MOŠNY ZK ROH
Kovosvit Holoubkov
Philip King, Falkland L. Cary: Velká zlá myš
Režie Antonín Hora

Divadelní soubor TJ Sokol Bystré u Poličky
Honoré de Balzac: Evženie Grandetová
Režie Oldřich Unčovský

Divadelní soubor HAVLÍČEK OB Kunžak
Molière: Chudák manžel
Režie Richard Horatlík

Divadelní soubor OB Starý Hrozenkov
Jozef Hollý: Kubo
Režie Ladislav Gabrhel

Divadelní soubor LIDUMIL OB Studenec
Nikolaj Vasiljevič Gogol: Ženitba
Režie Václav Vokřínek

1972

Divadelní soubor SZK Bystřice u Benešova
Fraňa Šrámek: Měsíc nad řekou
Režie Ludvík Němec

Divadelní studio OB Dobkovice
Claud-André Puget: Bláhový čas
Režie Josef Doležal

Divadelní soubor TJ Sokol Bystré u Poličky
George Bernard Shaw: Pygmalion
Režie Oldřich Unčovský

Divadelní soubor OB a ZK Skláren Karolinka
Ludvig Holberg: Jeppe z vršku
Režie Jan Matyščík

Divadelní soubor J. MOŠNY
ZK ROH Kovosvit Holoubkov
Robert Thomas: Past
Režie Josef Čermák

Divadelní soubor HAVLÍČEK OB Kunžak
Bedřich Zelenka: Honza v pekle
Režie Jana Nováková

Divadlo mladých TJ Sokol JZD Vysoká Libeň
Juliu Edlis: Červen, počátek léta
Režie Vladimír Dědek

Divadelní soubor mladých OB Němčice nad Hanou
Jan Otčenášek, Karel Urbánek: Romeo, Julie a tma
Režie František Konečný

1973

Divadelní soubor OB Hvozdná
Josef Kajetán Tyl: Kutnohorští havíři
Režie Vít Polášek

Divadelní soubor TJ Sokol Bystré u Poličky
Emil Braginskij, Eldar Rjazanov: Sůva
Režie Jiří Němec

Divadelní soubor OB Mezná
Karel Václav Rais: Výměnkář
Režie Jaroslav Štefan a František Vošta

Divadelní soubor J. MOŠNA
ZK ROH Kovosvit Holoubkov
Osvald Zahradník: Sůlo pro bicí (hodiny)
Režie Jaroslav Kantořík

Divadelní soubor J. K. TYL OB Hejnice
Josef Kajetán Tyl: Paní Marjánka – matka pluku
Režie František Jedounek

Divadelní soubor SZK Bystřice u Benešova
Egon Rannet: Kriminální tango
Režie Ludvík Němec

Divadelní soubor KP Karolinka
Dmitrij Andrejevič Furmanov: Čapajev
Režie Jan Matyščík

1974

Divadelný súbor MOB Spišské Podhradie
Ivan Bukovčan: Snh nad limbou
Režie Hana Kubínyiová

Divadelní soubor kulturního klubu OV SDR Újezd u Radnic
Alois Jirásek: Vojnarka
Režie Josef Pšenička

Divadelní soubor SLEZAN OB Václavovice
Emil Braginskij, Eldar Rjazanov: Ředitelka je sůva
Režie Josef Ryška

Divadelní soubor HAVLÍČEK OB Kunžak
Frank Tetauer: Úsměvy a kordy
Režie Jana Nováková

Divadelní soubor OB Stará Skřeněř
Hella Vuolijoki: Ženy na Niskavuori
Režie Karel Křepelka

Divadlo mladých Vysoká Libeň
při JZD 25. výročí Mělnické Vtelno
Emil Braginskij, Eldar Rjazanov: Jednou na Sil-
vestra
Režie Vladimír Dědek

Divadelní soubor V. K. KLICPERA
OB Radonice
Václav Kliment Klicpera: Ženský boj
Režie Vladimír Valeš

Divadelní soubor OB Spytihněv
Ivan Bukovčan: Než kohout zazpívá
Režie dr. Antonín Šolar

1975
Divadelní soubor OB Poběžovice
Osvald Zahradník: Překroč svůj stín
Režie Jiří Pelikán

Divadelní soubor TJ Sokol Bystré u Poličky
Emil Braginskij, Eldar Rjazanov: Příbuzní
Režie Jiří Němec

Divadelní soubor TJ Sokol Sedlice
Nikolaj Vasiljevič Gogol: Revizor
Režie Věra Vaňková

Divadelní soubor DOM Nezamyslice
Karel Čapek: Matka
Režie Ludmila Dvořáková

Divadelní soubor V. K. KLICPERA
OB Radonice
Arkadij Arkanov, Grigorij Gorin: Svatba pro
800 miliónů
Režie Vladimír Valeš

Divadelní soubor SZK Žimrovice
Jan Otčenášek: Romeo, Julie a tma
Režie Jan Osadník

Divadelní soubor SZK Bystřice u Benešova
Guilhermo Figueiredo: Liška a hrozný
Režie Ludvík Němec

Divadlo mladých Vysoká Libeň
při JZD 25. výročí Mělnické Vtelno
Jan Jílek: Vše (Silvestr)
Režie Vladimír Dědek

1976
Divadelní soubor TJ Sokol a OB Nové Veselí
Radoslav Lošťák: Chůze po kamení
Režie Jaroslav Bílek

Divadelní soubor J. K. TYL ROH Jabloneckých
skláren Josefův Důl
Jack Popplewell: Paní Piperová zasahuje
Režie B. Funk

Divadelní soubor ZK ROH ČSD Meziměstí
Bronislav Nušič: Truchlící pozůstalí
Režie Miloslav Hladík

Divadelní soubor HAVLÍČEK OB Vejprnice
Ján Solovič: Meridián
Režie Jaroslav Dobrý st.

Divadelní soubor KP ROH Sklárný Karolinka
Ivan Bukovčan: Luigiho srdce
Režie Jan Matyščák

Divadelní soubor SZK Bystřice u Benešova
Karel Rodovský: Hadí ostrov
Režie Ludvík Němec a Pavel Dohnal

Divadelní soubor TJ Sokol Sedlice
Alexandre Čchaidze: Most
Režie Věra Vaňková a Jiří Kopal

1977

Divadelní soubor KP Sklárny Karolinka
Boris Vasiljev: Nestřílejte bílé labutě
Režie Jan Honsa j.h.

Divadelní soubor HAVLÍČEK OB Vejpřnice
Ján Solovič: Stříbrný jaguár
Režie Jaroslav Dobrý st.

Divadelní soubor J. K. TYL
při ROH Jabloneckých skláren Josefův Důl
Jan Otčenášek: Víkend uprostřed týdne
Režie Pavla Čermáková

Divadelní soubor VOJAN
OB Libice nad Cidlinou
Otto Zelenka: Bumerang
Režie Jaroslav Vondruška a Jan Schmidt j.h.

Divadelní soubor DK při MNV Vyšší Brod
Jaromír Sypal: Napoleon z Doubku
Režie Petr Rybák

Divadelní soubor SRPŠ Brankovice
Carlo Goldoni: Neotesanci
Režie Jiří Götz

Divadelní soubor TJ Sokol Bystré u Poličky
Václav Kliment Klicpera: Potopa světa
Režie Oldřich Unčovský

Divadelní soubor JKS Hradec nad Moravicí
Maxim Gorkij: Vassa Železnovová
Režie dr. Libor Pleva j.h.

1978

Divadelní soubor V. K. KLICPERA Radonice
Vladimír Majakovskij: Štěníce
Režie Vladimír Valeš

Divadelní soubor OB Doloplazy
Alexandre Čchaidze: Most
Režie Ladislav Kramosil

Tylovo divadlo OB Ořechov u Brna
Johann Nepomuk Nestroy: Lumpacivagabundus
Režie Vlastimil Peška

Divadelní soubor DK při MNV Vyšší Brod
Jürgen Fricke: Druhá tvář
Režie František Rybák

Divadelní soubor ZK ROH ČSD Meziměstí
Otia Ioseliani: Žert vinaře Agaba
Režie Miloslav Hladík

Divadelní soubor OB Újezd u Radnic
Josef Kajetán Tyl: Paličova dcera
Režie Josef Pšenička

Divadelní soubor SZK Bystřice u Benešova
Anton Pavlovič Čechov: Strýček Váňa
Režie Ludvík Němec

Divadelní soubor VOJAN Libice nad Cidlinou
Jan Jílek: Dvojitý tep srdce
Režie Jaroslav Vondruška

1979

Divadelní soubor KLUBÍČKO OB Újezd u Radnic
Jaromír Sypal: Kouzelník Dik

Divadelní soubor KP ROH Sklárny Karolinka
František Hrubín: Křišťálová noc
Režie Alois Hajda j.h.

Srbské dělnické divadlo Sernjany Róžant
Jurij Krawža: Vynálezci
Režie Měrčin Slodenk j.h.

Divadelní soubor SZK Bystřice u Benešova
George Bernard Shaw: Cokoládový hrdina
Režie Ludvík Němec

Divadelní soubor TJ Sokol Bystré u Poličky
Václav Kliment Klicpera: Ženský boj
Režie Oldřich Unčovský

Dramatický kroužek ZV ROH Plemenářský
podnik HSZV Želeč
Jana Knitlová: Sekyra na studánky
Režie Marcel Kříž

Kroužek divadelních ochotníků OB Hvozdná
Josef Kajetán Tyl: Tvrdohlavá žena
Režie Zdeněk Vašek j.h. a František Mareček

Divadelní soubor J. K. TYL
ZV ROH Jabloneckých skláren Josefův Důl
Vlastimil Venclík: Šťastná rodina
Režie Jiří Řeřicha

Divadelní soubor HAVLÍČEK OB Vejprnice
Alois Jirásek: Vojnarka
Režie Jaroslav Dobrý st.

Divadlo mladých Vysoká Libeň
Jerzy Broszkiewicz: Konec knihy VI.
Režie Miloš Švarc j.h.

1980

Divadelní soubor OB Strážkovice
Ján Kákoš: Dům pro nejmladšího syna
Režie Zdeněk Jarolímek j.h.

Divadelní soubor KP ROH Sklárný Karolinka
Karel Čapek: Válka s mloky
Režie Antonín Navrátil j.h.

Divadelní kroužek OB Černěves
Otto Zelenka: Námluvy
Režie Vlastimil Král

Divadelní soubor K. HÖGRA
ZK ROH Moravských skláren Květná
Alois a Vilém Mrštíkové: Maryša
Režie Pavel Révay a Pavel Rímský j.h.

Divadelní kroužek J. K. TYL OB Konstantinovy
Lázně
Karel Čapek: Matka
Režie B. Rožánková

Divadlo mladých Vysoká Libeň
Oldřich Daněk: Svatba snatkového podvodníka
Režie Miloš Švarc j.h.

Divadelní soubor J. K. TYL ZK ČSD Meziměstí
Alois Jirásek: Jan Roháč
Režie Miloslav Hladík

Divadelní soubor KRAKONOŠ SKZ Vysoké
nad Jizerou
Jaroslav Hejral, Jan Hejral: Na pobytí u Krakonoše
Režie Josef a Marie Hejralovi

Divadelní soubor SZK Bystřice u Benešova
Emil Braginskij, Eldar Rjazanov: S nejčistšími
úmysly
Režie Ludvík Němec

1981

Dramatický odbor HAVLÍČEK OB Vejprnice
Nikolaj Vasiljevič Gogol: Ženitba
Režie Jaroslav Dobrý st. a ml.

Divadelní soubor ZV ROH ZTS Třemošnice
Zdeněk Kozák: O ševci Ondřejovi a komtesce
Julince
Režie Josef Šrajbr a ing. František Hochman

Divadelní soubor J. HONSY
SKP Sklárný Karolinka
Molière: Tartuffe
Režie Alois Hajda j. h.

Tylovo divadlo OB Újezd u Brna
Nikolaj Vasiljevič Gogol: Revizor
Režie Jaromír Jakubec

Divadelní soubor V. K. KLICPERY
OB Radonice
Jan Jílek: Jak umřít na lásku
Režie Adolf Doležal

Divadelní soubor KZ MNV Dolní Kralovice
George Bernard Shaw: Pygmalion
Režie Gustav Bečvář

Divadelní soubor OB Strážkovice
Valentin Krasnogorov: Tak kdo k čertu odejde?
Režie Václav Němec a Zdeněk Jarolímek j.h.

Divadelní soubor J. K. TYL ZK ČSD Meziměstí
Miloš Bílek: Dvoreček
Režie Miloslav Hladík

1982
Divadelní soubor KRAKONOŠ SKZ Vysoké
nad Jizerou
Jiří Hubač: Dům na nebesích
Režie Pavel Hora

Divadlo mladých Vysoká Libeň
Maxim Gorkij: Měšťáci
Režie Miloš Švarc j. h.

Divadelní soubor OB Boleradice
Alois a Vilém Mrštíkové: Maryša
Režie Jan Horák

Divadelní soubor J. K. TYL OB Konstantinovy
Lázně
Vojtěch Trapl: Kytice pro panenku
Režie Karel Rožánek a Milan Bocan

Divadelní soubor J. K. TYL ZV ROH Josefův
Důl
Jiří Hubač: Dům na nebesích
Režie Božena Dufková a Jaroslava Vrabcová

Divadelní soubor TJ Sokol Sedlice
Ákos Kertész: Vdovy
Režie Věra Vaňková

Divadelní soubor SZK Bystřice u Benešova
Jan Jílek: Můj hrad
Režie Ludvík Němec

Divadelní soubor OB Kojice
Ladislav Stroupežnický: Naši furianti
Režie Josef Hurt st.

Divadelní soubor LŠU a JZD Plumlov
Anton Pavlovič Čechov: Medvěd, Výročí
Režie ing. Jiří Staněk

1983
Divadelní soubor ZK ROH Moravské sklárny
Květná
Gabriela Preissová: Její pastorkyňa
Režie Pavel Révay

Divadelní soubor SZK Bystřice u Benešova
Julius Zeyer: Radúz a Mahulena
Režie Ludvík Němec

Divadelní kroužek JAROSLAV KaSS Luže
Jiří Šotola: Možná je na střeše kůň
Režie Karel Kučera

Divadelní soubor J. HONSY ZK ROH Sklárný
Karolinka
Jaroslav Hašek: Josef Švejk
Režie Karel Semerád j.h.

Divadelní soubor MĚKS Radnice
Radoslav Lošťák: Dům, kde nesněží
Režie Václav Kotva

Divadelní soubor OB Strážkovice
Jiří Šotola: Možná je na střeše kůň
Režie Zdeněk Jarolímek j. h.

Divadelní studio OB Mašřov
Kazys Saja: Býk Klemens
Režie Vladimír Valeš

Divadelní soubor Vojan
SZK Libice nad Cidlinou
Miroslav Plešák: Jak rozesmát princeznu
Režie Jaroslav Vondruška

1984

Divadelní soubor J. K. TYL ZK ČSD Meziměstí
Nikolaj Vasiljevič Gogol: Revizor
Režie Miloslav Hladík

Divadelní studio OB Mašřov
Jiří Voskovec, Jan Werich: Kat a blázen
Režie Vladimír Valeš

Divadelní soubor K. HÖGRA
ZK ROH Moravských skláren Květná
Alejandro Casona: Jitřní paní
Režie Pavel Révay

Divadelní soubor OB Poběžovice
Jan Neruda, František Götze: Malostranská hu-
moreska
Režie Jiří Pelikán

Divadelní soubor OB Velká Bystřice
Josef Toman: Slovanské nebe
Režie Vladimír Týřl

Lidové divadlo OB Nučice
Miroslav Horníček: Dva muži v šachu
Režie Zdeněk Mora

Divadelní soubor TJ Sokol Nový Hrádek
Ivan Bednář: Klauni
Režie Naďa Tejklová

Divadelní soubor KRAKONOŠ SKZ Vysoké
nad Jizerou
Jaroslav Kolár: Komedyje vo dvouch kupcích
a židoj Šilokoj
Režie Josef a Marie Hejralovi

1985

Divadelní soubor OB Poběžovice
Boris Vasiljev: ... a jitra jsou zde tichá
Režie Jiří Pelikán

Divadlo JZD Bystřice u Benešova
Oldřich Daněk: Zdaleka ne tak ošklivá, jak se
původně zdálo
Režie Ludvík Němec

Divadlo ZV ROH Plemenářského podniku
SZV Želeč
Miroslav Plešák: Jak rozesmát princeznu
Režie Marcel Kríž

Divadelní soubor JZD a OB Bystré u Poličky
Jiří Menzel: Tři v tom
Režie Oldřich Unčovský

Tylovo divadlo OB Ořechov u Brna
Ivan Taller: Komédie o chytrosti
Režie Vlastimil Peška

Divadelní soubor OB Kozlovice
Otia Ioseliani: Žert vinaře Agaba
Režie Karel Dittler a Milan Koutný

Divadelní soubor J. K. TYL Josefův Důl
Miroslav Stoniš: Jezulátko
Režie Dana Holubová j.h.

1986

Divadelní soubor KRAKONOŠ SKZ Vysoké
nad Jizerou
František Vodseďálek, Jan Kopecký: Nová ko-
medyje o Libuši a dívčí vojně v Čechách
Režie Pavel Hora

Divadlo JZD SKP
při MNV Bystřice u Benešova
Azat Abdullin: Třináctý předseda
Režie Ludvík Němec

Divadelní soubor OB Velká Bystřice
Ladislav Stroupežnický: Naši řurianti
Režie Vladimír Týřl

Divadelní soubor HAVLÍČEK OB Vejprnice
Vasilij Šukšin: Energičtí lidé
Režie Václav Beránek j. h.

Divadelní studio OB Maštov
Bertolt Brecht: Bubny a trumpety
Režie Vladimír Valeš

Divadelní soubor J. K. Tyl při ZV ROH Mostní
obvod ČSD Brodek u Přerova
Nikolaj Vasiljevič Gogol: Ženitba
Režie Vladimír Čapka

Tylovo divadlo OB Újezd u Brna
Jiří Hubač: Stará dobrá kapela
Režie Jiří Doležal

Tylovo divadlo OB Ořechov u Brna
Jevan Brandon-Thomas, Vlastimil Peška:
Ať žije Charleyova teta!
Režie Vlastimil Peška

Divadelní soubor KRAKONOŠ SKZ Vysoké
nad Jizerou
Josef Kajetán Tyl: Strakonický dudák
Režie zasloužilý umělec Karel Palouš j. h.

1987

Divadelní soubor DK a Stát. statku Hanušovice
Alois Jirásek: Vojnarka
Režie Stanislav Waniek

Tylovo divadlo OB Ořechov u Brna
Alfred Jarry, Vlastimil Peška: Ubu králem aneb
Sen Václava Kubuly
Režie Vlastimil Peška

Divadelní soubor ŽLUTIČAN při JZD Mír
Pšov-Novosedly
Ivan Taller: Komédie o chytrosti
Režie Jaromír Břehový

Divadelní soubor K. Čapka
ZK ROH Dolu Z. Nejedlý Malé Svatoňovice
Karel Čapek, Vladimír Hák: Čtyři případy do-
ktora Mejzlíka
Režie Vladimír Hák

Divadelní soubor KZ MNV Dolní Kralovice
Jiří Hubač: Generálka
Režie Gustav Bečvář

Divadelní soubor J. K. TYL
JZD Chovatel Lučany a ZV ROH Jabloneckých
skláren Josefův Důl
Jaroslav Dietl: Senohrabské grácie
Režie Božena Dufková

Divadelní soubor RÁDOBYDIVADLO OB
Klapý
Jan Tetter: Zeď
Režie Ladislav Valeš

Divadlo JZD SKP při MNV Bystřice
u Benešova
A. M. Swinarski, Ludvík Němec: Než opadla
voda
Režie Pavel Němec

1988

Divadelní soubor OB a JZD Nový život
Boleradice
Ladislav Stroupežnický: Naši furianti
Režie Alena Chalupová

Divadelní soubor TJ Sokol Nový Hrádek
Karel Steigerwald: Jak hlouposti
narostly parohy
Režie Naďa Tejklová

Divadelní soubor JZD SKP
při MNV Bystřice u Benešova
Georgi Danailov: Neseriózní komedie
Režie Ludvík Němec

Divadelní soubor OB Strážkovice
Jiří Hubač: Generálka
Režie Zdeněk Jarolímek j.h.

Divadelní soubor RÁDOBYDIVADLO OB
Klapý
Edvard Radzinskij: Divadlo za časů Nerona
a Seneky
Režie Ladislav Valeš

Divadelní soubor J. HONSY SKP Karolinka
Jiří Voskovec, Jan Werich: Těžká Barbora
Režie Miroslav Plešák j.h.

Divadelní soubor KOZINA OB Hostouň
Jiří Hubač: Generálka
Režie František Mitala

Divadelní studio OB Maššov
Alexandr Čchaidze: Když město spí
Režie Vladimír Valeš

Tylovo divadlo OB Ořechov u Brna
Josef Kajetán Tyl, Vlastimil Peška: Nové Ama-
zonky
Režie Vlastimil Peška

36/ ... nebo dětský soubor Lagiewniki, Dzierzoniów z Polské lidové republiky (1972).

38/ První vystoupení domácího souboru se stalo impulsem pro vznik a taneček souboru „Vobskočák”. (1980.)

37/ Jako host vystoupil několikrát také domácí soubor Krakonoš, např. s úspěšnou inscenací Hubačova Domu na nebesích. (1982.)

39, 40/ Tak jako Krakonošáci, i „Vobskočák” vytrval – v roce 1984 povolal na pomoc při vítání bohyni Thálie, v roce 1986 mu narostla křídla.....

41/ Na vysoké přehlídce jsme měli možnost setkávat se i se soubory, které vystoupily jako hosté přehlídky – např. Pionýrský soubor Klubíčko z Újezda u Radnic (1979)...

42/ Nejen vítáním, ale i divadlem živ je „Vobskočák” – a tak mohlo dojít ke zvaní na představení hry Raupacha a Cimické Mlynář a jeho dítě. (1982.)

43/ Nálada dobrá, půlnoční představení úspěšné. Kdo by se neradoval! (1982.)

44/ Takhle se baví diváci vždycky, když jsou naladěni na stejnou strunu jako herci, lektori či besedující hosté přehlídky. (1986.)

Přehled ocenění

1970

1. místo – Divadlu mladých TJ Sokol JZD Vysoká Libeň za inscenaci hry O. Zelenky Věčně tvůj
 2. místo – Kulturnímu klubu OV ČSDR Rokycany se sídlem v Újezdě u Radnic za inscenaci hry A. Ridleye Půlnoční vlak
 3. místo – Lidovému divadlu Nučice za inscenaci hry A. de Stefaniho Jako ta... myš
- Zvláštní cena poroty – souboru J. K. Tyl OB Chabařovice za inscenaci hry N. R. Nashe Obchodník s deštěm
- Kromě toho byl udělen značný počet individuálních ocenění, z nichž nejvíce si odvezlo Divadlo mladých z Vysoké Libně.

1971

- cena ČSDR – Vladimíru Dědkovi za režii hry V. K. Klicpery Ženský boj
- cena MK ČSR – divadelnímu souboru OB Starý Hrozenkov za svěbytný jevištní útvar, vzniklý zapojením složky folklórní, hudební a taneční do veselohry J. Hollého Kubo
- cena SČDO – Josefu Videmanovi a Josefu Slavíkovi za scénu ke Klicperově Ženskému boji
- cena ÚDLUT – Bohumilu Zapletalovi za vytvoření titulní role ve veselohře J. Hollého Kubo
- cena MěstNV ve Vysokém n. J. – divadelnímu souboru SZK v Žimrovicích za scénograficko-technickou složku inscenace hry P. Karvaše Půlnoční mše
- cena OKS v Semilech – Romaně Nováčkové za vytvoření titulní role v dramatinizaci Balzacovy Evženie Grandetové
- cena ONV v Semilech – Haně Adamcové za vytvoření role slečny Spencerové v komedii Velká zlá myš
- cena ČÚV SSM, odd. vesnických a zemědělských organizací – Marcelu Surové za vytvoření postavy Aničky ve veselohře J. Hollého Kubo
- cena odborového svazu pracovníků zemědělství – Marii Videmanové za vytvoření postavy Silky v Klicperově Ženském boji

1972

- cena MK ČSR – Divadlu mladých TJ Sokol Vysoká Libeň za podnětnou inscenaci hry sovětského autora J. Edlise Červen, počátek léta
- cena ÚV SDR – Divadelnímu studiu OB Dobkovice za příkladnou práci mladého amatérského kolektivu
- cena VČKNV – Vladimíru Dědkovi za invenční režii současné sovětské hry J. Edlise Červen, počátek léta
- cena OKS v Semilech – Jaroslavě Němcové za postavu Slávky Hlubinové ve hře F. Šrámka Měsíc nad řekou
- cena ČÚV SSM – Anděle Gottsmannové za postavu Pernety ve hře C. A. Pugeta Bláhový čas
- cena KKS v Hradci Králové – Romaně Nováčkové za postavu Lízy Doolittlové ve hře G. B. Shawa Pygmalion
- cena MěstNV ve Vysokém n. J. – Haně Adamcové za postavu Florence ve hře R. Thomase Past
- cena ONV v Semilech – Evě Pichkové za postavu Ester ve hře J. Otčenáška Romeo, Julie a tma
- cena ÚKVČ – Josefu Videmanovi za scénografii a postavu Míti Paramonova ve hře J. Edlise Červen, počátek léta
- cena SČDO – Janu Orságovi za postavu Jeppeho z vršku ve stejnojmenné hře L. Holberga

1973

- cena MK ČSR – divadelnímu souboru TJ Sokol Bystré u Poličky za účinnou inscenaci hry sovětských autorů E. Braginského a E. Rjazanova Sůva
- cena VČKNV – divadelnímu souboru KP Karolinka za pokus o politickou angažovanou inscenaci hry D. A. Furmanova Čapajev
- cena SDR ČSR – Ludvíku Němcovi za pedagogickou práci s mladými lidmi, za režijně scénografickou složku v inscenaci hry E. Ranneta Kriminální tan-go

cena Zemědělských novin – Janu Orságovi za postavu Čapajeva ve stejnojmenné hře D. A. Furmanova
 cena OKS v Semilech – Jaroslavě Pastýřkové za postavu paní Marjánky ve hře J. K. Tyla Paní Marjánka, matka pluku
 cena ÚKVČ – Rudolfu Šípovi za postavu Novoselceva ve hře Braginského a Rjazanova Sůva
 cena ONV v Semilech – Růženě Fricové za postavu ředitelky ve hře Braginského a Rjazanova Sůva
 cena KKS v Hradci Králové – Antonínu Horovi za postavu Františka Abela ve hře O. Zahradníka Sůlo pro bicí (hodiny)
 cena MěstNV ve Vysokém n. J. – Rudolfu Krupkovi za scénu k inscenaci hry J. K. Tyla Paní Marjánka, matka pluku
 cena ÚV SČDO – Martině Havlíčkové za postavu Maji v inscenaci hry E. Ranneta Kriminální tango, jako reprezentantce mladé nastupující ochotnické generace

1974

cena MK ČSR – Divadlu mladých Vysoká Libeň při JZD 25. výročí Mělnické Vtelno za inscenaci hry Braginského a Rjazanova Jednou na Silvestra
 cena ÚV SDR ČSR – divadelnímu souboru Kulturního klubu OV SDR v Rokycanech se sídlem v Újezdě u Radnic za inscenaci hry A. Jiráska Vojnarka
 cena VČKNV – Vladimíru Dědkovi za režii hry Braginského a Rjazanova Jednou na Silvestra
 cena MěstNV ve Vysokém n. J. – Josefu Videmanovi za postavu Evžena Lukašina ve hře Braginského a Rjazanova Jednou na Silvestra
 cena KKS v Hradci Králové – Václavu Cinkovi za postavu Antonína ve hře A. Jiráska Vojnarka
 cena OKS v Semilech – Hildě Slívové za postavu Kaluginové ve hře Braginského a Rjazanova Ředitelka je sůva
 cena ONV v Semilech – Marii Pšeničkové za postavu Madleny Vojnarové ve hře A. Jiráska Vojnarka
 cena OV SČDO v Semilech – Marii Videmanové za postavu Naděždy Ševaljovové ve hře Braginského a Rjazanova Jednou na Silvestra

cena ÚV SČDO – Miloslavu Machačovi za postavu Novoselceva ve hře Braginského a Rjazanova Ředitelka je sůva
 cena ÚKVČ – divadelnímu souboru Havlíček při OB Kunžak za návrh a realizaci scény ke hře F. Tetauera Úsměvy a kordy
 cena ČÚV SSM – hostovi přehlídky, divadelnímu souboru OB ve Spišském Podhradí za důstojnou reprezentaci slovenského amatérského divadla na české národní přehlídce se hrou současné slovenské dramatiky zaměřené k 30. výročí SNP

1975

cena ÚV SDR ČSR – divadelnímu souboru SZK Žimrovice za umělecky podnětné jevištní ztvárnění novely J. Otčenáška Romeo, Julie a tma
 cena MK ČSR – divadelnímu souboru TJ Sokol Bystré u Poličky za tvůrčí přístup k inscenaci veselohry sovětských autorů Braginského a Rjazanova Příbuzní
 cena ČÚV SSM – divadelnímu souboru OB Radonice za osobité ztvárnění satirické komedie sovětských autorů Arkanova a Gorina Svatba pro 800 miliónů
 cena rady VČKNV – Ludmile Dvořákové za postavu matky ve stejnojmenné hře K. Čapka
 cena KKS v Hradci Králové – Růženě Fricové za postavu babičky ve hře Braginského a Rjazanova Příbuzní
 cena OKS v Semilech – Anně Štenclové za postavu Ester v dramatinizaci Otčenáškovy novely Romeo, Julie a tma
 cena Zemědělských novin – Ludvíku Němcovi za postavu Ezopa ve Figueiredově hře Liška a hrozny
 cena ÚV SČDO – Drahomíru Crhanovi za postavu Tonyho v Čapkově Matce
 cena MěstNV ve Vysokém n. J. – ing. Vladimíru Palivcovi za postavu dědečka ve hře Arkanova a Gorina Svatba pro 800 miliónů
 cena rady ONV v Semilech – Jiřímu Kopalovi za postavu hejtmana v Gogolově hře Revizor

cena OV SČDO v Semilech – Josefu Springerovi za postavu Ďádi ve hře O. Zahradníka Překroč svůj stín

cena OOR v Semilech – Jiřímu Istelovi za výpravu scénické adaptace Otčenáškovy novely Romeo, Julie a tma

1976

cena ÚV SDR ČSR – divadelnímu souboru KP ROH Sklárný Karolinka za inscenaci hry I. Bukovčana Luigiho srdce

cena MK ČSR – divadelnímu souboru TJ Sokol Sedlice za inscenaci hry A. Čchaidzeho Most

cena VČKNV – Janu Orságovi za vytvoření postavy Luigiho ve hře I. Bukovčana Luigiho srdce

cena Zemědělských novin – Ludvíku Němcovi za vytvoření postavy generála ve hře K. Rodovského Hadí ostrov

cena KKS v Hradci Králové – Věře Vaňkové za vytvoření postavy Mariky ve hře A. Čchaidzeho Most

cena rady ONV v Semilech – Jaroslavu Bílkovi za vytvoření postavy Vávry ve hře R. Lošťáka Chůze po kamení

cena OKS v Semilech – Pavle Čermákové za vytvoření titulní postavy ve hře J. Popplewella Paní Piperová zasahuje

cena ÚV SČDO – Ireně Klementové za vytvoření postavy Evy ve hře J. Soloviče Meridián

cena ÚKVČ – M. Novákové za vytvoření postavy Giny ve hře B. Nušiče Truchlící pozůstalí

cena OV SČDO v Semilech – Antonínu Kohlovi za vytvoření postavy Agatona ve hře B. Nušiče Truchlící pozůstalí

cena mladého talentu, kterou uděluje ÚV SSM – Františku Divišovi za vytvoření postavy Mikyho ve hře J. Soloviče Meridián

cena MěstNV ve Vysokém n. J. – B. Funkovi za režii hry J. Popplewella Paní Piperová zasahuje

1977

cena ÚV SDR ČSR – divadelnímu souboru TJ Sokol Bystré u Poličky za podnětnou inscenaci české klasické hry V. K. Klicpery Potopa světa

cena MK ČSR – divadelnímu souboru Havlíček OB Vejprnice za ztvárnění závažné společenské tematiky ve hře J. Soloviče Stříbrný jaguár

cena rady VČKNV – divadelnímu souboru Vojan při OB Libice nad Cidlinou za divadelně působivé vyjádření společenského obsahu hry O. Zelenky Bumerang

cena ČUV SSM – divadelnímu souboru KP ROH Sklárný Karolinka za spontánní přístup k herecké tvorbě v inscenaci hry B. Vasiljeva Nestřilejte bílé labutě

cena ÚKVČ – Jaroslavu Vondruškovi za mimořádně aktivní přístup k vytvoření inscenace hry O. Zelenky Bumerang s přihlédnutím k režii, výpravě a hereckému výkonu v postavě Josefa Nováka

cena rady ONV v Semilech – Ireně Klementové za výrazný herecký výkon v postavě Evy Benedikové ve hře J. Soloviče Stříbrný jaguár

cena mladého talentu MěstNV ve Vysokém n. J. – Anně Šikulové za postavu Lucietty v Goldoniho hře Neotesanci

cena KKS v Hradci Králové – Janu Orságovi za herecký výkon v postavě Jegora Poluškina ve hře B. Vasiljeva Nestřilejte bílé labutě

cena ÚV SČDO – Janu Martincovi za stylové vytvoření stěžejní postavy kupce Lunarda v Goldoniho komedii Neotesanci

cena OKS v Semilech – Heleně Vondruškové za svěží ztvárnění postavy Hely ve hře O. Zelenky Bumerang

cena Zemědělských novin – Josefu Macháčkovi za vytvoření postavy otce Kocourka ve veselohře J. Sypala Napoleon z Doubku

cena OV SČDO v Semilech – Markétě Fejfarové za působivé ztvárnění postavy Jany v Otčenáškově hře Víkend uprostřed týdne

1978

- cena ÚV SDR ČSR – divadelnímu souboru V. K. Klicpery Radonice za tvořivý přístup kolektivu k inscenaci hry V. Majakovského Štěnice
- cena MK ČSR – divadelnímu souboru SZK Bystřice u Benešova za vysokou interpretační úroveň inscenace Strýčka Váni A. P. Čechova
- cena ÚV SSM – souboru Tylova divadla OB Ořechov u Brna za svěží představení komedie J. N. Nestroye Lumpacivagabundus, vytvořené mladým kolektivem
- cena ÚKVČ – Vladimíru Valešovi za ideově umělecké režijní ztvárnění satiry V. Majakovského Štěnice
- cena rady VČKNV – Ludvíku Němcovi za dokonale umělecky propracovanou režii hry A. P. Čechova Strýček Váňa
- cena rady ONV v Semilech – Martině Havlíčkové za kultivovaný, herecký vyzrálý výkon v postavě Jeleny ve hře A. P. Čechova Strýček Váňa
- cena OKS v Semilech – Marii Neradové za hluboké, lidsky hřejivé ztvárnění postavy Soni ve hře A. P. Čechova Strýček Váňa
- cena ÚV SČDO – Miroslavu Šnábloví za přesvědčivé, herecky zralé ztvárnění postavy Agaba v Ioselianiho hře Žert vinaře Agaba
- cena Zemědělských novin – Marii Boháčkové za přesvědčivé, herecky zralé ztvárnění postavy Kerassi ve hře O. Ioselianiho Žert vinaře Agaba
- cena KKS v Hradci Králové – Aleně Vojáčkové za divácky přesvědčivý výkon v roli zástupkyně prokurátora ve hře A. Čchaidzeho Most
- cena OV SČDO v Semilech – Josefu Macháčkovi za výrazný herecký výkon v postavě kriminálního komisaře Bacha ve hře J. Fricka Druhá tvář
- cena MěstNV ve Vysokém n. J. – Marii Pšeničkové za herecky výstižnou postavu Šestákové ve hře J. K. Tyla Paličova dcera

1979

- cena ČV SDR – divadelnímu souboru KP ROH Sklárný Karolinka za inscenaci hry F. Hrubína Křišťálová noc
- cena MK ČSR – divadelnímu souboru TJ Sokol Bystřice u Poličky za inscenaci veselohry V. K. Klicpery Ženský boj
- cena ČÚV SSM – divadelnímu souboru J. K. Tyl ZV ROH Jablonecké sklárny Josefův Důl za inscenaci hry V. Venclíka Šťastná rodina
- cena VČKNV – divadelnímu souboru SZK Bystřice u Benešova za inscenaci komedie G. B. Shawa Čokoládový hrdina
- cena ÚKVČ – Oldřichu Unčovskému za režii veselohry V. K. Klicpery Ženský boj
- cena KKS v Hradci Králové – Janu Orságovi za vytvoření postavy Aloise Struny ve hře F. Hrubína Křišťálová noc
- cena ONV v Semilech – Josefu Zuzánkovi za vytvoření postavy Syna ve hře V. Venclíka Šťastná rodina
- cena OKS v Semilech – Martině Havlíčkové za vytvoření postavy Luky ve hře G. B. Shawa Čokoládový hrdina
- cena MěstNV ve Vysokém n. J. – Františku Javorovi za vytvoření postavy Ezechiela ve hře J. K. Tyla Tvrdohlavá žena
- cena Zemědělských novin – Jaroslavu Dobrému ml. za vytvoření postavy Antonína Havla ve hře A. Jiráska Vojnarka
- cena ÚV SČDO – Jiřímu Řeřichovi za režii hry V. Venclíka Šťastná rodina
- cena OV SČDO v Semilech – Magdě Šonkové za vytvoření postavy Rózy ve hře J. Knitlové Sekyra na studánky

1980

Kromě účastnických diplomů byly uděleny následující diplomy za individuální výkony:

- Jiřímu Kalátovi za postavu Strapoty ve hře J. Kákoše Dům pro nejmladšího syna
- Marii Šustkové za postavu Madam Zimmermann v adaptaci románu K. Čapka Válka s mloky
- Miloši Janovskému za postavu Lízala ve hře bří Mrštíků Maryša
- Františku Turečkovi za postavu Vávry ve hře bří Mrštíků Maryša
- Josefu Videmanovi za postavu Aloise Klapáčka ve hře O. Daňka Svatba sňatkového podvodníka
- Ladislavě Rousové za postavu Magdy Andrštové ve hře O. Daňka Svatba sňatkového podvodníka
- Vladimíru Hankovi za postavu Hezouna ve hře O. Daňka Svatba sňatkového podvodníka

1981

Individuální ocenění:

- Ireně Klementové za vytvoření postavy Tekly ve hře N. V. Gogola Ženitba
- Janě Semerádové za vytvoření postavy komtesky Julinky v pohádce Z. Kozáka O ševci Ondřejovi a komtesce Julince
- Libuši Niebauerové za vytvoření postavy Pernellové v Molièrově hře Tartuffe
- Marii Šustkové za vytvoření postavy Doriny v Molièrově hře Tartuffe
- Liboru Křenkovi za vytvoření postavy Tartuffa v Molièrově komedii
- Jiřímu Doležalovi za vytvoření postavy Hejtmana ve hře N. V. Gogola Revizor
- Věře Mičkové za talentovaný mladý herecký výkon ve hře J. Jílka Jak umřít na lásku
- Věře Zelenkové za vytvoření postavy Lízy ve hře G. B. Shawa Pygmalion
- Gustavu Bečvářovi za režii hry G. B. Shawa Pygmalion
- Miloslavu Hladíkovi za režii hry M. Bílka Dvoreček

1982

Ocenění:

- režiséru Miloši Švarcovi za soustavnou a plodnou profesionální spolupráci s vesnickým zemědělským divadelním souborem JZD
- Josefu Videmanovi za ztvárnění postavy Tětěřeva ve hře M. Gorkého Měšťáci
- divadelnímu souboru OB Boleradice za osobitou inscenaci hry bratří Mrštíků Maryša
- Josefu Beranovi za ztvárnění postavy Karla ve hře J. Hubače Dům na nebesích (DS Josefův Dům)
- Antonínu Barochovi za scénografii hry Á. Kertézse Vdovy
- Věře Vaňkové za ztvárnění postavy Hany ve hře Á. Kertézse Vdovy
- Ludvíku Němcovi za režii hry J. Jílka Můj hrad
- Marii Neradové za ztvárnění postavy Vlasty ve hře J. Jílka Můj hrad
- Evě Suchánkové za ztvárnění postavy Taťány Alexejevny v aktovce A. P. Čechova Výročí
- Evě Bukové za ztvárnění postavy Merčutkinové v aktovce A. P. Čechova Výročí
- zvláštní uznání odborné komise národní přehlídky divadelnímu souboru Krakonoš SKZ Vysoké nad Jizerou za představení hry J. Hubače Dům na nebesích

1983

Ocenění:

- Věře Baladové za vytvoření postavy Jenůfy ve hře G. Preissové Její pastorkyňa
- Marii Neradové za vytvoření postavy Mahuleny ve hře J. Zeyera Radúz a Mahulena
- Jarmile Daňkové za vytvoření postavy Fandy ve hře J. Šotoly Možná je na střeše kůň (DS Luže)
- Blahoslavu Pelcovi za vytvoření postavy Johana ve hře J. Šotoly Možná je na střeše kůň (DS Luže)
- Liboru Křenkovi za vytvoření postavy Josefa Švejka ve stejnojmenné hře
- Divadelnímu souboru Jana Honsy ZK ROH Mor. sklárny Karolinka za tvořivý přístup při zpracování hry Josef Švejk na motivy J. Haška

- Martě Truplové za vytvoření postavy Andy ve hře J. Šotoly Možná je na střeše kůň (DS Strážkovice)
- Josefu Kalátovi za vytvoření postavy dr. Navrátila ve hře J. Šotoly Možná je na střeše kůň (DS Strážkovice)
- Vladimíru Valešovi za osobitý dramaturgicko režijní přístup ke hře K. Saji Býk Klemens
- Aleši Němečkovi za scénografii ke hře J. Šotoly Možná je na střeše kůň (DS Luže)

1984

Diplomy:

- Petru Hlavatému za herecký výkon v roli Chlesta kova ve hře N. V. Gogola Revizor
- Antonínu Kohlovi za herecký výkon v roli Hejtmana ve hře N. V. Gogola Revizor
- Vladimíru Valešovi za výrazný tvůrčí podíl na inscenaci hry J. Voskovce a J. Wericha Kat a blázen a herecký výkon v roli Mahulena
- Heleně Šlangalové za herecký výkon v roli Almarty ve hře J. Voskovce a J. Wericha Kat a blázen
- Věře Baladové-Zetkové za herecký výkon v roli Poutnice ve hře A. Casony Jitřní paní
- Ladislavu Borovcovi za herecký výkon v roli Peru na ve hře J. Tomana Slovanské nebe
- Jaroslavu Hrochovi za scénografické řešení hry M. Horníčka Dva muži v šachu

1985

Diplomy:

- Josefu Schröpferovi za herecký výkon v roli Váni ve hře B. Vasiljeva ... a jitra jsou zde tichá
- Marii Neradové za herecký výkon v roli Alžběty Uherské ve hře O. Daňka Zdaleka ne tak ošklivá, jak se původně zdálo
- Ludvíku Němcovi mladšímu za herecký výkon v roli Ladislava IV. ve hře O. Daňka Zdaleka ne tak ošklivá, jak se původně zdálo
- Rudolfu Šípovi za herecký výkon v roli Capitana ve hře J. Menzela Tři v tom
- Tylovu divadlu OB Ořechov u Brna za inscenaci Komédie o chytrosti I. Tallera

- Radoslavě Hadačové za herecký výkon v roli Uršuly ve hře I. Tallera Komédie o chytrosti
- Zdeňku Pehalovi za herecký výkon v roli Janka ve hře I. Tallera Komédie o chytrosti
- Markétě Fejfarové za herecký výkon v roli Alžběty ve hře M. Stoniše Jezulátko
- Čestné uznání ČÚV SČSP – divadelnímu souboru OB Poběžovice za uvedení inscenace ... a jitra jsou zde tichá

1986

Ceny za inscenaci:

- divadelnímu souboru Havlíček OB Vejprnice za inscenaci hry V. Šukšina Energičtí lidé
- Tylovu divadlu OB Ořechov u Brna za inscenaci hry J. Brandona-Thomase a V. Pešky Ať žije Charleyova teta!

Čestné uznání ČÚV SČSP – divadelnímu souboru Havlíček OB Vejprnice za nastudování nejlepší inscenace z oblasti ruské a sovětské dramatické tvorby

Plakety:

- Divadlu JZD SKP při MNV Bystřice u Benešova za angažovanou dramaturgii – A. Abdullin: Třináctý předseda
- Ludvíku Němcovi za herecký výkon v roli Sagadějeva ve hře A. Abdullina Třináctý předseda
- Slávce Rýdlové za herecký výkon v roli Nadiji ve hře A. Abdullina Třináctý předseda
- Jaromíru Jakubcovi za herecký výkon v roli Šáni ve hře J. Hubače Stará dobrá kapela
- Františku Karlíčkovi za herecký výkon v roli Ády ve hře J. Hubače Stará dobrá kapela
- Františku Skulínkovi za herecký výkon v roli Beďara ve hře J. Hubače Stará dobrá kapela
- Zdeňkovi Pehalovi za herecký výkon v roli Lorda Fancourta Babberleyho ve hře J. Brandona-Thomase a V. Pešky Ať žije Charleyova teta!

1987

Ceny za inscenaci:

- Tylovu divadlu OB Ořechov u Brna za inscenaci hry A. Jarryho v úpravě V. Pešky Ubu králem aneb Sen Václava Kubuly
- divadelnímu souboru Žlutíčan při JZD Mír Pšov se sídlem v Novosedlech za inscenaci hry I. Tallera Komédie o chytrosti

Čestná uznání:

- Ladislavu Valešovi za cílevědomé úsilí o ztvárnění náročné současné dramatu J. Tettera Zeď
- Jaromíru Břehovému za invenční přístup k realizaci hry I. Tallera Komédie o chytrosti
- Radoslavě Hadačové za herecký výkon v roli Matky Ubu ve hře A. Jarryho a V. Pešky Ubu králem aneb Sen Václava Kubuly
- Jaroslavu Lorencovi za herecký výkon v roli Kapitána Obruby ve hře A. Jarryho a V. Pešky Ubu králem aneb Sen Václava Kubuly
- Vladimíru Hákoví za herecký výkon v roli strážníka Hejdy ve hře K. Čapka a V. Háka Čtyři případy doktora Mejzlíka
- Věře Zelenkové za herecký výkon v roli Josefiny ve hře J. Hubače Generálka
- Evě Andělové za herecký výkon v roli Matky ve hře J. Tettera Zeď
- Daně Krauskopfově za herecký výkon v roli Tilli ve hře J. Tettera Zeď

1988

Ceny za inscenaci:

- divadelnímu souboru OB a JZD Nový život Boleradice za inscenaci hry L. Stroupežnického Naši furianti
- divadelnímu souboru TJ Sokol Nový Hrádek za inscenaci hry K. Steigerwalda Jak hlouposti narostly parohy
- divadelnímu souboru Jana Honsy SKP Karolinka za inscenaci hry J. Voskovce a J. Wericha Těžká Barbora

Čestná uznání:

- Ladislavu Valešovi za režii hry E. Radzinského Divadlo za časů Nerona a Seneky
- Nadě Tejklové za režii hry K. Steigerwalda Jak hlouposti narostly parohy
- Ing. Vladislavu Kasparovi za vytvoření postavy Neróna ve hře E. Radzinského Divadlo za časů Nerona a Seneky
- Janu Orságovi za vytvoření postavy Starosty ve hře J. Voskovce a J. Wericha Těžká Barbora
- Stanislavu Šulákovi a Liboru Křenkovi za herecký projev v postavách žoldnérů ve hře J. Voskovce a J. Wericha Těžká Barbora
- členům cimbálové muziky Vonica za jevištní interpretaci hudby v inscenaci hry L. Stroupežnického Naši furianti.

45/ Bez brambor by nebylo sejkor a tudíž ani Sejkoráku! Brigádníci z „Vobskočáku” proto pilně škrábou brambory, kdykoliv je třeba. (1980.)

46/ Technika divadla Krakonoš tak, jak ji běžně neznáme na bramborové brigádě před Sejkorákem. (1978.)

47/ Interview s Krakonošem může přinést jistě řadu zajímavých poznatků. (1976.)

48/ Součástí Sejkoráku je závěrečné vyhodnocení přehlídky a předání cen. (1988.)

49/ Za dobu konání vysockých přehlídek se na besedách vystřídala řada zajímavých profesionálních divadelníků, např. zasloužilý umělec Miroslav Horníček (foceno 1976),

...

50/ ... zasloužilý umělec Vlastimil Harapes (foceno 1987),

...

51/ ... zasloužilá umělkyně Vlasta Fabiánová (foceno 1988).

52/ ... národní umělec Martin Růžek (foceno 1985), ...

Anketa

Co pro vás znamená účast na vysoké přehlídce?

Tuto otázku jsme položili širokému okruhu významných účastníků národních přehlídek vesnických a zemědělských divadelních souborů. Všechny došlé odpovědi zveřejňujeme.

Účast na vysoké přehlídce pro mne znamená především každoroční milé setkání s dobrými přáteli, kteří sem též pravidelně přijíždějí – bohužel nás ubývá. Je to pro mne týden dobré pohody, více i méně vzrušujících kulturních zážitků z představení, poučení z dobrých seminářů, zejména jsou-li doplněny a obohaceny besedou s významnou hereckou osobností. Přátelské besedy a diskuse v kroužcích využívající odpoledních volných chvil také patří do denního programu dne v Krakonoši. Zakončení každého přehlídkového dne se pak koná většinou při početnějším shromáždění přátel a někdy i dobré zábavě při patronátních večerech. Pochopitelně nejcennější devizou celé přehlídky je, že všechno toto dění a konání je korunováno nádhernou a neopakovatelnou atmosférou, připravenou především členy divadelního souboru Krakonoš. Tato atmosféra stejně tak jako vzorná péče provází každý soubor od přivítání „vládcem hor“ po celou dobu pobytu až do hřejivé rituální rozlúčky, krásné to tečky pro všechny hostující soubory. Rád a vždy znovu si všechny tyto akce ve Vysokém připomenu a ve vzpomínkách se k nim vracím.

Jsem účastníkem všech národních přehlídek vesnických a zemědělských divadelních souborů. Stál jsem u zrodu a kolébky těchto přehlídek v roce 1970 v Žebráku a od roku 1971 u všech dalších ve Vysokém (po 14 let jako člen přípravného výboru národní přehlídky za ÚV SČDO). Začátky byly skromné a někdy i dost těžké. O to víc s potěšením konstatuji kvalitativní vzestup u souborů, které jsou na přehlídce už po několikáté – a to v dramaturgii, režijní, herecké i scénografické složce inscenace.

Láda Lhota, Praha

Účast na přehlídce pro mne znamená především přítomnost ve městě, jehož mnohostranné předpoklady pro divadlo jsem objevil již v roce 1969 jako odborný pracovník slovesných oborů Okresního kulturního střediska v Semilech. Myšlenku získat pro Vysoké nad Jizerou významný divadelní festival jsem tehdy považoval za své poslání. Podařilo se to již následujícího roku v kulturním domě v Příbrami. Vyhlášovatelé a organizátoři prvního ročníku Národní přehlídky vesnických a zemědělských divadelních souborů v Žebráku byli ochotni na jeden rok „zapůjčit“ přehlídku, protože potřebovali provést generální opravu v divadle. Byl jsem po ruce, a doporučen zastupujícím ředitelem Ústavu pro kulturně výchovnou činnost v Praze Jardou Šindelářem, jsem se jim jevil ve svých šestadvaceti letech zřejmě docela seriózně. Za sebou jsem neměl ani příslib finančních prostředků ani vlivné instituce. Měl jsem však to, co neměli ostatní zájemci: neskonale působivý malého horského městečka s nadšenými lidmi v divadelním souboru Krakonoš. Věřil jsem, že to stačí k dobytí přehlídky nastálo. Každý rok se jezdím do Vysokého nad Jizerou za své ukvapené rozhodnutí chválit.

Petr Pešek, Tatobity

Úplně první soubor, který přijel do Vysokého nad Jizerou na přehlídku, byl soubor z Vysoké Libně u Mělníka. Kdosi z našeho souboru pro mne přiběhl domů a prý honem, máš tu soubor. Jdu ihned a co nevidím! Před naším divadlem se kouluje asi dvacet dospělých lidí. Nevěřím svým očím! Koulují se, dávají si „vomydliky“, smějí se a radují, skáčou a výskají jako malá chasa. Než jsem je stačila oslovit, mám hroudu sněhu v obličeji a za všeobecného jásotu dostávám slovo: mohu konečně přivítat „svůj“ první soubor. Seznámení bylo tedy za námi – a skutečně trochu neobyčejné. Ano, toho roku vítal Vysoké účastníky přehlídky v bílém. Členové souboru měli řádně promáchané polobotky, ba i botičky bez paty, já měla šminky rozmazané a přece nám bylo tak dobře... Soubor pod vedením Vladimíra Dědka si tenkrát odvezl řadu „dantesů“ a já mohu zodpovědně říci, že se na jejich dobré představení dodnes vzpomíná. Připadá mi to až neskutečné, že takový pracovitý a tolika talenty vyzbrojený soubor už nehraje. Je to velká škoda. Vysokému zůstal věrný pouze Vladimír Dědek z Mělníka, který na tuto přehlídku soubor z Vysoké Libně přivedl.

Zúčastnila jsem se osmnácti ročníků přehlídky a na všech jsem „fungovala“ jako pečovatelka-hosteska (dodnes jsme nevybrali správný termín). V roce 1986 jsem byla po infarktu, ale byla jsem „u toho“ alespoň tím, že jsem s dětským souborem Vrabčáci tanečkem vítala před divadlem, toho roku poprvé, všechny soubory, které do Vysokého přijely. Těch osmnáct ročníků, které jsem mohla absolvovat, to je bohatá zkušenost pro každého herce amatéra. Je to i vrcholná společenská událost, a proto všichni rádi a s láskou pro tuto akci pracujeme a s koncem jedné přehlídky se těšíme již na tu další.

Slávka Hubačíková, Vysoké nad Jizerou

Jednou jedenkrát v životě jsem hrál divadlo. Tehdy mně bylo deset roků, a tak co jiného mohlo být vhodné pro můj věk v Jiráskových Psohlavcích než syn Jana Koziny. V momentě, kdy je táta Kozina popraven, měl jsem plakat. Do role jsem se vžil tak silně, že ještě hodinu po představení mě celý jablonecký soubor chlácholil a utěšoval, že je to jen divadelní hra. Víc jsem na jevišti nebyl, až po mnoha a mnoha letech při zahajování X. národní přehlídky vesnických a zemědělských divadelních souborů. I když jsem jinak nikdy divadlo nehrál, přesto k němu chovám lásku již od svých mladých let. V letech učení jsem každý týden navštěvoval divadelní představení, i když kamarádi říkali, pojd raději na pivo. Později ve Vysokém jsem snad nevynechal žádné nové představení, předváděné divadelním souborem Krakonoš.

Rok prvé přehlídky zde mě zastihl jako příslušníka VB při zajišťování klidu v našem městě. Po tomto roce jsem záviděl všem, kteří mohli pro přehlídku udělat mnohem více. Mně se to splnilo až v roce 1977 a daří snad i nadále. Nemalou roli v tom sehrál nestor naší přehlídky Láda Lhota, který mě nejprve přesvědčil o tom, že organizaci přehlídky zvládnou, a pozdější jeho velká pomoc a opora mě dovedla k tomu, že jsem vydržel až do té jubilejní dvacáté. Ještě mám v čerstvé paměti své prvé vykročení na jeviště při zahájení X. ročníku: na ten strach snad nikdy nezapomenu, ale byl krásný. Neumím si ani představit, že nebude dlouho trvat a stane se ze mne běžný divák. Ale to, že jsem pro vysockou přehlídku mohl něco udělat, mne bude do konce života těšit.

Jiří Pičman, Vysoké nad Jizerou
(předseda MěstNV a přípravného výboru přehlídky)

Vysockou divadelní přehlídku považuji za významnou společenskou událost. Především proto, že se zde v týdnu jejího konání sejde řada zajímavých lidí, aktivně pracujících v kultuře, ať v krajském či národním měřítku, ale také proto, že vyjadřuje úroveň práce ochotnického divadla na venkově. Mnohdy v daleko složitějších podmínkách, než mají městská ochotnická divadla. Sám jsem byl dlouho členem městského ochotnického souboru. Stal jsem se však velkým fandou vysocké přehlídky. Proto se často zamýšlím nad tím, proč o tuto přehlídku projevují tak malý zájem divadelní soubory SKP v našem okrese. Vždyť zdokonalovat a zkvalitňovat ochotnickou činnost je třeba všude a vždy.

Na vysockou přehlídku jezdím již od roku 1976, nejprve jako zástupce patrona n. p. Kolora a od X. přehlídky jako člen přípravného výboru, zastupují Okresní odborovou radu v Semilech.

Zdeněk Holan, Semily

Vysocká přehlídka je pro mne pramenem živé vody, který je napájen vzájemným přátelstvím amatérských divadelníků, doma většinou pracujících ve špatných nebo alespoň horších podmínkách, než je popráno souborům z větších míst. Přicházeli a přicházejí sem se srdcem na dlani a od samého počátku zde byli vždycky uvítáni s otevřenou náručí a upřímností, která je dnes už vzácným balzámem. Proto i často se střídající profesionální organizátoři a funkcionáři přijali tento vztah, protože jinak ani nebylo možno. Dvacátým výročím ukazuje tato přehlídka (sám jsem zažil všechny její dosavadní ročníky včetně Žebráku), že má své opodstatnění, i když někteří, kdo neznají dobře venkov a jeho nejužší mezilidské vztahy, tvrdí něco jiného. Sama atmosféra této vrcholné přehlídky venkovských a zemědělských divadelních souborů, která je právě zde ve Vysokém něčím naprosto jedinečným ve srovnání s kteroukoliv jinou vrcholnou přehlídkou, nám jasně ukazuje, že mají pravdu ti, kteří její existenci hájí. Ostatně – vznikla z popudu divadelních amatérů, a to právě těch, pro něž je určena.

**Ludvík Němec,
Bystřice u Benešova**

Nezdá se to vůbec dávno, co jsem celkem náhodou přijel poprvé do Vysokého nad Jizerou. Než jsem se vzpamatoval, už jsem seděl dole u Bartoníčků a okamžitě jsem se seznámil s celým organizačním štábem. Tak pro mne začal ohňostroj dojmů a pocitů, navazování nových přátelství, vše tak nádherné a neopakovatelné, co se mezi Větrovem a Krakonošem po celý týden dělo, že mi to doslovně vyrazilo dech. Bohužel je to však už devatenáct let, ale v podstatě to podobně probíhalo pokaždé. Snad není ani možné, že jsme byli o devatenáct let mladší! Stala se mezitím už velká řada věcí v ochotnickém divadle i v mém vlastním životě, ale Vysoké nad Jizerou je pro mne pořád hlavním městem ochotnického života a místem, kam se už od léta vždy stejně těším. Za tu dobu jsem zde poznal skoro všechno, co bylo k poznání, dokonce jsem tu byl i na své svatební cestě a několikrát pak i s rodinou na dovolené, se svým souborem jsem si tu i zahrál a mockrát prožíval ty vzrušující chvíle se soubory z Jižní Moravy. Stále se mi ale vrací ve vzpomínkách první ročníky a Větrov s nezapomenutelným Láďou Hladíkem a ostatními ohromnými lidmi z řad personálu, organizátorů i místních Krakonošáků.

Přál bych celé této naší přehlídce (a ovšem i sám sobě), aby nám ještě dlouho nedošel dech a aby pro nás „skalní“ bylo Vysoké vždy tak krásné jako dosud.

ing. Jiří Staněk, Plumlov

Mých patnáct účastí na Vysokém mi umožnilo sledovat rozvoj vesnického divadla, sledovat umělecký růst dlouhé řady vesnických divadelních souborů a jeho členů. A upřímně řečeno, je to veliký rozdíl mezi rokem 1972, kdy jsem do Vysokého přijel poprvé, a současností. Umožnilo mi to poznávat krásné a zapálené lidi pro věc – Jiřího Beneše, Zdeňka Koktu, Toníka Baštu, Otakara Roubínka, Honzíka Orsága a řadu dalších, poznávat mladé, jejich chuť i elán. Umožnilo mi to čerpat z jejich moudrosti i praxe, z jejich citlivosti. V nekonečných diskusích u Krakonoše umět třídit zrno od plev, rozeznávat povrchnost od poctivé amatérské práce. Umožnilo mi to i setkání s lidmi, kteří umějí vytvořit nádherné prostředí přehlídky, setkání s lidmi, kteří se umějí bavit a kteří umějí pobavit i druhé. A to je v dnešní době velkým darem. Vysočtí a s ním celý ochotnický lid naší vlasti oslavil nedávno 200 let ochotnického divadla ve Vysokém, a mým přáním a darem pro další generace je, aby v tomto krásném duchu oslavili i 200 let vysockých přehlídek.

Vlastimil Ondráček, Karlovy Vary

Vysockou přehlídku jsem navštívil dvanáctkrát. Mluvit o tom, proč každý rok sedám mezi stálými návštěvníky, nebudu, neboť je to moje soukromá věc. Konečně o neopakovatelné atmosféře vysockých přehlídek se mluvívá i na Slovensku a budou tedy o ní psát zřejmě všichni. Stejně tak jako o nádherných lidech kolem přehlídky, na nichž leží většina docela obyčejné driny.

Chci si však zavzpomínat na nejsilnější inscenace, na největší divadelní zážitky. Nezapomenu nikdy na Ludvíka Němce v závěru jejich inscenace hry Liška a hrozny, když v roli Ezopa jde hledat skálu, odkud shazují svobodné lidi. Nezapomenu na Unčovského inscenaci Klicperovy prakticky hříčky Potopa, kdy jsem si řekl, že když se to umí, lze inscenovat i telefonní seznam. Nezapomenu na Vysocké, na jejich Strakonického dudáka či Komedyji o Libuši. Nezapomenu na Valešovou Štěnici, která mě dodnes po nocích kouše. Nezapomenu na Karolinku, ať už to byl Tartuffe nebo Válka s mloky. Samozřejmě, že rád vzpomenu i na jiné inscenace, ale tyhle se mi nesmazatelně vryly do paměti, že jsem nepotřeboval náповědu. A jestli mě na vysocké přehlídce něco mrzí, pak to, že ani jedna z inscenací našeho souboru mezi těmi nezapomenutelnými nebyla.

A pak také rád vzpomínám na lidi. Ani ne tak na ty, se kterými se zde rok co rok setkávám, ale na ty, se kterými se už na přehlídce nesetkám, protože zůstali kdesi na cestě: J. Beneše, B. Honsu, dr. Z. Koktu, V. Čásu, J. Ryšku i nezapomenutelného vysockého Krakonoše J. Tomeše. Takže – jak vidět – při takovém vzpomínání je mi vlastně víc smutno než veselo...

Jiří Pelikán, Poběžovice

Zkuste definovat pocit, když jdouce ze zaměstnání vdechnete a ucítíte dým bramborové natě nebo spadaného listí, nebo ráno vstanete, všude plno sněhu a cítíte vítr, jižní, nebo v začínajícím létě vás potrefí vůně prvního sena. Dá se to slovy popsat? Jistěže, ale nikdy to přesně netrefíte. A to je pro mě vysocká přehlídka. Ten pocit je navíc umocněn lidstvim. V tom pravém slova smyslu. Horáci vědomi si svého těžkého životního údělu, ranění krásou okolité přírody, ale velmi dobře si vědomi i její krutosti, která je vede k pospolitosti, nás najednou obklopují náručí dobrosrdečnosti, obrovským pochopením, veškerou péčí včetně zdravotní (což se bezpodmínečně mne dotýká, neboť nebylo jediné přehlídky, abych svůj zdravotní stav nekonzultoval některým z odborných lékařů z Vysokého) a toto vše je násobeno dvěstěletou tradicí amatérského divadla, která na nás z každého koutku, krámků či stavení dýchá.

Přehlídky jsem se zúčastnil devětkrát jako člen divadelního souboru a nejméně jednou tolikrát soukromě nebo s delegací OKS. Příjemné byly všechny ročníky, ale zvláště mě těšily ty, ve kterých soubor nebo jednotlivci obdrželi ocenění, protože to беру jako uznání naší práce.

Libor Křenek, Karolinka

Protože pracuji v souboru stejného charakteru, jaké vystupují na vysocké přehlídce, je pro mě účast na ní konfrontací vlastní práce, ověřením úrovně naší tvorby v souboru a je pro mě poučným i inspirací jako dramaturga a režiséra souboru. Vždy si odvážím z přehlídky něco nového a mnoho poučení.

Z hlediska společenského má účast na přehlídce snad ještě větší význam. Setkat se po roce s přáteli z celé republiky, kteří mají stejný zájem, projít se po důvěrně známých místech v Podkrkonoší a sdělit si nové dojmy, co se za rok v souborech i rodinách událo, to všechno rámuje a dotváří nádhernou atmosféru přehlídky. Vždyť celá řada lidí žije nádherných osm dní jen divadlem a vstřebává tuto nenapodobitelnou atmosféru, aby jí trošičku převešla do vlastního souboru a předala ostatním členům, kteří neměli možnost těchto nádherných osm dní ve Vysokém prožít.

Bylo by nespravedlivé vůči členům domácího souboru nepoděkovat jim za obrovskou práci pro přehlídku, která je základem neopakovatelné atmosféry, pro kterou stojí za to ve Vysokém pobejt. Přehlídky jsem se zúčastnil sedmkrát; jednou, bylo to v roce 1972, jsem měl tu čest vystupovat na vysockém jevišti jako herec a režisér.

František Konečný, Němčice nad Hanou

Setkání ochotníků ve Vysokém nad Jizerou je pro mě neobyčejným zážitkem. Atmosféra, v jaké národní přehlídka vesnických a zemědělských divadelních souborů probíhá, se nedá srovnat se žádným vrcholným setkáním amatérských divadelníků. Týden naplněný divadelními představeními, diskusemi o nich, semináři i kursem praktické režie je prodchnut velkým zájmem lidí, kteří mají divadlo rádi. Dává možnost srovnání, která jsou velice důležitá pro zjištění, jakým směrem se amatérské divadlo ubírá.

Sám jsem se zúčastnil vysocké přehlídky již pětkrát. I když jsem zhlédl za tu dobu i některá nevdařená (nebo nepochopená?) představení, vždy z jeviště sršela chuť a obrovské zanícení. Myslí si, že již samotná účast na této vrcholné přehlídce je silnou motivací do další práce každého souboru. A věřím, že nadále bude, protože divadlo si to zaslouží.

Pro tohle všechno se do Vysokého rád vrátím.

Miroslav Urban, Ořechov u Brna

Vysocká přehlídka pro mne znamená bod v kalendáři, na který se celý rok těším a pak na něj celý rok vzpomínám. A proč?

Protože je to setkání s lidmi, kteří celou svou bytostí jsou oddáni ochtonickému divadlu stejně jako já. Cítím to zde ve Vysokém – a nejvíc od členů divadelního souboru Krakonoš – na každém kroku během celé přehlídky. Nadšení pro divadlo přeskakuje při vítání jako jiskra na ostatní návštěvníky přehlídky, a proto si myslím, že tato atmosféra se nedá vytvořit nikde jinde než ve Vysokém (byl jsem zde sedmnáctkrát a předtím i na první přehlídce v Žebráku).

Tak jako zasedá rodina ke svátečnímu stolu, scházíme se jako stálí návštěvníci přehlídky kolem stolu v divadle na půdě, ať už k jídlu nebo posezení s přáteli na kus řeči. Právě zde se zrodil „Vobskočák“ a nadále se rodí nápady, co „Vobskočák“ udělá pro společenské vyžití těch, kdo právě nejsou v divadle. A opět jsou tady ochotné ruce členů divadelního souboru Krakonoš, které se ujímají úkolů ve prospěch společenského dění přehlídky.

Chtěl bych touto cestou vyslovit díky všem Vysočákům, kteří jsou duší i srdcem atmosféry, která se tady vytváří a na kterou se všichni tak těšíme.

Vysoké, Vysoké, jaké ty jsi pěkné,
to si při loučení každý z nás řekne,
máme to v sobě, to ví každý z nás,
že se sem vrátíme za rok zas.

Josef Pšenička, Radnice u Rokycan

Národních přehlídek ve Vysokém za sebou mnoho nemám – byl jsem tu zatím čtyřikrát, ale za nic na světě bych žádnou další nechtěl vynechat. Na otázku proč odpovídám bez rozpaků: jistě pro onu báječnou, vpravdě domáckou atmosféru, kdy se člověk opravdu cítí tak nějak „ve svém“. Ale hlavně proto, že mi přehlídka, její jednotlivá představení, otevřené rozborů a otevřená diskuse, vzájemné objasňování názorů nesmírně pomáhá v práci. Vedu dlouhou dobu učňovský soubor, a v posledních dvou letech jsem s sebou vzal také několik členů tohoto souboru. Zatímco na jiných přehlídkách se ostýchali hovořit, vyhýbali se otevřeným diskusím, na Vysokém jako by z nich spadl všechn ostych. Odvážně se pouštěli do debat, živě se o všechno zajímali. Ztratili zábrany, že by se jim mohl někdo vysmát, že by se zesměšnili. Jsem přesvědčen, že když přehlídka má takovou moc (a vůbec si nemyslím, že ti moji svěřenci byli jediní, kteří ji podlehli) a dovede i mladého člověka vtáhnout do celého dění, když mladého člověka přinutí k vážnému zamyšlení nad smyslem divadla (což jim někdy marně vysvětlujeme), pak je jasné, že přehlídka nemá smysl jen pro určitou část divadelního světa, ale že je prospěšná všeobecně. A tak by to mělo být vždy.

Bedřich Čapek, Praha

Účast na národní přehlídce ve Vysokém mne vždy znovu přesvědčuje o tom, jak potřebné je, aby podobná setkání neztrácela při vši organizační i odborné náročnosti „lidský rozměr“, aby v nich zůstala radost, pohoda, humor, vědomí sounáležitosti. Ale vedle toho i tolerance, úcta k práci druhého, ochota vzájemně se slyšet a klást na svou vlastní práci vysoké nároky.

Přemýšlím vždy o tradicích. O tom, jak dalece jsou pozitivním zdrojem, ze kterého je možné trvale čerpat, a kde je ta hranice, která je nutná k jejich tvořivé aplikaci na skutečné problémy a potřeby současnosti.

Přemýšlím vždy i o tom, jestli současný stav metodického i organizačního řízení odpovídá současným podmínkám a potřebám. A jak se do současné struktury Festivalu zájmové umělecké činnosti – jehož čtyři národní přehlídky ve slovesných oborech se konají na území Východočeského kraje – zařazuje právě Národní přehlídka vesnických a zemědělských divadelních souborů ve Vysokém. Její specifika je nesporná. A zejména v posledních letech otevírá trvale kladenými provokativními otázkami i prostor k diskusi o současné problematice amatérského divadla.

Mirka Císařová, Hradec Králové
(odborná pracovnice pro divadlo KKS)

Vysockou přehlídku jsem poprvé navštívil tuším v roce 1973 jako „pozorovatel“; byla to tehdy odměna KKS v Ústí nad Labem za výpravu k Hadriánovi z Římsů. Atmosféra přehlídky mě hned zaujala, především kolektiv místních nadšenců. Za uplynulých téměř dvacet let trochu prořídli nenapravitelným odchodem mnohých (za všechny: Krakonoše), ale zároveň se rozrůstá (za všechny: Vrabčáci); někteří Vysočáci jako by ani nestárli (za všechny: Hejralovi, Slávka Hubačíková). Potom už jsem jezdil do Vysokého se „svými“ inscenacemi, celkem sedmkrát: tři režie se souborem radonickým, čtyři se Študiem Maštov. Úspěchy byly, řekněme, střídavě oblačno, ale nikdy jsme neodjížděli nepovšimnutí. Vždy se nad našimi inscenacemi diskutovalo, často až vášnivě. A to je dobře, neboť Vysoké si zachová své zvláštní kouzlo a jedinečnost i do budoucna za prvé bude-li se i nadále opírat o lidi upřímné, pracovité a dobré, jako dosud, za druhé stane-li se skutečnou dílnou amatérského divadla na vesnici, dílnou, kde se tvoří se všemi omyly a riziky a nad vytvořeným se pak v poučeném dialogu hledá, kudy cesta dál, kudy od tradic k dnešku...

Vladimír Valeš, Maštov

Škoda, že některá slova položená na papír ztrácejí svůj (zejména citový) obsah. Je pro mne tudíž velmi těžké vyjádřit pravou podstatu mých vztahů k Vysokému a jeho přehlídce. Byla jsem zde třikrát. Rok od roku vítám vysockou přehlídku jako milou příležitost setkat se s přáteli, s kterými se jinak vídám jen zřídkakdy. Dobré kamarády dnes mám (alespoň doufám) mezi porotci, mezi frekventanty „svého“ Kursu praktické režie, a samozřejmě také mezi vysockými. Pro tuhle přátelskou atmosféru sem jezdím ráda. A možná ještě radši jsem proto, že jsme k sobě v rámci toho kamarádství náročnější, že si klademe větší a větší cíle v oblasti divadla, které nás všechny spojuje.

Kateřina Fixová, Most

Pro mě je Vysoké dárek, který si každý rok uděluji. A těším se na něj jako malý kluk. Když přijíždím na vysocké návrší, začínám jej rozbalovat, a vejdu-li do Krakonoše, vím už, o jaký dárek se jedná. O člověčenství, a tady si vypůjčím hrabalovský výraz, o pábítelství; a já bych tento výraz upřesnil, o člověčenské divadelní pábítelství. Nasáknou tady vždy takovou dávkou upřímnosti a tolerance (říkám tomu vysocká transfúze), že mně vydrží znovuobjevovaný pohled na svět a na lidi až do nové přehlídky.

Byl jsem ve Vysokém čtyřikrát, ale mám pocit, že jsem se zde narodil.

Ladislav Valeš, Klapý

Mých sedmnáct účastí na vysockých přehlídkách pro mne znamená velice mnoho, ale stačí stručně – radost z dobře odvedené práce, víru v to, že čemu věnuji svůj volný čas jako stovky mně podobných, má svůj smysl a dopad, víru v lidi, v jejich družnost a přátelství, pocit skutečného kolektivu našeho souboru, prověrku lidských charakterů, shrnuto a podtrženo mi vysocká přehlídka dává svým způsobem naplnění určité části mého života.

Svatava Hejralová, Vysoké nad Jizerou

Co pro mne znamená účast na vysocké přehlídce? Už osmnáct let nejnáročnější a nejkrásnější týden v roce. A tiše vzpomínám a děkuji Jaroslavu Sindelářovi, Libuše Erbsové, Láďovi Lhotovi, Petru Peškovi, Josefu Háskovi a celému souboru Krakonoš i své rodině za vše, co pro zrod národní přehlídky ve Vysokém vykonali a obětovali.

A co znamená přehlídka pro soubor Krakonoš – to nejlépe vyjádřil Mirek Morávek kdysi, po první přehlídce u nás: „Teta, jestli mě někdy k tomuhle činění nepozvete, tak vám nepůjdu ani na funus!”

Marie Hejralová, Vysoké nad Jizerou

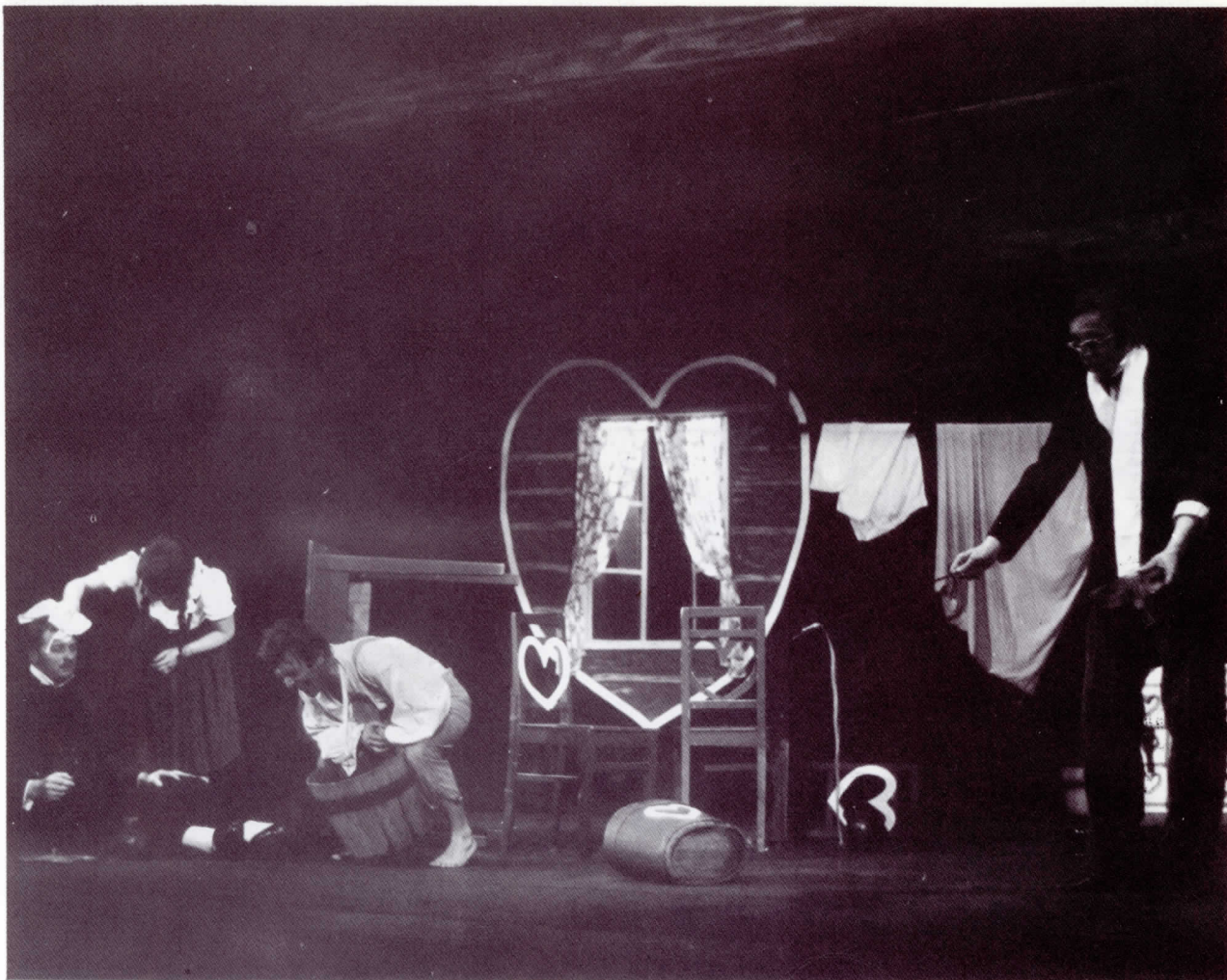

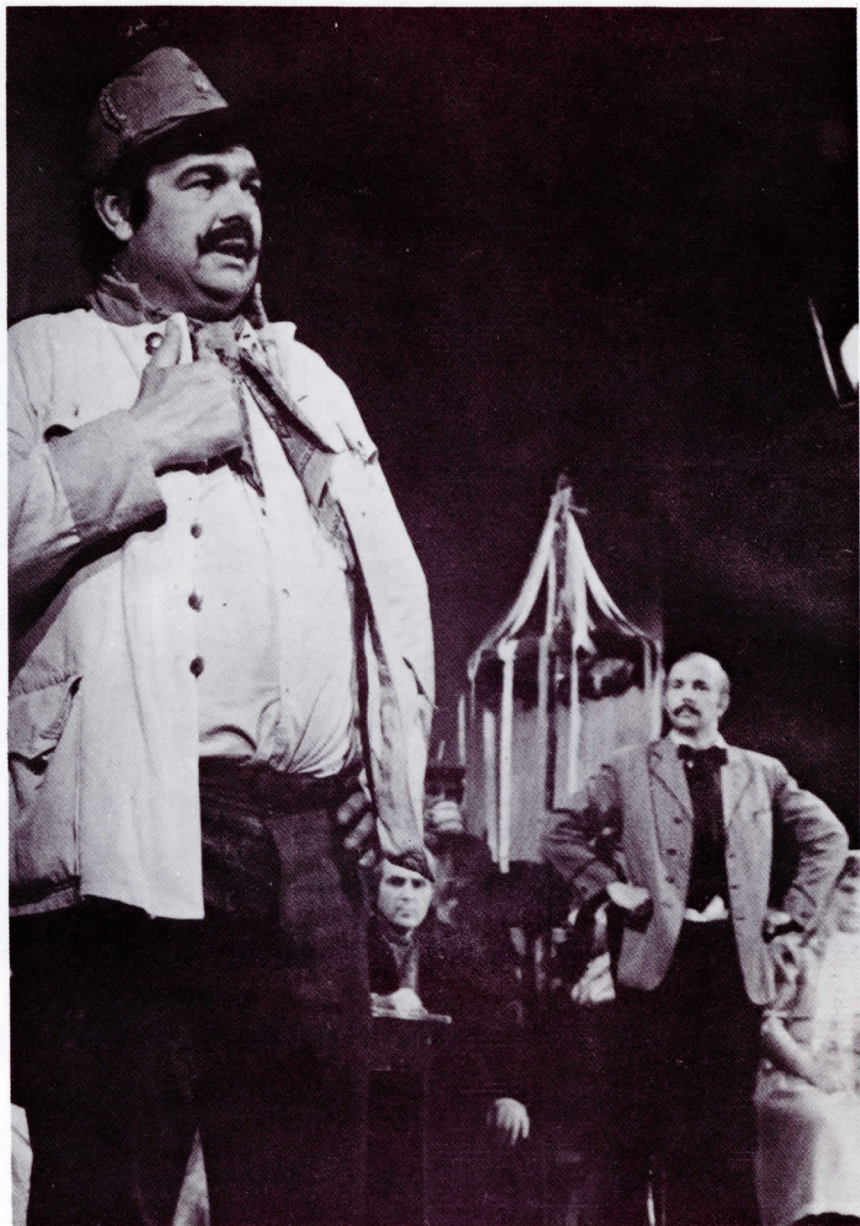

Fotografie z inscenací

- 1970** – Zelenka: Věčně tvůj (Vysoká Libeň)
- 1971** – Klicpera: Ženský boj (Vysoká Libeň)
- 1972** – Edlis: Červen, počátek léta (Vysoká Libeň)
- 1972** – Puget: Bláhový čas (Dobkovice)
- 1973** – Braginskij-Rjazanov: Sůva (Bystré u Poličky)
- 1974** – Braginskij-Rjazanov: Jednou na Silvestra (Vysoká Libeň)
- 1975** – Otčenášek: Romeo, Julie a tma (Žimrovice)
- 1976** – Bukovčan: Luigiho srdce (Karolinka)
- 1977** – Klicpera: Potopa světa (Bystré u Poličky)
- 1978** – Majakovskij: Štěníce (Radonice)
- 1978** – Čechov: Strýček Váša (Bystřice u Benešova)
- 1979** – Hrubín: Křišťálová noc (Karolinka)
- 1980** – Čapek: Válka s mlouky (Karolinka)
- 1981** – Molière: Tartuffe (Karolinka)
- 1982** – Gorkij: Měšťáci (Vysoká Libeň)
- 1982** – Mrštíkové: Maryša (Boleradice)
- 1983** – Hašek: Josef Švejk (Karolinka)
- 1983** – Saja: Býk Klemens (Mašřov)
- 1984** – Voskovec-Werich: Kat a blázen (Mašřov)
- 1985** – Tallor: Komedie o chytrosti (Ořechov u Brna)
- 1986** – Šukšín: Energičtí lidé (Vejprnice)
- 1986** – Brandon-Thomas – Peška: Ať žije Charleyova teta! (Ořechov u Brna)
- 1987** – Jarry – Peška: Ubu králem aneb Sen Václava Kubuly (Ořechov u Brna)
- 1988** – Stroupežnický: Naši furianti (Boleradice)
- 1988** – Steigerwald: Jak hlouposti narostly parohy (Nový Hrádek)

Obsah

Krakonošova vizita (Marie Hejralová)	5
U kulatého stolu	7
Náš fotoseriál (1)	11
Tradice a současnost venkovského divadla (Alena Exnarová)	16
Náš fotoseriál (2)	33
Přehled jednotlivých ročníků národní přehlídky vesnických a zemědělských divadelních souborů (Alena Exnarová)	36
Náš fotoseriál (3)	45
Soubory a inscenace na přehlídkách v letech 1970 – 1988	48
Náš fotoseriál (4)	57
Přehled ocenění	60
Náš fotoseriál (5)	67
Anketa	70
Výběr fotografií z nejzajímavějších inscenací	78

POZNÁMKA

Při přípravě této publikace jsem vycházela především z tiskových materiálů vydávaných u příležitosti všech ročníků národních přehlídek vesnických a zemědělských divadelních souborů ve Vysokém nad Jizerou (programové brožury, přehlídkový zpravodaj Větrník včetně závěrečných hodnocení porot) i z hodnocení vyhlásovatelů a pořadatelů přehlídek. Z I. národní přehlídky vesnických souborů v Zebráku jsem měla k dispozici plakát a programovou brožuru. Dále jsem čerpala ze všech dosavadních ročníků časopisu Ochotnické divadlo (1955 – 1963), později Amatérská scéna (1964 – 1988). Využila jsem rovněž následujících publikací: Jiří Beneš – Včerejšek, dnešek a zítřek ochotnického divadla (Orbis Praha 1965), Dějiny českého divadla I – IV (Academia Praha 1968 – 1983) a Divadlu vysokému na mnoho mil rovno nebylo (Kruh Hradec Králové 1986).

Alena Exnarová

S DIVADLEM U KRAKONOŠE

20 let národních přehlídek vesnických a zemědělských divadelních souborů

Vybrala a uspořádala Alena Exnarová

Fotografie Antonín Janda, Pavel Štoll, Jaromír Vodsedálek

Obálka a grafická úprava Jaromír Vosecký

Redakční rada: Miroslava Císařová, Alena Exnarová, Alexandr Gregar, Svatava Hejralová, Zdena Křivanová, Karel Tomas, Jaromír Vosecký

Vydal Přípravný výbor Národní přehlídky vesnických a zemědělských divadelních souborů ve Vysokém nad Jizerou v roce 1989

Vytiskly: Východočeské tiskárny, sdr. p. Pardubice, závod 4 Havlíčkův Brod

1. vydání. Náklad 3000 výtisků. Stran 108

KULT./486/89

